

ČASOPIS

TOWARŠTWA

MAĆICY SERBSKEJE

1856—1857.

Redaktor

Jakub Buk,

IX. a X. lětnika zešiwk I.

W Budysinje.

Z nakladom Maćicy Serbskeje.

Č A S O P I S

TOWARSTWA

MAĆICY SERBSKEJE

1856—1857.

Redaktor.

Jakub Buk.

IX. a X. Lètnik.

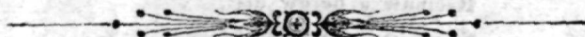
W Budysinje.

Z nakladom Maćicy Serbskeje.

ČASOPIS
TOWARŠTWA
MACICY SERBSKEJE.

PRVNÍ ZEŠÍVK

1856 — 1857.

S p ě w y

wot

HANDRIJA SEILERJA.

Žiwjenje rejža.

Žiwjenje je dotha rejža,
Přewijanje po swěci;
W rjanych wozach jědu kuježa,
Kiž jim pjenjez natwari;
Khudy spuśća so na nohi,
Jeho puć tón njej tak drohi;
Swój džěl horja, wjesela
Kóždy ducy namaka.

Přecelnu sej ruku dajće,
Droharjo, a zaspěwajće:
Khwalena budž róžička,
Kiž nam ducy zakěcwa.

Přez mladosće čiche wrota
Kóždy stupi do swěta,
Nadžija ta hwězda zlota
Wjedže wšěch, dže do přědka;
Strowosć, radosć k bokej dzetej,
Z róžemi puć posćeletej,
Z lóžkim křidtom myslička
Pře wše hory zejhrawa.

Přecelnu sej ruku dajće,
Droharjo atd.

Lěta leća, raje spauu,
Wutroby so jenoća;
Stup so dže, stup konje čahuu
Račinow a horow dla;
Starosće pué woblětuja,
Plačne dešće přepaduja;
Krasne róže při puću,
Ale jeno k troštej kěu.
Přecelnu sej ruku dajće,
Droharjo atd.

Puč so dli, a běta włóska
Připowjeda starobu,
Ztuleni kaž radna klóska
Wšitcy pomalšo tež du;
Sprócný kóždy k hwězdam hlada,
Wostatk hospodny tam žada —
Hač so k rowej přibliža,
A zwón rejžu wuzwouja.
Přecelnu sej ruku dajće,
Droharjo, a zaspěwajće:
Khwalena budź róžička,
Kiž nam ducy zakéčwa.

Njezabudź mje!

Njezabudź mje! to prosy
Če moja wutroba,
To njech či kóždy kwětka,
Hdžež budžeš, přiwoťa;
We jejnej rjanosći
Mój duch će postrowi.

Njezabudź mje! to kóžde
Će prosy ptačatko,
Kiž po zelenej hałzy
Hdže widziš lětajo;
We jeho spěwanju
Će lubje postrowju.

Njezabudź mje! to prosy
Će kóžde wětrješko,
kiž hałžki, stwjelca hnuwa
A přez nje wije so;
Z nim moje strowjenja
Mój wodych zjenoća.

Spodobne dopomnjeńki.

Stódko hodžinki wy jasne
Młodostneho nalěća,
Wobnowće mi waše krasne
Wobrazy a hibanja.

Postupće sym, domy, hona,
Hdžež bě zbožomny mój swět,
Hdžež měd džěćaceho sona
Woptach wjele krasnych lět.

Tunja radosć, nje-kupjena
Ze starosću žiwjenja,
W twójich pruhach zwjeselena
Wutroba so wotmłodza.

Hodžinki wy zalećene,
Róže sće mi edenske,
W wašim blychću ponowjene
Hišće dzens mi kěćjeće.

Njebjesa so posměwkuja
Hišće džens mi nad wami,
Jandželki was wobłětuja,
Myslička was poztoći!

H w ě ž k i.

Hwěžki, hwěžki daloce,
Swěty rjeńšej nadźije,
Kiž tam horje, dele džeće,
Módre njehjo poswětleće,
K wašej wysokosci nje
Něhdy jandžel powjedže.

Hwěžki, hwěžki slěborne
Po njebjesach rozsyte,
Lilije wy rjeńše, jasne,
K wam sej žadam džěčo časne,
Pod wami sym hinity,
Nad wami sym njesmjertny.

Witaj mi tež blyščata,
Khryšće, hwězda wutrobna!
Wyše křižow, wyše rowow
Swětlo twojich sluba slowow
Troštujе hižom swěći so,
Twoje swětlo, zbóžniko!

Rozsylú pruhi přecelna
Rjeńša hwězda wodžerška!
Twoju jasnosć lubujemy,
Zbóžny puć za tobu džemy.
Swěć so, naša nadźija,
Trošt a swětlo žiwjenja!

Spokojnosé.

Měj spokojnosé za bohatstwo,
Za boži dar a šac,
Česé ju za žiwe žórleško,
Kiž njese wšěduje wjac.

Z ujej přiúdze zbože do domu
A tež do wutroby,
Z njej mysl měrnú, zradomnu
Maš swoje žiwe duy.

Njej kral a kěžor khudžinka
Tež w drasée pórpórskej,
Hdyž trón a króua zločana
Dosé jemu hišće njej?

Njej khudy muž na wjeselu,
Kiž ma, štož potrjehje,
A nosy so ze zawisću
A spochi hramuje?

Haj njeprěeél swój najhórši
Wón je a žiwy skhuje,
Wón nima pokoj na swěci,
Nic měř a wjesele.

Duž spokojnosé budž bohatstwo,
Mój zloty dar a šac,
Čeu česé ju za žórleško,
Kiž njese wšěduje wjac.

Wot tebje a bjez tebje.

Wón.

Wěm, znajá wbohe městačko,
Njech tež je wjeselše,

By z rózemi tež zakéto,
Kaž hona zaronke
Ty džiwaš so, chceš wjedzić je?
To je tam, hdžež sym bjez tebjje.

Wona,

Wěm zrudny pućik w žiwjenju,
Tam kózda róža skhuje;
Tón z hórkej sylzu pokrjepju,
Njech rjeňši tež wón je.
Ty hudaš jón, so prašeš mje?
To pućik je tón wot tebjje.

Hromadže.

Zwjazk njerozdžělny zjenoća
Tu naju wutrobje,
Naj wšitka rodosé wuzboža,
Smoj jeno hromadže;
Duž njecha so mi wot tebjje,
A dyrbjuli — nic bjez tebjje!

N ó c.

Nóc je k nam postupita,
Nóc ćicha, ćěmuita;
Praj, maće hwězdow mita,
Štó tebjje wupósta?
O wokřewjeřka sprócných
A mučnym witana,
Ty z rukow přiúdzeš wótcnych,
Zo měř by přinjesta.

Štó tebi křwalbu dawa
A hišće njedrěmje,
Je džiwina, kiž stawa
A z lěhwa wuběhuje?

Ow ně, ta zmysla nima
Za twoje rjanosće,
Štož pak so njebjes přima,
Ma k tebi wjesele.

Štož k njebju wóčko nosy,
Swět wyšši w wutrobi,
To wokřewjenje prosy
Na twojej krasnosći;
Maš luki lilijate
Tam horkach rjeniše,
To swědčenja su swjate
A pisma njebjeske.

O přečelnica, wítaj
Mi pyšna z hwězdami,
Te knihi, wóčko, čítaj,
Te, ducho, před so wzmi,
W tych měra, trošta nabudź
A wěry, nadźije,
A khudu zemju zabudź
A břemjo žiwjeńske!

Što wuknyć?

Dyrbi so wuknyć na swěći,
Kaž to so samo wě:
Dha wukmy tež być wjeseli,
Dónž kćěja radosće;
To prawa akademia
Je rjanych wědomstwow,
Kiž přimaja do žiwjenja
A do wšěch wutrowow.

Dyrbi nam zbožo w swěće kćěd
W tej ćežkej wuknjerni:

Dha wukmy tež so lubo měč
We swěrnej lubosći;

To prawa je grammatika
A konjugacia,
Z tej rostu naše přecelstwa
A krasne wjesela.

Dyrbi so w swěće brěmjo znjesć,
Kaž wotsudžene je;

Dha wukmy tež je muscy njesć
A kaž najlěpje dže;
To paragraf je najćežši,
Kiž hlownu pošlamje;
Štóz pak jón prawje roz mi,
Professar wěrný je.

Dyrbi naš podeuč staroba
Na mučnym kiješku:

Dha wukmy skhować do rowa
Sej mysl horliwu;
Hdžež tak syntaksu rozemja,
Tam mladosć njezandže,
Tam prawa akademja
Wšěch fakultetow je.

Božemje Budyšinej.

Nětk nastaju so z Budyšina,
Hdžež mój rjany přebytk bě,
Mój wotsud chce, to njeje hina,
Špreji dać mam styskanje;

O přecelo, mój Budyšno,
Mój zabyć njemóžemoj so.

Mi złote hodžinki tu kěčchu,
Lěta zbóžnje zlecichu,

Nětk wjedže puć pod druhu třechu,
Drobu ćahnu zahórsku;
O přecelo, mój Budyšno,
Mój zabyć njemóžemoj so.

Čecu sebi kwětki šcipać druhdže,
Wěnušk radosće sej wić,
Wšak w swěće róže kčěja wšudže,
Štož tam njej, čecu přimyslić;
O přecelo, mój Budyšno,
Mój zabyć njemóžemoj so.

Mój wótcny kraj.

Wěš mi mój rjany wótcny kraj?
Wón zloty njej, to nježadaj;
Pod figowcom a palmami
So jeho zemja njekrasni —
Ow ně, ow ně! wón ponižna
Je plóda boža zahroda.

Wěš mi mój rjany wótcny kraj?
Na mjezow šěr jom njehladaj,
Za hordym knjejstwom njeleći
A krawne brónje njewótki —
Ow ně, ow ně! štož khwalbu ma,
Je jeho wulkosé pytana.

Wěš mi mój rjany wótcny kraj?
Na němski kraj mi njehudaj,
Mój kčějata je wobnožka
Na štomje slawnoh Słowjanstwa —
Haj to wón je! a njespadnje,
A Lužica so mjenuje.

Ta je, ta je mój wótcny kraj,
Mój serbski dom a zbóžny raj,

A kiž tu rodža kćěc a rosć,
Tym k zbožu je tež wulka dosć —
Kćěj, krajo, kćěj! ty jasniši
Na česćach a na pěkuosći!

S p y t a ň k o

někotrych basni we pěšej ryči

wot

Handrija Seilerja.

Zapowjedžena přestwa.

Njerunych wobćežnosćow a wšelkich podčišćenjow dla přińdže džělba mjěnišich štyrinohakow před krala lawa wo pomoc a polóženje prosyć. Wušikna liška bě wot nich za ryčnika před kralom wuzwolena a ryčeše tež jara mócnje a dušnje. Wšo dobre, wotmolwi kral, ale ze wšěm prawom dwěluju na wěrnosći a prawdže wašeje wěcy, moji lubi, nic was skórzbnikow, ale wašeho nawjedowarja a zastupjerja dla, kotrehož lesnej hubje čím měnje wěrić je, čím lěpje ryči. Duž dźiće a dajće mi pokoj, dóžž druhe dopokazma njezměju.

Chceš być derje zastupany,
Hladaj, što će podpjera,
Jebak znaty, přewołany
Wěc najlěpšu rozkida;
Z wopluskom ždyn jeho mjena
Je tež twoja prawda krćena.

Křiwda a wječenje.

Njemdry a wólny woľ rozbodže w lěsu mrowišćo a směješe so tyšnym mrowjam, kotrychž wjele při tym skóncowa. Mrowje hrožachu z wječenjow, a to bě woľej hakle nimo měry směšne. Bórzy na to přińdže tam liška k rozbodženemu mrowišću; mrowje skoržachu

ji swoju křiwdu, namłowjachu ju na wjećenje a wuradźichu je hromadže. Jako nětk woł zasy do lěsa na pastwu přińdže, běše tam tež liška, skakaše před nim khlubu činicy a hauješe jeho, kaž najlěpje wjedziše. Woł rozškerjedzeny pušci so za tej njeprěcelnicu, ta pak čěrješe prosty puč do blizkich tonidłow. We sleposći swojeho hněwa njepytny woł swój strach prjedy, hač so tam přepadny, a bólež so prócowaše wulčzc, čím hlubje jazny. K jeho přibjeracemu nurjenju a žalosćenju čuśachu liška a mrowje, hač lěs klinčeše.

Njezamóže něchtó tebi tež so spječić,

Dha móže wšak wón na tebi so wječić!

Pokutny wjelk.

Stary wjelk, kusany wot zleho swědomnja, jako widziše, zo z nim skoro k kóncej khwata, wobzankny so nakazać a šćini pokutny slub: kóždy tydžen jedyn džen so rubjenja wostajić, to we druhich šesćich dnjach rubjene a roztorhane pak z hlódnymi, khorymi a sľabuškimi bratrami džělic. Wón ménješe z tym nie jeno boži hněw a swoje swědomnje pocišic, ale tež hišće khwalbu dobroćerskeho stworjenja dobyć a po sebi zawostajić. Powjesć jeho nastajenja zhonichu tež wowčerjo, a jedyn wot nich džeše: Zawěrnje, tón stary ludak je sej swoju pokutu na wěstych ludžoch wothladał,

Kiž falšnu pokutu za prawu

A jejnu dań sej postaja:

Za džesaćnowar wulku sľawu

A za šesć kroškow njebjesa.

Myše a pasle.

Crjódka myši w pincy wuhlada tam groćane pasle, a jena z jich srjedzizny džeše: Hač težto to toln žane pasle na nas njejsu, wot kotrychž so předco tak wjele

slyši? Hm, pasle? džachu te druhe, te móhle sej runje přichodneho nakedžbubranja dla bliže wobladač. Aj aj! kajka to přejasna, z čeničkich pručikow do wysokeho wobłuka murjowana khěžka! A što tež je nutřkach? Aj aj! muka a polč, naše najlěpše jědlo! — Ně, ně! tak hlupi člowjekojo wěsće njejsu, zo chcyli nas přerymzarjow do tajkich čenikonitkatych scěnkow lowić, a k temu su jowle durje nutř, kiž so, dušanecy, njezačinjeja. Duž rěkaše: fuk nutř přez wuzku gročanu džěrku,-a dachu sej derje sladzić. Ale, ale, ze swojim žiwjenjom dyrbjachu te samomudre womlódnicy swój trošt plaćić, přetož za jich wonnjepřindženje bě starane, prjedy hač žana žane te pasle bě wobladała.

Nutř něhdžežkuliž z lóžka dže,

Nic tak tež won — to wopomíće!

Nížse stejí číše.

Při khromje wulkeho lěsa k njebjesam dosahačych štomow steješe jałorc a zhladowaše njespokojny a zawisny k jich wysokosci. Ach čeho dla, džeše wón, njejsy mje, Božo, k tajkemu majestetiskemu štomej stworil? Kak wjele prjedy a dlěje bych slónčko wužiwal a dale widzil! Blysk a hrímanje z powalacym wichorom přičeže, najwjetšeho hobera wot štomow rozrazy bože njewjedro, a črjóda druhich pódlanow, jałorcowych susodow, ležachu wuwróčene jałorcej k nohomaj a zdychowachu žalosnje na swoju jim škódnou wulkosć. To widžo hanbowaše so jałorc swojeje zawisće a džakowaše so Bohu za swoju nizkosć, kiž jeho bě zdžeržala.

Njezawidž nikom jeho wysokosć,

Ty njewěš jeje strachotnosć!

Želny žurk.

Něhdy wožnje nadeńdže bur žurka na polu. Tón da so z burom do ryči a poča před swojej džěru: O

kak je mi tebje wutrobnje žel, wbohi rólniko, zo je lětsa tak njeplodny čas, a zo maš tak khude žně. Šelma ludařski, wotmolwi bur, lutuj swoje žarowanje, přetož tež nic klamu ty njeby rozdajil, runjež ja kónc wzal, hdy by z mojej škodu sobunječerpil.

Strach a njestrach.

Mač liška wjedžiše džówčičku přeni raz do swěta, zo by ju to a druhe nawučila. Daloko njejstěj přišloj, duž widžitej nazdala wulkeho režniskeho psaběžo. Njedyrbimój před tym čěkać? prašeše so šeptajo džówčička. Ně, před tym nic! rjekny mač. — Hišće njejstěj poł hodžinki dale, dha wuhladatej kołsypsyčka nazdala běžo. Hy hy maće, njedyrbimój před tym so minýć? praji zasy mloda rejžownica. Ně, wotmolwi mač, před tym tež nic! Ale maće, džeše mloda liška, njejsy mi ty wosebje přiručala so psow hladać? To drje sym, praji ta stara, ale hlaj, wulki pos njeje nam ženje swojeje njespěšnosće a mały swojeje słabosće dla strašny; te srěnje pak, te su naši mordarjo, z tymi njejsu žane žorty.

Tón njepojědze lohcy zlě,

Kiž njepräčela wažić wě.

Serbske přédarske towarstwo we Wittenbergu.

Spisal K. A. Jenč.

Na wysokej wučerni we Wittenbergu namakamy serbskich młodžencow hižom w času reformacije. Sławne mjeno Lutherowe a Melanchthonowe běše wosebje, kiž tehdom šudowacych młodžencow ze wšěch krajow do Wittenberga čehniše, a tež ze strony serbskich šudentow poča so wittenbergska wysoka wučer-

nja po tutym příkladze bórzy prjedy všitkich druhich
nabóle wopytowač. To sta so wosebje wot teho časa
sem, hač bě so reformacia tež w Serbach rozšěrila, a
hač běchu synojo serbskeho luda wot krajneho knje-
žerstwa dowolnosť k študowanju dostali. Prjedy tuteho
časa bě jenož mało Serbow študowalo, a běchu so čí sami,
kiž chcychu něhdy fararjo a duchomni bjez Serbami
byč, k tutemu swojemu zastojnstwu z wjetša jenož na
tachantstwje w Budyšinje abo w jenym lužiskim kló-
štyrje přihotowali. Wot reformacije sem namakamy
pak tež mjena jednotliwych Serbow w zapisu witten-
bergskich a pozdžišo tež w zapisu lipsčanskich študen-
tow. Melanchthon sam powjeda w jenym listě na swojeho
přecela J. Meniusa, zo je so junu při jenym wobjedze
w jeho domi 11 wšelakich jazykow slyšeč dało a bjez
nimi tež serbski. Wot všitkich tych Serbow pak, kiž
w času reformacije we Wittenbergu študowachu, wěmy
jenož jeneho jeničkeho z mjenom mjenowač. W léce
1554 študowaše mjenujcy we Wittenbergu wěsty Hrjehor
Stuhlschreiber z Hródka, kiž bu w tym samym léce z
Wittenberga přeč do Palowa za duchomneho powołany
a wot Bugenhagena swjěceny.*) Po času bě so, kaž
w Lipsku, tak tež wosebje we Wittenbergu ličba serb-
skich študentow přisporila, a někotryžkuliž wot nich
prócowaše so tudy, dokelž widžeše, zo bě jemu serbska
ryč k jeho přichodnemu zastaranju w Serbach nuzna,
a dokelž na druhej stronje tola w njej žane zjawne roz-
wučenje dostač njemóžeše, sam za so abo ze swojim
towaršom, so ze serbskej ryču znaty sčinič. Sami pro-
fessarjo pokazowachu swojich wučomnikow druhdy na

*) Knauth, Wendische Kirchengeschichte str. 222.

wužitk serbskeje ryče, a powjeda nam něhduši lubnjowski duchomny Hauptmann w swojej delnjołužiskej serbskej ryčnicy*), zo je w jeho času wokoło lěta 1728 Dr. Wernsdorf, wučer cyrkwinych stawiznow we Wittenbergu, swojich poslucharjow zjawnje napominał, zo bychu serbscy wuknyli, a zo je tež na to jedyn serbski študenta na čornej desce papjerku přibił a so za wučerja w serbskej ryči poručil, ale zo su druzy njerozomni študenći jeho papjerku zanješwarnili. W Lipsku založichu serbscy študenći, zo bychu so sami bjez sobu w serbskej ryči roz-wučeli a k swojemu přichodnemu powołanju w Serbach přihotowali, w lěće 1716 serbske towarstwo, a po tutym rjanym přikładze činjachu tež serbscy študenći we Wittenbergu. To sta so 33 lět pozdžišo w lěće 1749. W tutym lěće založi so tež we Wittenbergu wot serbskich študowacych młodźencow serbske předarske towarstwo**), w kotrymž so či sami wosebje w serbskim předowanju zwučowachu. Mjena tych samych horliwych serbskich młodźencow, kiž su najprjedy na tutu dobrou mysl přišli a tu samu tež w lěće 1749 do skutka stajili, nam bohužel znate njejsu, a wěmy, štož džělawosć serbskeho předarskeho towarstwa we Wittenbergu w přenich lětach po jeho založenju nastupa, jenož tak wjele sobudželić, zo so sobustawy teho sameho kóždu sobotu w hrodowej cyrkwi, kiž universiteće słušeše, zhromadźowachu a w njej swoje serbske předowanja dđeržachu. Stož móhl te tehdom

*) Přirunaj prjedyryč we Hauptmann, Nieder-Laufißsche wendische Grammatica.

**) Přirunaj: Knauth, str. 385. — Entwurf einer ober-Laufiß-wendischen Kirchengeschichte, str 132.

wot küstarjow hrodoweje cyrkwe we Wittenbergu lětnje wudawane zapisy tych předarjow, kiž su so jako sobustawy štyrjoch wšelakich předarskich kolegijow w tamnym času we hrodowej cyrkwi we Wittenbergu zwučowali, něhdže w někajkej knihowni wuslědźić, tón móhl nam tež te mjena wšitkich sobustawow serbskeho předarskeho towarstwa we Wittenbergu sobudźelić, přetož w tamnych zapisach su tež sobustawy serbskeho předarskeho towarstwa lětnje sobu pomjenowane. Jedin tajki zapis je nam w starym lužiskim magazinje*) sobudźeleny. Po tym samym měješe serbske předarske towarstwo we Wittenbergu w lětomaj 1758 a 1759 jědnaće sobustawow. Starsi, kiž měješe cyłe towarstwo wjesć, bě Michal Smoler z Poršic. Dale słušachu do towarstwa: Jurij Bjedrich Kaltschmidt z Njeswaćidla, Pětr Bjedrich Fuhrmann z Wojerec († jako duchomny we Lazu), Khorla Bohuměl Reim z Wujezda pola Tucharja (bě pozlžišo privatny wučer w Budyšinje a we Warsawje a na posledku rektor při šuli swjateje Hany a připołniši předar w Petersburgu), Jan Wenka z Bónjec, Jan Ernst Beer z Wojerec, Mathej Pan z čornych Noslic w Mišnjanskej, Khorla Handrij Sehlis z Ruhlanda, Bohumil Hjendrich Kanderbach z Wojerec, Jan Mathej Sommer z Njeswaćidla († jako duchomny w dolhej Boršci) a Mathej Heermann z Worcyna († jako duchomny w Kotecach). Zo pak tući Serbja, kiž w lětomaj 1758 a 1759 k wittenbergskemu serbskemu předarskemu towarstwu słušachu, jeničcy při wudžělanju serbskich předowanjow stejo njewostachu, ale swoju maćernu ryč tež na druhe strony wudokonjeć pytachu, to wopokaže nam jedyn spěw, kiž je so wot nich w lěće 1759

*) Laus. Magazin 1773 str. 105.

we Wittenbergu při wotědženju jeneho sobustawa do čišća dať, a kiž je hišće džensniši džen w knihowni mačicy serbskeje k namakanju. Tón samy ma tuto napismo: „Při tym Wotědženju toho Wosřozdyri Wosřebneho a Wosřozdyri Wucjeneho Kneša Kneša Jana Wenča s Boney we hor. Wuž. jako ten samy tu Wosřofu Schulu we Wittenbergu we haporlejšim Měšazu 1759 s Kwalbu wopušćej a šo do Jeny poda. Wittenbergu čjisćejane pola Jana Hofi. Podpisani su pod tutym w małym foliju čišćanym spěwje wot prjedy pomjenowanych sobustawow Smoleť, Kaltschmidt, Fuhrmann, Reim, Beer, Pan, Sehliš a Kauderbach, z kotrychž po tajkim přédarske towarstwo we Wittenbergu w léće 1759 wobsteješe. Lěto pozdžišo namaka pak to same na jene dobo zrudny kónc. Město Wittenberg bu mjenujcy w sydowlětněj wójnje 13. oktobra 1760 wot njepřecela z bombami roztrělane a z džěla tež do popjoła přewobročene. Tež hrodowa cyrkej bu při tutej składnosći zapušćena a sobustawy serbskeho přédarskeho towarstwa njemóžachu so tehodla wjacjacy w njej w serbskim přédowanju zwučować. Z cyla pak bě sydowlětna wójna sobu na tym wina, zo mènje Serbow studowaše, a tehodla wosebje rozpadny wittenbergske serbske towarstwo w léće 1760. Džesać jět dolho njemysleše sebi nětko nichtón wjacjacy na z nowa založenje abo wobnowenje tuteho wužitneho wustawa za serbskich młóžencow. Hakle w léće 1770 dopomni so jedyn horliwy serbski wótěnc, kiž tehdom runje won we Wittenbergu studowaše, z nowa na jeho něhduše wobstaće. To běše Samuel Bohuwěr Ponich (Pannach), syn malešćanskeho duchomneho Pětra Ponicha. Spomnjeny Samuel Bohuwěr Ponich (rodženy 13. januara 1748 w němskich Jenkecach, † 9. haperleje

1798 jako duchomny po svojim njeboh nanje w Malešech) přiůdže w lěce 1770 do Wittenberga. W tym samym lěce bu tež hrodowa cyrkej we Wittenbergu zaso dotwarjena, a 6. awgusta k zjawnej božej službje zaso poswjećena, a Ponich, kiž bě prjedy poldra lěta, w Lipsku studował a tamniše serbske přédarske towarstwo zeznać składnosć měł, bu přez to na tu mysl přinjeseny, tež we Wittenbergu zaso nowe serbske přédarske towarstwo založić*). Wón ryčeše tehodla najprjedy ze swojimi serbskimi towaršemi, kiž tehdom we Wittenbergu studowachu, a naryča jich, zo so z nim zjenočichu. Potom wobroći so wón tež na tehdomnišeho probsta hrodoweje cyrkwy, na professarja Dr. Weikhmanna z tej próstwu, zo by tón samy k tajkemu prjódkwzaću serbskich študentow we Wittenbergu swoju dowolnosć dał. Tutón njedopjelni pak jenož rady Ponichowu próstwu, ale wza tež předsydstwo serbskeho towarstwa we Wittenbergu na so a přinjese jo tak daloko, zo akademiski senat wobzankny, serbskemu přédarskemu towarstwu zjawne wopokazmo swojeho spodobanja na jeho prócowanju dać. Jako so mjenujcy w lěce 1760 hrodowa cyrkej we Wittenbergu paleše, njebě so wot knihow, kiž serbskemu přédarskemu towarstwu słušachu, dale ničo wólnej wutorhnyć móhlo, hač jena serbska biblija Kühnoweho wudawka a serbska agenda. Tutej dvě knizy da akademiski senat w lěce 1770 z nowa jara rjenje zwjazać a serbskemu towarstwu přepodać. 8. septembra 1770 jenu sobotu, kotryž džen bu zaso k zwučowanju w serbskim přédowanju postajeny, sta so to wotewrjenje tuteho

*) Přirunaj: Laus. Monatschrift 1798 str. 346.

wustawa před wulkej sylu poslucharjow ze wšitkich stawow w hrodowej cyrkwi. Najprjedy dzeržeše Ponich před woltarjom lačansku ryč de doctrina christiana magis auditu, quam lectione percipienda. Potom stupi študenta Mag. Jan Bohumił Frauenlob z Wósporka na klětku a dzeržeše přédowanje w serbskej ryči, w kotrejž bu naposledku tež collecta a cyrkwine požohnowanje wot študenty Bětnarja z Lutow wotspěwane. Z cyła měješe serbske přédarske towarstwo we Wittenbergu při swojim wobnowjenju w léce 1770 jenož pjeć sobustawow, kiž so pod staršistwom Ponicha w serbskim přédowanju zwučowachu. Běchu pak to wyše staršeho Ponicha hišće Bětnar z Lutow, Mag. Jan Bohumił Frauenlob z Wósporka († 1803 jako katecheta w Hóznicy), Jurij Němčka z Kotec († 1802 jako duch. w Palowje) a Bjedrich Erdmann Kittel z Hodžija († 1789 jako diakon w Lubiju). Tři léta pozdžišo, w léce 1773, bě ličba tych samych hač na tři zpadnyła. W tutym léce*) njebě mjenujcy nichtón wjacjacy we wittenbergskim přédarskim towarstwje hač prjedypomenjowany Frauenlob, tehdom starši, Kittel a wyše tuteju hišće Bohakwal Bjedrich Dórnik z Budyšina († 1821 jako duch. w Haynewaldze), kiž bě w léce 1772 do Wittenberga přišoł. Jako bě na posledku tež Frauenlob w léce 1773 Wittenberg wopušcił, běštaj Kittel a Dórnik jeničkaj sobustawaj a zdaše so, jako by wittenbergske serbske towarstwo, lědom z nowa založene, zaso z rjada dobrych wustawow wustupić dyrbjało. Hač je so to woprawdže stalo abo nic, nam dale znate njeje. K najmjenšemu njeje tola čas tajkeho noweho zator-

*) Přirunaj: Laus. Magazin 1773 str. 105. — Neues Lausitzisches Magazin 1829 str. 142 a 265—267.

hnjenja dolho trač móhl, přetož někotre lěta pozdžišo studowaše zaso wjacy Serbow we Wittenbergu, kiž so we serbskim přédarskim towarstwje zwnčowachu. To dopokaže nam jedyn w lěće 1779 we wulkim folio čiścany spěw, přez kotryž cheychu sobustawy spomnjeneho towarstwa jenemu svojich serbskich sobubratrow, kotrehož běchu w lěće 1779 we Wittenbergu k rowu přewodžili, swoju poslenju česć a lubosć wopokazać. Tutón žarowanski spěw ma to napismo: *Pschi tym sahim Wumreczu nebo Knefa RUCSA Jana Mertena Hedschiga, s Bufojnja horneje Łužy, kotryž so Wittenberfu k duchownemu Hamtej pschihottowacz zysche, a sajnženy 11 dzen Juliuša 1779 sboznje wumre; zychu psches to jemu jene Enamjo teje Luboszje a Gsezje horjerychtowacz czi Pscheczeliu teho Serfskeho Přjedarskeho Towarstwa. Wittenberfu, cšichczane pola Karla Christiana Dürra. Jako sobustawy, z kotrychž towarstwo w tutym lěće wobsteješe, su na zwonkomnej stronje tuteho spěwa pomjenowani Jurij Bjedrich Janka z horneje Łužicy (rodž z Buker, † 1824 jako duch. w Leopoldshajnje), Jan Michał Šolta z Mnišonskej, Christian Bohakhwal Sommer z horneje Łužicy, Jan Pěterk z Njehornja, (wot 1787 sem syročacy wučer a adjunkt při gymnasiju w Budyšinje), Bjedrich Bohumił Leonhardy a Bjedrich Bohumił Wehsa, wobaj z horneje Łužicy. Hladajcy rozčeše ličba sobustawow wittenbergskeho přédarskeho towarstwa po lěće 1780. Rany, kiž bě sydmlětna wójna někotremužkuliž Serbej w přjedawšim času nabiła, běchu zaso zažile, a Serbjo dachu tēhodla svojim synam zaso studować a to wot lěta 1780 sem we wjele wjetšej měrje, hač hdy přjedy; a dokelž bě za študentow we Wittenbergu tuniše žiwjenje, hač w Lipsku, dha čěrješe so wšitko do Wittenberga.*

W léce 1782 měješe serbske towarstwo we Wittenbergu hižom džesać sobustawow, a zda so, zo so to same njeje w tutym času jenož přez wulku ličbu svojich sobustawow, ale tež přez horliwu džělawasć tych samych wuznamjenilo. K najmjenšemu su nam z tuteho časa hišće w knihowni Maćicy serbskeje někotre pisma zachowane, kiž su wot sobustawow wittenbergskeho towarstwa do čišća date, a kiž nam spóznać dadža, na kajkim skhodženku wučenosće su te same w tutym času stałe, a na kak křwalobne wašnje su wone wutwarjenje serbskeje ryče ze svojimi theologiskimi studijemi zjenoćić pytałe. W maćičnej knihowni w Budyšinje namakatej so dvě pismi, wobej w 4 čišćanej, w kotrymajž su džěla sobustawow wittenbergskeho towarstwa z létow 1782 a 1783 zachowane. Dokelž stej tutej pismi žadnej, dha chcemy tudy jeju napisma sobu wotčísćeć dać. To jene ryči wot wulkeje krasnosće a dostojnosće zjawneho přédarskeho hamta a ma to napismo: „Wulka Krasnosz a Dostoinosz šjauneho předarstkeho Hamta. Jako tai dwai Woshozederiwoshebnai a woshozederiwuczenai Knesaj Naschaj Pšcheczelaj Šsobutowarschaj Knes Samuel Gregott Jenysch f Palowah w Horu. Wuz. tu wušofu Schulu w Wittenberku křwalobnie wopusčezji a šo do šwojeho wozowskeho Kraja poda a Knes Daniel August Janasch f Budyščina, tu wušofu Schulu w Wittenberku stej we Lipsku pšchemjeni, wobzaruje jich Wotenzenie Šseršfe předarstke Towarstwo w Wittenberku. W Nasymnym Mjesazu 1782. Gziesčezane w Wittenberku pola Charistufu.“ Wyše Jenča z Palowa († ½ 1846 jako probst w Cybalinje) a Janaša (wot 1809 sem duch. w Podrošu pola Příbuza) běchu w léce 1782 hišće wosmjo druzy Lužičenjo sobustawy wittenbergskeho serbskeho přéd. tow. Či sami

steja na poslonej (wosmej) stronje prjedy pomjenowaného pisma ze svojimi mjenami a my namakamy bjez nimi tež někotrych Němcow a jeneho juristu, kiž so najskerje přecelstwa dla k Serbam dzeržachu. Pomjenowani su pak: Pětr Halka z Bobole pola Budyšina, tehdom starši († 1834 jako duch. w Jabloncu), Michal Bjedrich Solta z Wojerec, tehdom sobustarši († 1834 jako diac. we Wojerecach), Jan Bohumil Rychtar z Mocholca, tehdom sudnik abo pismawjedźer, Christijan Bjedrich Stempel z Wojerec († 1836 jako duch. w čornym Kholmcu), Jan Bjenada z Bójswee († 1833 jako duch. we Wósporku), Bohuměr Lah z Talpenberga w hornej Lužicy, Pětr Filip Rost z Budyšina a Bjedrich Wylhelm Šolta z Wojerec, pola kotrehož je přispomnjene, zo bě ryčnik, to rěka stud. juris. Kajke pak je wittenbergske towarstwo w tutym času znutřkomne zarjadowanje mělo, to zhonimy z teho druhého při skladnosći čišćaného pisma, kiž je nam w maćičnej knihowni zakhowane, a kiž wot wužitneho naloženja teho časa ryči. To same bu w léće 1783 wudate a ma sčěhowace napismo: „Wot wužitneho naloženja teho čjaša. Pšchi swojim wotendjeniu wuprošy Temu derie dostoinemu, wošoje wucjenemu Knesej, Knesei M. Michalei Fridrichi Scholczi f Wojerez, našchemu pšecězelei a sobutowarschei wsčitko sboje to šerske priedarske towarstwo w Wittenberfu w našymnym miešaju 1783. Cziesčejane f Tzschiedrichowymi pišmifami. Spisař tuteho ½ listna w 4 dolheho nastawka je tehdomniši podstarši wittenbergskeho towarstwa Christijan Bjedrich Stempel z Wojerec, a my namakamy w tym samym přeni króć pismiki z a l naložene, kiž hač dotal žadyn knihičisćer we Wittenbergu měl njebě. Na poslonej (štwórtej) stronje steja mjena tehdomnišich

prědarskich towaršow w scěhowacym rjedže: Jan Eo-
humil Rychtař z Mocholca, starši, Christian Bjedrich
Stempel z Wojerec, sobustarši, Jan Bjenada z Bójswee,
sudnik, Bohačesć Bjedrich Ponich z Malešec († jako
duch. we Luču), Bohakwal Benjamin Bětnař z Lutow
(† jako duch. w Šprójcach), Khorla Bohakwal Šerach
z maleho Budyšinka († jako duch. w Rychwaldže),
Mathej Mauritius Šolta z Wojerec († 1824 jako duch.
w Lejnje), Jan Bohuměr Kittan z Klešišćow w delnych
Lužicach. Wyše tutych su hišće jako ryče a přecel-
stwa dla towaršojo pomjenowani: Jan Wylhelm Strasnar
z Ruhlanda, Khorla Bohuměr Pragar z Guncena a Ernst
Hjendrich Šolta z Wojerec († 1832 jako holčacy
wučer we Wojerecach). Jako zwonkomny česceny
sobupřecel je naposledku hišće pomjenowany M. Fětr
Filip Rost, Budyšćan, rev. min. Cand. My spóznajemy
z tuteho nam připadnje zakhowaneho zapisa sobustawow
wittenbergskeho serbskeho towarstwa, kak je to samo
wokolo lěta 1783 w znutřkomnym zarjadowane bylo,
mjenujcy cyle po příkladže lipsčanskeho towarstwa.
Kaž lipsčanske, tak měješe tež wittenbergske před-
tow. jeneho professarja bohawučenosće za swojeho před-
sydu a zakitarja. Dokelž pak tón samy serbscy nje-
rozemješe, dha so tež z jeho strony wjele za towarstwo
stać njemóžeše, ale wón bě jenož zwonkomny zastupjer
teho sameho. Štož towarstwo dželaše, to sta so pod
předsydstwom a wjedženjom jeho staršeho, kotremuž
jedin druhi sobustaw jako podstarši abo sobustarši a
jedin třeci jako pismawjedžer abo sudnik k rucy ste-
ješe. W Lipsku bě posleniši stajuje jedin serbski
jurista, we Wittenbergu zda so, zo je na tajkich po-
brachowało, a běchu teho dla theologojo pismawjedžerjo.

Kaž w Lipsku, tak dzeržachu so tež we Wittenbergu towaršnosće a přečelstwa dla němscy a polserbsey Lužičenjo jako wurjadne sobustawy k serbskemu předarškemu towarstwu, a to su či sami, kiž su w horkach pomjenowanym zapisu ryče a přečelstwa dla towaršojomjenowani. Tež měješe towarstwo zwonkomne česne sobustawy, kiž běchu prjedy něhdy w towarstwje byle, kaž to Rostowy příklad dopokaže. Na tajke wašnje bě wittenbergske towarstwo wot lěta 1780 sem khětru kročel do přédka sčiniło, a wone rosćeše nětko hladajcy tak derje znutřkomnje kaž tež zwonkomnje. Hač najwyšo stupi ličba jeho sobustawow w lětach wot 1785—1788, w kotrychž njeboh duchomny August Theodor Rudolf Möhn z Njeswačidla († 1841 jako pastor prim. w Lubiju) we Wittenbergu študowaše. Tón samy piše mjenujcy we wopisanju swojeho žiwjenja*): „ja běch tež w serbskim předarškim towarstwje, hdžež běchmy jich uaposledku tři a dwacećo, tak zo wobzanknychmy, kóždy tyžden přédować na město, zo bě so to prjedy jenož kóždej dvě njedzeli stalo. Wužitka pak z tego njejsym wjele měl. přetož my rozsudžachmy so předo jenož sami, a naš přases so wo nas njestaraše.“ Tak wjele powjeda nam Möhna we wopisanju swojeho žiwjenja wot wittenbergskeho serbskeho towarstwa, a to je tež na dolhi čas ta poslenja powjesć, kiž na wobstaće toho sameho spomni. Hdy je to samo z nowa rozpadnyło, nam znate njeje, tola zda so, zo je so w poslenich lětach zaúdzeneho lětsotetka někotryžkuliž mlody Serb wot študowanja wotrašić dał, dokelž bě so přez to, zo bě na jene dobo, kaž nam to Möhn

*) Přirunaj: Laus. Magazin 1842. Nachrichten str. 73 atd.

powjeda, tak derje w Lipsku, kaž tež wosebje we Wittenbergu tak jara wjele Serbow na duchomnstwo študowało, naposledku tajka črjoda mlodych serbskich kandidatow nahromadźila, zo za nich serbskich městow dosć njebě. Möhn praji mjenujcy w tutym nastupanju w horkach naspomnjenym wopisanju swojeho žiwjenja: „my rěkachmy tehdom woprawdže legio, přetož nas kandidatow bě wjele, dwaj wjacy, hač bě w cyłych tehdom hišće njedźčelenych hornych Lužicach serbskich předar-skich městow. Wjele wot nas njenamaka teho dla tež z cyła žane město, ale dyrbjachu domach pola staršich ležec a naposledku něšto druge zapřimnyć. Někotři buchu wučerjo, někotři šosarjo a jedyn palencpaler.“ Hdyž my to wopomniny, štož nam Möhn tudy powjeda, dha so džiwać njemůžemy, zo serbskich mlodźencow při kóncu zandženeho lětstotetka mjenje študowaše, hač prjedy. Tež zadžěwaše někotrehožkuliž nana tehdom njeměrný čas, kiž z nowa z wójnu hrožeše, zo swo-jemu synej studować njedaše. Z teho wšeho přiidže, zo w přěnich lětach tuteho lětstotetka tak derje w Lipsku, kaž tež we Wittenbergu serbskej předarskej towarstwje z nowa zandžeštej, dokelž sobustawow dosć njebě, zo byštej so dđeržec mōhlej. Ale žane wot wobeju njebě hišće na wěčne zašlo. Runje kaž lipšćanske, tak wuzběhny so tež wittenbergske serbske towarstwo zaso z nowa ze swojeho popjoła. K najmjenšemu namakamy my to samo w lětomaj 1808 a 1809 zaso při žiwjenju. W tutymaj lětomaj bě starši teho sameho Ernst Pomhajbóh Pjech z Bukec († 1848 jako duch. w Klětnom), a tutón staraše so, hač runje so serbske předowanja tehdom njedđeržachu, tola k najmjenšemu za to, zo jeho druzy serbscy towaršojo hromadu přiu-

džechu a bjez sobu serbscy ryčachu. Běchu pak to w lětomaj 1808 a 1809 Jan Jurij Rāda z Kanec († 1843 jako duch. w Boršći), Bjedrich Imanuel Šolta z Lejna († 1851 jako duch. w hornym Wujezdze), Jan Khorla August Rāda z Kanec (tu khwilu duch. w Hodžiju), Wilhelm Mička z Rychwałda († 1839 jako duch. w Poršicach), E. F. Lehmann z Wóslinka († jako ryčnik w Budyšinje) a snadno tež hišće někotři druzy. Posleni króć pozběhny so serbske wittenbergske towarstwo k žiwjenju w lěće 1811. Wot tuteho lěta sem bě starši Jurij Libuša ze Zdžara, kiž je hišće jako wyšši farař w Złym Komorowje žiwy. Pod jeho wjedzenjom poča wittenbergske serbske towarstwo zaso pilnišo džělać, hač prjedy, a same přédowanja dđeržachu so zaso w hrodowskej cyrkwi, kaž w staršich časach. Tak wjele hač smy nazhonić móhli, zwučowachu pak so pod Libušowym nawjedowanjom wot lěta 1811 sem we Wittenbergu tući Serbja w serbskej ryči: A. Pjech z Wjelečina (kantor emerit. w Picnje, hišće žiwy), Jan Domaška z Wulkich Zdžarow († 1842 jako duch. w Huscy), Pětr Běhmar z Wujezda (duch. emerit. we Warnacicach, hišće žiwy), Handrij Palman z Bjedruska (duch. w Smilnej, hišće žiwy), Bjedrich Albert Pječka z Ketlic († jako duch. w Kaufungenje pola Bórny), Jan Bergan z Wulkich Zdžarow († 1837 jako duch. w Sprójcach), Ernst Timothej Šolta z Wojerec (superintendent w Křišowje, hišće žiwy) a či Delnjolužičenjo: Kubica, Korn, Mróz a Šimjenc. Wjele tutech Serbow wosta we Wittenbergu hač do jutrow lěta 1813, a zwučowachu so w poslenim lěće pod nawjedowanjom Jana Domaški w serbskej ryči. Po jutrach 1813 bu pak Wittenberg, kaž je znate, do twerdžizny přewobročeny a přesta uni-

versitetne město byč. Z wotědženjom horkach pomjenowanych Serbow rozpadny teho dla tež jutry 1813 wittenbergske serbske předarske towarstwo na wšě časy, a jeho posleni starši bě njeboh Jan Domaška z Wulkich Zdžarow. Hdže pak su knihi a pisma tuteho zaidženeho serbskeho towarstwa wostale, njeda so z wěstosću wjacy wuslědźić. Móžno, zo su někotre hišće w hrodowskej cyrkwi we Wittenbergu.

Njewotdžělna předložka „pa“.

Wot J. E. Smolerja.

(Čítane w posedženju ryčespytneho wotrjada 16. haperleje 1857.)

Njewotdžělna předložka (praepositio inseparabilis) „pa“ je přezwuk znateje předložki „po“. Jeje wuznam hodži so teho dla z teho, štož tuta znamjenja, najjasnišo spóznać. Předložka „po“ pak, wosebje hdyž z měsćakom steji, znamjenja rad postawjenje něčehož ~~za~~ něčim w napohladu na město, porjad, hódnosć abo podobnosć, n. př. po tebi, post te, nach dir; po tym, nach diesem; po jeho smjerći, nach sěinem Tode; po někim ryčec, nach jemandem reden; po měšniku so modlić, nach dem Priester beten; přeni po kralu, der erste nach dem Könige; syn po nanu skutkuje, der Sohn wirkt nach des Vaters Weise a t. d. Jeje wotwodžowanka „pa“ temu słowu, z kotrymž je zwjazana, tež wěste město postawi, ale to stajnje nižše a hubjeńše, dyžli je slowo tehdy zajima, hdyž z njej zwjazane njeje, a wona hódnosć kóždeho wuraza pomjeńši, hdyž so z nim zjenoči. Přirunajmy n. př. ilirske słowa, paje-

mac, der Aſterbürge, **a jemac**, der Bürge; **paledica**, daš Glatteiſ, **a led**, daš Eiš; **parojak**, der Raſchſwarm, **a rój**, der Schwarm; **ruske: parodok**, die ſaure, herbe Frucht; **pasynok**, der Stieffohn; **pólske, pasierb**, der Stieffohn; **pazłotko**, der Goldſchaum; **česke: pa-běrek**; die Raſchleſe, **paroh**, die Hornzinſe, **a t. d.**

To ſamo poniženje měſta a rune pomjeiſenje hódnoſće, kotrež w druhoſłowjanskich ſłowach pytnjemy, jeli ſo předložka „pa“ z nimi zjenoći, namakamy tež w ſwojej ſerbsčinjne, hdyž wona w tej wuſtupi. Lužiskoserbske ſlowa, z nej zwjazane, ſu pak po mojim wjedženju tele:

Pačosy, ow, pl., to je džělo (daš Berg), kotrež po česanju abo wochlowanju trjeneho lenu wyše woſtanje, po tajkim džělo mjeuſeje plačizny, dyžli tak mjenowane horſtki.

Pahork, a, m. je mjeuſi, dyžli hora, a znamjenja maličku hórku, po němsku: Hügel, Hübel.

Panoht, a, m. mjenuje ſo nohé na porſtach nohow, a předložka „pa“ chce zrozemić dać, zo je nohé na nozy po ludowej myſli ſpatnši, hač tón na porſće rucy.

Parow, a, m. die Böſchung eineſ Grabenſ, tež der Grabenrand, po tajkim pódlanski džěl přě-rowa.

Paškowronc, a, m. die Heidelerche. Předložka „pa“ znamjenja, zo je tutón ptačk ze ſpatniſeje družiny, hač jeho ſlawny wuj, kiž ſo pólny ſkowroněk mjenuje, a zo ſo wón z tutym w ſpěwanju na žane waſnje runać njemóže. Hdyž ſo teho dla wo někim rjeknje: „Wón ſpěwa kaž paškowronc“, dha chce to tak wjele rěkać, kaž: Wón ſpatnje ſpěwa.“

Patoki, ow, pl. daš Raſchbier, po prawym der Raſch-

fluß, wot korjenja éec, fließen triesen; točić, fließen machen, abzapsen, pa-točić, nachlaufen lassen.

Pazđer, rja, m. abo pazđer, rje, f. die Flachsel, Flachselne, wot korjenja pa-zdrěc; po tajkim je drje pazđer to, štož je při trjenju lena pozdrjene.

Ale:

Paduch, a, m. der Dieb, njeje pa-duck, ale wotwodźuje so wot słowjesa pad-ac, pad-nyć, a po tajkim je paduch tajki člowjek, kiž je moralisey padnuł abo pada. Přirunaj słowo mazuch (korjen maz-ac), kaž so mazany, nječisty člowjek mjenuje, a pólski wuraz pastuch (wot korjenja pasć), kiž pola nas pastyr rěka. — Tež

Pakosćak, a, m. der Schädiger, člowjek njeje, kiž pa-kosći, ale je tajki, kotryž pak-osći, to je, kiž pakosće abo wopakosće, Verfehrtheiten, Unheil čini.

Paskone abo paskonne konopje su tak mjenowane muske konopje, männlicher Hanf. W českej a ruskej ryči prawja: poskonne, w pólскеj pak płoskonne konopje: z kajkeho korjenja pak to słowo wukhadža, je mi njeznate.

Skóněnje dowolamy sebi na to spomnić, zo su wučeni po tym wašnju, jako lud předložku „pa“ skladaje, po potrebnosći pokračowali a słowa, kaž pačić, der Nachdruck; parod, die Fehlgeburt; pa-kosć, das Leberlein, a t. d. stvorili; a my myslimy sebi, zo tajke skutkowanje duchu słowjanskeje ryče napřećiwo njebudže, jenož zo so swěru z wobkedźbowanjom ryčnych prawidłow stanje.

B a l l a d a.

Wot Žarina.

Što so běli při zelenym haju?
Snadž tom běte holbje reju maju?

Holbje njejsu, kiž tam reju maja,
Te rad wyše hrodow zejhrawaja.

W žerdkach trokawa je přitwjerdzena,
Z wjercha jasna ptachta powješena.

A při haju zeleni so polo,
Hotuje tam kolodzij sej holo.

Z teje čumpjele so čicho plaknje,
Zběhnuši so to holičo k njej skaknje.

Synši so za džěsća lěhwo khlódne
Čěšo spokoji to lubožatko hlódne.

Štoha želi ličko, wóčko jeje?
Zo je mać — a zwěrowana njeje.

„Hajcu žatko, spinkaj zasj, Jurko!
Hewak naju swarja, lube kurko!“

Skoku zas čí rucy hotujetej,
Wlóznej woči za maluškim džetej.

Plakaj, holo, žěntwu je čí lubit
Lesny ludanc, česny wěnc čí rubit.

Wutroba mu falšna steji druhdže,
Za waj z malkim haubowac so budže.

Nětk mu złota knježna dušu hrěje,
Z njeju jězdny slub wón džensa změje.

Hej! što tam po puću jědže z haja?
Kak so znošujo te konje hraja!

Prědku hordy ženich na brunaku,
Mrózak brašku njeje pornjo w skaku.

Slubarjo za nimaj w wozach jědu, —
Horjo zaduša tu holcu blědu.

Wjertny wichor zhrima nimo njeje
Do tej bělej płachty čumpjelneje.

Hrabnywši ze synka zrěšćateho
Čisnje ju na nana njeswěrneho.

Šumjo zawali tom konjej woči,
Splóšeny tón brunich překi skoči.

Njemdry jězdniaka ze sedła stršasny ;
Zlečo z hłowu tón wo zemju prasny.

Na skok torlnjeny za wotroh wisa,
Hlowa z kamjeni do kamjeń prisa.

Zawaleńe do běteho ruba
Wjezu čěto žarujó ze sluba.

Zastarske drobnički.

Zdžěluje M. Hórník.

(Čítane w starožitnostnej sekcii 3. junija 1857.)

Pod tutym napisom chcu druhdy čitarjam Časopisa
wšelake maličkosće ze serbskich stawiznow sobudžě-
lic, kotrež móžemy tola we wěstym nastupanju zaji-
mawe mjenować. Započinam wuwjedženje swojeho
wotmysla ze spominanjom na tři wěcki, kiž lětsa jubileum
(250, 200 a 150 lětné) swjeća.

I. 1607.

Džesać lět po wudaću přenjeje hornjoserbskeje
knižki, katechisma wot Warichia (Wawricha?), na-

maka so juž serbska sada we němskej knižcy: „Der Klein Catechismus D. Martini Lutheri etc., gedruckt durch Hieronymum Megiserum*), Professor in Leipzig, Rektor in Gera. Gera 1607.“ Tu je mjenujey hrónčko (psalm 116, 1.) we wšelakich ryčach, a tež w našej serbskej. Ze wšěmi zmylkami swěrnje wotpisane słowa su tajke:

Vandal. Chwaltzie teha knieza schyzo puhanu,
pochwaltzie ha schytzo ludzia.

II. 1657.

Něchtóžkuli móhl sebi myslíc, zo je naša serbsčina hakle w nowišim času w pomjatnikach so trjebala. Tola tajku česé je wona hižom w 17. stotetku pola wučenyh Serbow měla! Najstarši dotal znaty lisčik z pomjatnika, kotryž sym nadešol, je zdobnje tež tudy spominanja hódny.

Łonše lěto mjenujey pokaza mi sławny a wo młodych Serbow zaslužbny knjez knihownik W. Hanka w Prazy dosé tolsty pomjatnik w dwanatoreu (duodecu), kotryž bě jemu antiquar k přehladanju přinjesl. Měješe pak napismo (z pozdžišeho časa): Stamnbuch (Philotheca) von Christian Scherz (šěrc).

Tutón š. běše serbski předar při michalskej cyrkwi w Budyšinje wot l. 1662 — 1674, před tym pak diakon w Ketlicach (1660 — 1662), hdžež běše tež jeho nan (Jan š.) wot l. 1647 — 1655 pastor był. Naš Christian je spomnjeny pomjatnik juž we studentskich lětach založil a do njeho wjele lipskowskich přecelow a tež pozdžišo svojich rojenkow zapisować dal. Mjez tute wšelkoryčne (němske, laćonske, hebraiske, arabiske atd.) listki je Jurij šěrc, jeho starši bratr, wot

*) Tón samy M. je hišće druhu knižku wudał, w kotrejž su tež serbske słowa, mjenujey: II. Megiseri thesaurus polyglottus. Frankfurt a. M. 1603.

I. 1655 — 1660 diakon w Ketlicach, jako Serb so za-
čujo (štož podpis wobswědči) tež jedyn serbski na-
pisał, kiž takle rěka:

Ta dobra wýz
Zeh kwilu mýz.

1657.

Fratri hoc apposuit
Georg Scherz Sorabus
Kittlizii a. c.

III. 1707.

W mojím wobsedženstwje namaka so zajimawa a
na wučeneho Serba nas dopomnjaca „Disputatio po-
lemica,“ kardinalam poswjećena, kiž je na žoltej ži-
dže w Romje čišćana, přez 1¼ łohća dolha a nimale
łohé šěroka. Horka je wobraz, kiž nam Khrystusa ze
swojimi wučownikami pokazuje prajaceho: Euntes in
mundum universum praedicate evangelium omni creaturae.
Z bokow teho staj S. Pětr a S. Pawoł wotznamjenjenaj.
Pod tym su poswjećénske słowa kardinalam a mjeno
disputanta: Joannes Vitzk *) Lusatius Witgenavensis
sacerdos collegii urbani de propaganda fide alumnus
f. Nětko přindžeja „theses polemicæ theol.“ same,
kiž wo 13 předmjetach jednaju, a to: 1. de verbo Dei
dicto; 2. de verbo Dei in terris viso; 3. de verbo Dei
extra Deum; 4. de verbo Dei scripto; 5. de verbo Dei
tradito; 6. de ecclesia; 7. de summo pontifice; 8. de concili-
is oecumenicis; 9. de iudice controversiarum; 10. de sacra-
mentis; 11. de baptismo; 12. de confirmatione; 13. de

*) Tutón Jan Vitzk abo Witski běše najskerje bratrowe
ludyskeho tchanta Jana Witskeho. Kaž rukopisne repertorium
cleri lusatici (w tachantskim archiwje) spomina, dosta naš V.
džen 25. haperleje 1700 dowolnosć k studiam w kollegiu de pro-
paganda. Po swojim nawrotu skutkowaše wón jako confessor
monialium w Lubanju a běše tež censor w Prahy.

eucharistia. Delka stoji: Disputabantur publice in Collegio urbano de propaganda fide ab eodem qui supra, præsiede admodum R. P. Alexio du Buc Senonensi clerico regulari, phil. & sac. theol. doctore, ibidemque theologiæ polemicæ lectore. Anno MDCCVII. Romæ, typis sac. congreg. de prop. fide. Superiorum permissu.

Wašnja Woslinčanskich Serbow při narodze a wumrjeću.

Wot Jaroměra H. Imiša,
fararja we Wóslinku.

(Čítane w posedženju starožitnostneho wotrjada Maćicy serbskeje.)

Při wšej podomnosći, kotruž ludžo bjez sobu maju, ma tola, kaž stare serbske přislowo praji, kóždy swoje wašničko, z kotrymž so bjez druhimi swojeho runjeća wuznamjenja. Z tajkeho zwonkomnje wustupowaceho wašnička móžeš z khětrej wěstosću nic jenož jeho znutřkomnosć wunamakać, ale tež husto jeho zańdženosć, kiž je jeho k temu wašničku dowjedla, po kruškach wuslědźić. Kaž to wot jenotliwych ludži plaći, tak tež wot cyłych ludow w jich zhromadnosći. Teho dla su stawiznarjo, hdyž cheychu wěrný wobraz žaneho luda woznamjenić, wosebnu kedźbliwosć na ludowe wašnja nałožowali. Teho dla njeje jim ničo, štožkuliž něhdze jako powšitkomne zwučowanje wuhladachu, snadne bylo; kóždy wobraz so wšak ze snadnuškimi dypkami a smužkami k swojej dokonjanosći twari.

Duž, moji česćeni towaršojo, njedziwajće, hdyž was, kiž maće cyłu zańdženosć našeho droholubeho Serbowstwa před swojimaj přepytowacymaj wočomaj, na khwilku do kładžitych wobydleńčkow mojich holanow wjedu, wam kolebku a kašć mojich Serbow pokazać.

Sym sebi mjenujey wotmysliť, wam džensa z krótkej drobnosću wopisac

powšitkomne wašuja Woslinčanskich Serbow

1: při narodže,

2: při wumrjeću.

I. Při narodže. Hdyž naši tudomni Serbjo do domu přikhadžeja, hdžež je Bóh luby knjez džěcatko wobradził, dha so hnydom po postrowjenju, prjedy hač so smě na něšto druhe pospomnić, nanej a maćeri zbože přeje, a to wšudžom bjez wotměnenja, kaž z liturgiskej wobstajnosću, nanej z tymi słowami: „Daj Bóh zbože wašemu synkej, zo by so česnje skublať Bohu k česći a wam k wjeselu.“ Džěšćowej maćeri pak so praji: „Daj Bóh zbože k wašim šesćim njedželam, zo byšće z wašim džěcatkom strowa a čerstwa byla a waše šesć njedželi zbožomnje dokonjala.“ Ložo šesćnjedželničine, w měrnym jstwinym nuhlu stejo, je z njedželskimi rubami wobčehnjene, kiž na tyčkach, kotrež je křiczniski nan dyrbjal samoručnje w holi wurězac, ze jstwineho wjercha hač na dło dele wisaju. Po křćenju so te sněhběle ruby pisanu pychu woblekaju. Horkach w srjedžiznuje, hdžež so ruby różno dawaju, dostawatej najčesniše město křěsnička a rubiško, z kotrymž bě džěcatko na swojim křěnskim puću wodžete bylo, z wobeju stronow so rubiška wot kmótrów darjene pójšēja, a bóle delkach na rubach tam a sem su wšě sekelki a hančiki, z kotrymiž běše křěnski zahłowčk wuhotowany byť, kaž tež te nitki, z kotrymiž běchu kmótra swoje wjazanje powili byli, z wustojnosću přityknjene. Nutrkach na hłowach spěwarske stajnje wotčinjene leža, a po dokonjanych njedželach w kolebicy.

Najmlódša bjez kmótrami džěcatko k křćenju njese, do ľča prajiwši: „Pohanka bjerjemy, křesćijanka zaso přinjesemy.“ Při křćenju dđerži hólčka najmlódši kmótr,

holčku najmlódša kmótra. Po krécenju, džěcatko wobdariwši, wšitcy kmótra před woltarjom klečo „wótče naš“ wuspěwaju. Do krécizniskeho domu so wróciwši druha kmótra džěcatko z tymi słowami do loža podawa: „Pohanka smy brali, křescijanka smy zaso domoj přinjesli.“— Wjazanja, z kotrymiž bu wukřćene wobdaryjene, su z čerwjenej wolnu abo židu přez křiž wobwite. Wjazanje same dyrbi pak stajnje limpor być. Syli z džěscowej strowotu derje měnił, dha sy swoje wjazanje na stronu položil, jeli zo sy dyrbjał na stronu stupić.

Džaka połny swjedžen za cyły dom skhadza, hdyž po zbožomnych šěsc njedželah njedželniča ze swojim džěcatkom swój kemšikhód dđerži. Jejna drasta je swjedžeńska; wot wjerch hłowy hač do kulkow rjana běła plachta ju wobdawa, na hłowje z podhubakom zwjazana. Do rubow „wótče naš“ mjelčo wuspěwawši wšitkich, kaž k spowjedži, wo wodaće prosy a wot wšitkich ze zbožopřěcom požohnowana nastupi, džěcatko na rukomaj, swój swjaty kemšikhód. Domoj přišedši hišće junkróč do rubow „wótče naš“ wuspěwa a tak z knjezowwj modlitwu swoje šěscnjedželnistwo wobzanknje. Potom jejne ložo swoje ruby zhubi.

Jeli zo žana njedželniča zažo — ženje pak do štyrjoch njedžel — swój kemšikhód dđerži, dha drje so tež ruby wotwozmu, ale zawalene leža hač do 42. dnja we ložu k hłowam, a njedželniča sama ma tež tak dolho „swój čas dđeržć“, połno kaž tež na wječornych směrkach do svojich rubow khwatać a swjaty „wótče naš“ na swoje džěco wuspěwac.

Džěco, domiž njeje lěto stare, njesmě so ženje same wostajić, zo by so njepřeměniło. Štóz ma při nim być, njesmě přez dwoje durje hić. Přeměnk je njerodžaceje maćerje žalosne khostanje.

Hač do wobnowjenja krěćenskeho sluba mócata wot

swojich kmótrow kóžde jutry jejka a poprjanc, nowe lěto caltu a poprjanc a při wobnowjenju křćeńskeho sluba bibliju abo spěwarske dostawaju.

Bože slowo njech je swětło na jich puću hač do zbóžneho wumrjeća. Z tym přecóm přistupmy k druhemu džělej swojeho nastawka.

II. Při wumrjeću. Hdyž něchtón wudychnje, dha wšitecy, kiž jeho smjertne ložo wobdachu, hnydom so poklaknywši „wótče naš“ wuspěwaju. Kóždy, kiž do domu přiidže, prjedy hač na domjacych pohladnje, runu čaru k temu wotemrjetemu čělu so přibliži, při nim so poklajnje a so modli. Potom hakle stanywši domjacych postrowi a k nim rjeknje: „Troštuj was Bóh we wašej zrudohje.“ Nic jenož žarowacy dom, ale tež najbližši susodza, we wjetšich wsach hač do třećeho susoda, z džělom swjeća, doniž njeje čělo khowane. Čělo njewostawa same, a za jeho tři nocy so swěca njewuhaša. Kóždy wječor so „pusty wječor“ dźerži, při čimž so khěrluše z hłosom zanošuja. Kaž při přikhadženju, tak tež při woteńdženju kóždy při wotemrjetym poklaknywši „wótče naš wuspěwa.“

Woda, z kotrejž bu čělo wotmyte, so do keřka wuliwa, zo ju ptačk woblětuje; a ta sloma, na kotruž bě čělo položene, njesmě nihdže do čmoweho přině.

Jehla a cwjern so do kašća sobudawa, kaž tež mydlo a lapka; mužam tež britej a nawoči, su-li žane měli.

Hdyž su přewodzerjo w postajenym času so skhadzowali, dha prjedy hač so kašć začini, wšitecy bližši přečelo hišće junkróć při swojim njebohim k modlitwje so poklaknu. Wšemu domjacemu skotej so pica podawa, zo by žane njeležalo, hdyž so čělo prječ njese.

Kóžda wjes ma swoju „morwu kupku“ z kónc wsy, hdžež kóždy žarowanski čah zastawa, a wšitecy přewodzerjo klečo „wótče naš“ wuspěwaju.

Najbližši žarowacy sebi ani wonkach při pačerjach ani w božim domje kłobuk njezejimaju, dokelž njesmědža swoje „z wysoka žarowanje“ přetorhnyć.

Tak dolho hač duchomny při rowje kollektu a požohnowanje wotspěwa, wšitecy přewodžerjo kleča.

Najbližši zawostajeni horstku pjeršće na kašć do rowa ćiskaju a „měra“ so do rowa pušći. Za krótki čas je row přikryty, přecelo na njón poklaknu a po tym přikhadžeja do domu božeho změrowanja.

Wote mše zaso wokoło swojeho droheho rowa na kolenach pačerje spěwaju, teho runja domoj přišedš; na tym měsće, hdžež je ččo stało.

Po minjenju štyrjoch njedželi so „do božeho doma“ ze zawostajeństwa pohrjebaneho z wjetša po dwěmaj nortomaj dar dawa.

Rowy so tu často wopytuja, a kóždu njedželu móžeš widzić, kak zrudni zawostajeni na rowowych hórkach na kolenja panywši swoju dušu tam pozběhujaj, hdžež su njeboćičkich duše pola Boha.

K scěhowacemu nastawkej.

W nastupanju scěhowaceho nastawka přirunaj VI. VII. a VIII. lětnik časopisa, hdžež je hižom 400 přisłowow a třikróć 60 přisłownych prajidmow wotćišćanych. Wosebity džak za bohate přinoški słuša tež tón króć knjezej duchomnemu Seilerjej we Lazu a knjezej wučerjej Wehli na Židowje pola Budyšina.

Serbske přisłowa a přisłowne prajidna

Zrjadowať a rozmnožiť

Jakub Buk.

*Čitane a kritiscy rozsudžane w zhromadźiznje filologiskeje sekcije.
16. haperleje a 30. septembra 1857.*

A. Přisłowa.

Bjeze dna dóncu njenaliješ.

Bohata njewjesta
Wobužna hospoza.

Bohaty žiwi khudeho,
Khudy bohateho.

Bóh tón knjez dawa, hdyž bjerje.

405 Bóhlyknjez we réi
A w wutrobje čerći.

Bóle khwataš,
Bóle šmjataš.

Cuzec měd je najslódsi.

Cyrkej wostanje boži dom,
Byrnjež so swinjo wo nju pošudrowało,

Čerwa krušej je najprjedy zrała.

410 Čim bohatši knježa,
Čim khudši poddanjo.

Čorny mlónk a běly kowar
Njejstaj žadyn wjele hódnej.

Dale sćeleš,
A hubjeňšo mjeleš.

Dary woči mola.

„Derje“ hlada, hdže je „lěpje“.

415 Do huby je runa droha.

Dobra huba,
Wjele sluba.

Dobra rada je k všemu trěbna.

Dolhi swar a kuša pokuta.

Dolhi swar čini twjerde wuši.

420 „Dyrbiš“ njedziwa na „chceš“ abo „njechaš“.

Džensa mrók a jutře slónco.

Hdy by kóčka křidla měla,
Bychu wróble žadne kyle.

Hdyž bohaty wumrje,
Ma wjele přewodžerjow.

Hdyž so dolho dypa, wěcka wuskoči.

425 Hdžež džěco wukhwaluja stari,
Tam rejwa wopica na bari.

Hdžež je khudoba,
Tam je zrudoba.

Hłohonc žanych mjedawkow nima.

Hněw je slepy radzićel.

Hordačka hrabnje smjerdžaty kónc.

430 Hordy duch a prózny brjuch.

Hornyk, kiž džowka rozbi, bě dušny;
Tón, kiž hospoza rozbi, njebě k ničom.

Hólée skački
Holće plački.

Hórši suk,
A wjetša heja.

Huba slódka,
Khuda lódka.

435 Huba zla
Je mordarka.

Hubjena pué pohonča wučí.

Hubjenši krawc,
A dale sebi po njeho khodža.

Chceš njepräcelow méc,
Ryc jenož wěrnosé.

Je tu jenož nalěčo,
Ptački přiindu same.

440 Jedyn syje,
A drubi žuyje.

K móšni je skerje rada,
Hač k pjenjezam.

Kajkiž je to,
Tajke je wšo.

Kajkež žórlo,
Tajka woda.

Kajkiž ptačk,
Tajke hrónčko.

445 Kamjen z ruki
Ma čert w mocy.

Kawka je kawka,
Njeh tež na hrodže lehnjena.

Kermušu cheył kóždy čert wuj być.

Khory kón ze zlotymi pódkowami
Namaka kupca.

Khory ničo njezalutuje,
Khiba črije.

450 Khudemu je wěčnje zyma.

Knježemu wóslej praja kóu.

Kohož je kruwa zbodla,
Tón tež čeleću z puća dze.

Kohož prut so njejima,
Tón tež na swar njeđziwa.

Komuž so kharty w rukomaj zhrěja,
Tón so jich rady njepušći.

455 Kopoł je kopoł,
A byrnjež slěborny był.

Kozoł kozarnju nazdala čuje.

h | Kóžda koza khwali swoju brodu.

Kóžda mróčel njekapje.

Kóžde město, kóžda wjeska
Po swojim wašnju kleska.

460 Kóždemu snopej narosće powrjestło.

Kóždy hornčer khwali swoje hornčki.

Kóždy ma swoje wašničko.

Kóždy štomik ma swoju žerdku.

Kurjo (rady) patu wuči.

465 Lačnemu patoki za piwo słodža.

Lěkarjo tež smjerci njewujědu.

Lěnich ma kóždy dzeń njeđzela.

Lěto so wjerći a myślička z nim.

Libjo (rady) starku wuči.

470 Měd za wobuzu słódki dosć njeje.

Měchej, kiž móže ryčec,
Njeda mlónk do mlóncy.

Mihel najbóle mača.

Mjelčak nikoh njepreradzi.

Mjelčak so módrjeńcow zminje.

475 Mjelčaka jazyk njeboli.

Mjeńši pos a hórši blawkař.

Młoda kopřiwa tež wožaha.

Młody knjez - młoda krej.

Mudremu so tež nimo kuli.

480 Muchi kałaja, ale jědojte njesju.

Na kemšacym pućiku
Rosće wutrobne zelo.

Na kwasu pas jazyk.

Na wuparki njesyj wólše.

Njechašli tři hany byc,
Njebudź wowca.

485 Njelětaj, hdyž křídla nimaš.

Njemdremu noža njedawaj.

Njepórjena pěk njepeče.

Njepřikładuj na nikoh,
Abo wopališ so sam.

Njepušc so rihenje,
Wopuš so wusunje.

490 Njerodna hospoza,

Kotraž njeje wobužna.

Njewěr wušam, ale wočam.

Njezbože jedna.

Nohi njech su kriwe,
Jenož zo su čile.

Nuza nuzu lehnje.

495 Pady roznjesu so rady.

Płuwarjo tepja so tež.

Plěchača njetrjebaš třihać.

Po póstnicach přindu jutry.

Pohonč, kiž njeje nihdy zwrócił,
Njeje wjele jězdžil.

500 Poľna studžeń so tež wučerpa.

Poľny sud so tež wutoči.

Prěnja ľastojčka přinjese brěmjo trawy.

Prjedy brodu a potom britwju.

Prošerski měch nima dna.

505 Prózna mlónca najbóle klepota.

Prózna móšen - ćežke brěmjo.

Prózny brjuch a prózny duch.

Přemačany deščika so njeboji.

Přibjerak
Ma wulki zak.

510 Ptački lój, hdyž čahnu.

Putu su puta,
A byle tež złote.

Radši dyr,
Hač dolho byr.

Rady dar
Je njejbes twar.

Raz položic jow, raz položic tam,
To čini džěło k swjatym dnam.

515 Rjeńši ptačk,
A drožša klětka.

Ručka běła
Malgo džěła.

Ruka ruku myje.

Slowo nima wopušku,
Zo móhl je zasy dosahnyć.

Slepiši klós,
A hordžiši nós.

520 Slědny wosoł
Khromy posoł.

Smjeré je dobra jednarka.

Smjeré njchlada na lěta.

h Smorže wěš, što pócmje zjěš,
Pawka abo muchu.

So wuslěkać je lóže,
Hač so zwoblekać.

525 Spokojny ma wšeho dosé.

Staroba je wobuza.

Starše husle, a rjeńši pisk.

Stary pos ma tupe zuby.

Sylniši wichor, a skerje so zlehnje.

530 Syw maš w rukomaj ty,
Žuč dawa Bóh.

Šewe njekhodź dale kopyta,
Aui žona dale kudžele.

Šěra knjeni čorne džowki.

Šěrša rěka, dlěši móst.

Šěsnač je lubši, hač wosmak.

535 Skrička zapali wjes.

h) Stož je liška zawinowala,
Dyrbi husto wjelk zapokućić.

Stož njewidžu,
Do wočow mje njekala.

Štož čerta husto zetyka,
Na posledku z nim so zeznaje.

Štož je Lóhjo přepluwał,
Njeboji so Špreje.

540 Štož so na starosće lehnje
A z nadźiju so wodžeje, spi derje.

Stož so šumjenja boji,
Njekhodź do lěsa.

Štož wysoko lěta,
Rady nízko syda.

Štož wysoko zalěze,
Lohko dele padnje.

Stož žanych wowcow nima,
Temu žane njeslakaja.

545 Sula sčerpliwosće
Do smjerće so njewukhodzi.

Tež z wulkeje šklě
Jěz z malej lžičku.

To su dobre časy,
Hdyž pěoly na stare noša.

Ty sy tajki dawaćeř,
Kaž čorny Jurij (čert) wobradžeř.

W próznej mlóncy njejsu myše.

550 Wěř, ale komu?

Wětrnik wjerć, hdyž wětr so wjerći.

Wjacy hospodarjow,
A hūbjěně hospodarstwo.

Wjacy kazaš, a wjacy maš bić.

Wjacy maš, a mjenje daš.

555 Wjacy maš, a wjacy sebi žadaš.

Wjacy sebi nasypaš,
Wjacy dyrbis zmlěć.

Wjele kćenja, malo sadu.

Wjesoła nóc a zywate ranje.

Wjetše kubło, hórši skupc.

560 Wjetši pjenk, a wjetša heja.

Wokač najmjenje widzi.

Wosoł ma so rady za knjejskeho konja.

Wostaj skerje wołnu, hač wowcu.

Wot svojich lūdzi najćežo hjerješ.

565 Wowca so tež wobara.

Wowcka rady mižo zetyka.

Wróna wrónje woči njewudypa.

Wšitke črije na jene kopyto njendu.

Wuleyčinjenje maš darmo.

Ale pychu dyrbiš sebi kupić.

570 Wulka piščel a mały dych.

Wulka próca a mała mzda.

Wulke klachi su najmënje spěšne.

Wulke ryče maš,

A mało skladau daš.

Z jałorca słowki njepadaja.

575 Z knježimi je ćežko skoržić.

Z kusateje huby

Wubija zuby.

Z nosom do lošta,

Z nohu do blóta.

Z pěskom so rěka hubjenje haći.

Z prózneje šklički njesłodži,

A byrnjež złota byla.

580 Za mlode hordačk,

Na stare tradačk.

Za mlode židu,

A na stare pačos.

Za tym hač je zwón,

Za tym je tež špała.

Za tym hač su ptaki,

Laku so jim prudła a saki.

Zadžerak susod je čertowa wobrada.

585 Zašiwaj džěrki, dha njezměješ džěry.

Zbože hraje lěpje, hač rozom.

Zbože je někomužkuliž wostudły horb.

Zbože ma wjerćate nohi.

Zdrapany hlada so černi.

590 Ze žortow wudyri nawoprawstwo.

Zhubi so skerje, hač zasy namaka.

Zla puć chce měć kruteho pohonča.

Zlote konje čahnu najlěpje.

Zloty pjeršćen a pačosna košla.

595 Zliwki mało napojeja.

Žana hlubina
Njeje bjeze dna.

Žana kokoška
Podarmo njehrjeba.

Žane ćelo,
Kiž by swoju kruwu njeznało.

Zida z wonka,
Pačos z nutřka.

600 Žiwot je mi bliže horba.

Přisp. Město přisłowa 460, kotrež je hižom w
prjedawšej zběrce stało, přistaj přisłowo:

Kóždy ma swoje (potajne) brěmjo.

B. Příslove přiručianja.

h Běžec, kaž kurwota (wětřík);

Čłowjek, kaž za polak proso.

Dorosčeny, kaž zrały ječmjenj.

h Dybawy, kaž stary husor.

65 Hłowa, kaž tružna ławka.

Lěni, kaž zhnite drjewo.

Muž při muži, kaž wróble do pšenicy.

h Naduwać so, kaž puchej.

Nuzne měc, kaž žona z droždžemi.

h 70 Rědka broda, kaž boža rožka pola Smječ-

Sedžec, kaž starka na jejach. [kec]

h Stać, kaž měch rěpy.

Swěćić so, kaž dračowa kholowa.

Šiplić so, kaž skomla w kosmach.

75 Temu je, kaž skobanej husyicy.

To je, kaž wjelkej mucha.

Wobužny, kaž brjód.

Wostudly, kaž zła drapa.

Z wječora wukhadžec, kaž njetopyř.

80 Za pjenjezom byc, kaž čert za dušu.

C. Přisłowne brónčka.

Běžec (lecec), jako by smudžil a smalił.

Čini, jako by rozom waril.

Jemu šeračk wokoło hlowy (brody) lěta.

Kermušu po wobjedže budže lěpje.

65 Klesnu će, hač či šěsć nórtow wuleći.

Na tebi je widžec, zo so mróči. [baće.

Našich kur dla wy žaneho honača njetrje-

Sedzi, jako by jeho na hubu klesnył.

Séekota, jako by sróči drob zjěđ.

- 70 Škrěči, jako by na widlach tčal. [stla njeje,
Tam je rada wo mčch rěpy, kiž hišce naro-
Tam su prjedy wotawu brali, hač syno.
To žane Čechi njesu. [šćuwać.
Tón je hlupy, zo móhl jeho na boži mčsačk
75 Tón tež za nowy pjenjež morjo přelěze.
Tu je tež hužda drožša, hač kón.
Wjedžeć, po čim w Kulowje wotruby su.
Wón so da wólom bosć.
Z teje mrócałki tež žadyn dešćik njepóndže.
80 Za teho sprawnosć bych morjo přelězt.

D. Přislowne poryčadła.

Čelata wjazać.

Dešćikej džěrki štapać.

Hribam džěrki kalać (wjerćeć).

Hubu stuleć.

- 65 Koče zbože mčć.

Na swjate Wono.

Někomu wuhěń wumjesć.

Nohi na křhibjet wzać.

Pjatk a swjatk.

- 70 Po slóněku do hribow hić.

Při mčsačkn warjene.

Smorže (mudži) wjedžeć.

Šmicy lojě a braki pušćeć.

Tkhowe wóčka widžeć a woła njenamkać.

- 75 Wo šiju bžezć.

Z dobrym slowom platać.

Z nosom mróčele bosć.

Z pčska postronki sukać.

Z popjela drjewo džělać.

- 80 Z wuhlom bělić.

Rozprawa wo naležnosćach Maćicy Serbskeje.

Wučahi z maćičnych protokolow:

1.) Zhromadźizna wubjerka 8. junija 1854. **Wo wobydlenju knj. Dr. Klina** běchu so na jeho přeprašenje kn. kn. pl. t. Buk jun., Pful, Rychtař, Smoleř, Trautmann a Wanak zešli, zo bychu wosebje słownika dla bjez sobu wuradźowali. Najprjedy buchu čišćane pruhi wot knihičišćerjow Teubnera w Drježdžanach a Monse w Budyšinje prjódkpoložene a rozsudźowane. Po dlěšim wuradźowanju postaji so wšo, štož zwonkomnu fórmu słownika nastupa, a bu wobzanknjene, zo bystaj knjezaj knihičišćerjej Monse a Hika w Budyšinje hišće junu pruhi čišća ze zličbowanjom přédkpoložitoj. Tež bu wobzanknjene, zo by so w bližšim času prospekt wot knj. Dr. Pfula zestajany čišćał a rozesłał.

2.) Zhromadźizna wubjerka 12. oktobra 1854. Po přeprašenju wot česćeneho předsydstwa Maćicy zendžechu so knj. knj. pl. t. Buk sen., Buk jun., Mroz, Seyfert, Smoleř, Sommer, Trautmann a Wanak, městopředsyda. Wobzankny so, zo by so rukopis knj. wučerja Mućinka, pomjenowany „Njedzela“, w bližšim času čišćał. Dale běše wobšerna ryč wo wudaću słownika.

3.) Zhromadźizna wubjerka 26. oktobra 1854. W hosćencu k złotej krónje běchu so zešli knj. knj. pl. t. Dr. Klin, Buk sen., Buk jun., Jacslawk, Mróz, Pjekař, Rychtař, Seyfert, Smoleř, Sommer, Trautmann a Wanak. Najprjedy wuradźowaše wobšěrnje wo wudawanju serbskeho słownika. Potom předpožito so rukopis serbskeje protyki za lěto 1855 wot knj. duchomneho Rády z Hućiny, kotrejež čišć bu wobzanknjeny. Naposledku bu hišće postajene, zo by po wotědženju dotalnego bibliothekarja knj. Buka knj. diakonus Trautmann knihowuju k sebi wzał, a zo by so temu samemu knj. kandidat Jenč jakož pomocny bibliothekar přidał. (Tudy najsnadno w aktach jedyn protokoll pobrahuje, mjenujcy protokoll posedženja, w kotrymž je so dzeński porjad přichodneje powšitkomneje zhromadźizny wuradźował a postajił.)

4.) Hłowna a powšitkomna zhromadźizna Maćicy serbskeje 11. haperleje 1855. Při wšëm

hubjenym wjedrje bě so tola 35 sobustawow w hosćencu k złotej kónje w Budyšinje zešlo. Dokelž běše předsyda knj. Dr. Klin zakomdženy, dha powita jeho naměstnik knj. wicedirektar Wanak zhromadžiznu a wupraji ju za wotewrjenu. Po postajenju dženškeho porjada dawše najprjedy pismawjedžer knj. Smoler rozprawu wo skutkowanju wubjerka w zaúždenym léće a spomni na to, zo je wubjerk štyri posedženja měl, štyri maćične spisy (č. 22—25.) a dwaj zešiwkaj časopisa (XI. a XII.) čišćeć dał a wosebje tež wudaće serbskeho słownika po móžnosći spěchował. Po skónčenju tuteje rozprawy wupraji knj. městopředsyda wšitkim, kiž běchu w zaúždenym léće Maćicy pisma k wotčišćenju poskičili, wosebje pak spisarjej protyki, knj. duchomnemu Rädze, najwutrobniši džak ze strony wubjerka a wunjese jim slawu. Na to bu wot knj. pokładnika Pjekarja rozprawa wo maćičnej pokładnicy data, mjenujcy kak je ta sama w zaúždenym léće 381 tl. 28 sl. 5 np. dokhodow a 380 tl. 25 sl. 6 np. wudawkow měla, tak zo běše ji 1 tl. 2 sl. 9 np. zbytku wostało. Knjezej pokładnikej bu za jeho swěrne a sprócníwe wjedženje pokładnicy wot městopředsydy džak wuprajeny a slawa wunjese. Potom rozstaja knj. knihownik Trautman, kak je dla přesydljenja dotalneho knihownika knj. Buka po poručnosći wubjerka knihownju do swojeho wobydlenja a wobkedžbowanja wzał, kak wjele knihi knihownja tu khwilu wopřija, a kak wjele je jich w poslešim času nawdatych. Na to bu wot knj. kantora Pjekarja spomnjene, zo je w zaúždenym léće šěsć nowych sobustawow k Maćicy přistupilo. Při tutej skladnosći bu wot zhromadžizny wobzanknjene, zo by so na cuzokrajne sobustawy, kotrež su zastate přinoški winojte, wot maćičneho wubjerka njeposřednje pisało, hač chcedža dale sobustawy wostać abo nie, zo by so njeporjadnym sobustawam w nastupanju plaćenja praeclusivna termia postajila, a zo bychy so tež, jeli móžno, po kraju wěste sobustawy za agentow postajile, kiž bychy we swóich wokresach za lépshe Maćicy skutkowale. (Při tutym jednanju běše předsyda knj. Dr. Klin zastupil. Wot zhromadžizny slawnje powitany, wotmolwi tón samy z někotrymi přečelnymi słowami a wjedžeše jednanje dale hač do kónca.) Na to dawše sekretar filologiskeje sekcije rozprawu wo skutkowanju tuteho wotrjada Maćicy, kotryž běše so dwójcy (swjatk

w Kulowje a nazymu w Budyšinje) zhromadźit. Nět spomni knj. Pjekař hišće na to, kak wjele mačičnych knihi ma na skladže, z čimž buchu rozprawy jenotliwych mačičnych zastojnikow skónčene. — Knj. farař Thiema wułožowaše, što je w nastupanju serbskich bibliskich stawiznow za šule pola wysnošće wuskutkował, a čwaše pismo wysokeje krajskeje direkcije, w kotrymž běše wuprajene, zo smjedža duchomni spomnjenju knihu bjez zadźewka do svojich serbskich słow zawjesé, a zo trjebaja to jenož, hdyž ma so stać krajskej direkcii wozjewić. Knjezej duchomnemu Thiemje bu za jeho swérne, k lepšemu Mačicy wuwjedžene skutkowanje wot zhromadźizny wutrobny džak wuprajeny. Nětkej přiidže jednanje na słownik, kotryž je knj. Dr. Pful spisał. Knj. Dr. Klin wozjewi, zo je wučinjene, kajki ma so słownik we zwonkomnym napohladže čišćeć. Knj. knihičisćeř Monse w Budyšinje chce tuto džěło (w 1000 exemplarach) za 825 tl. na so wzać, jeli zo so wjacy hač 63 listnow njenazběra. Čišćenje ma so započéć, tak bórzy hač změjemy 400 tl. hotowych pjenjez k temu, kotrež sebi knj. Monse tři měsacy po započatym džěle žada. Knjez předsyda Dr. Klin chce pola wysokeho sakskeho ministerstwa, pola lužiskich krajnych stawow a pola zhorjelskeho wučeneho towarstwa wo dary za tutu naležnosć, a knj. ryčnik Rychtař pola privatnych wosobow wo pjenježne podpjeranja tuteje narodneje wěcy prosyć. Tudy ma so přispomnié, zo su hižom knj. ryčnik Mosig z Aehrenfelda 30 tl., knj. farař Imiš 10 tl., kaž tež knj. farař Seileř hódnu p dpjeru k wudaću słownika slubili. Dale bu wobzanknjene, zo ma so na lěto 1856 zaso serbska protyka wudać, a to na to wašujo, zo budža swjate dny tónkróć z čerwjonym pismom čišćane, zo změje kóždy džen swoje znamjo, jako borana, raka, lawa atd., a zo budža tež pruske hermanki po potrebnosći přiwdate. Knjez spisowař protyki chce wšitko to w prawym času wobstarac, za čož jemu zhromadźizna wulki džak wupraji. Hewak ryčeše so tež wo wudaću pčólnych knižkow, kotruž naležnosć chce lužiske ratarske towarstwo podpjerac, a bu wobzanknjene, zo by wubjerk tu wěc dowujednał. W nastupanju knihi, kotrež maja so w přichodnym lěće wudać, bu postajene, zo bychu so knj. Seilerjowe basnje, tu a tam

rozpjeršene, we wosebitej knižcy za lud wotčišeć, tak bórzy hač budža wot knjeza spisowarja k temu zřadowane. Skónčnje wupraji so zhromadžizna za to, zo smjedža so stare maćične časopisy za položcu dotal-
neje plaćizny předawać. Jako běše so pismawjedze-
rjomaj, knj. Kućankej a knj. Smolerjej, po prjódčkitanju
protokolla wot přitomnych wutrobny džak za jeju prócu
wuprajił, bu zhromadžizna wot knj. předsydy z podža-
kowanjom za přikhad zhromadženyh sobustawow wob-
zanknjena. — Do maćičneho wubjerka buchu z nowa
na tři lěta tući knježa wuzwoleni: měšćanski radźičel
Dr. Klin jako předsyda, seminarski wicedirektař Wan-
nak jako městopředsyda, kaplan Kućank jako přeni a
knihiupc Smoleř jako druhu pismawjedzeř, diakonus
Trautman jako pokladnik, kantor Pjekař jako knihow-
nik, kaplan Buk jako redaktor maćičneho časopisa.
Jakož wubjerkownicy buchu přez acclamaciju čisami
knježa wuzwoleni, kiž su to dotal byli.

5.) Zhromadžizna wubjerka 16. augusta 1855. Na
přeprašenju předsydstwa běchu so w hosćencu k złotej
kronje zešli knj. pl. t. Dr. Klin, Buk, Mróz, Pje-
kař, Rychtař, Smoleř, Trautmann a Wannak.

Najprjedy bě ryč wo čišćenju rukopisa „Powjesće
z delan.“ Tutón spis pak běše po wotedatym rozs-
dženju tajki, zo měješe so hišće junu přehladać a tu a
tam přeměnić. Na to wuradžowaše so wobšěrnje wo
wudaću protyki. W nastupanju poslubjenych přólnych
knižkow běše k wobzarowanju, zo wubjerk hišće ničo
dostał njebě. Skónčnje bu wobzanknjene, zo by so
prospekt k podpisowanju na serbski słownik k přichod-
nemu zešiwkej maćičneho časopisa přidał. Knj. Dr. Klin
a knj. Smoleř chettyj tutón prospekt po naćisku knj.
Dr. Pfula k čišćej přihotować.

6.) Zhromadžizna wubjerka 29. novembra 1855. Př-
tomni běchu knj. knj. pl. t. Buk, Mróz, Pjekař, Rych-
tař, Seyfert, Smoleř, Sommer, Trautmann a Wannak.
Najprjódcy staji knj. městopředsyda Wannak namjet,
zo by so ze strony wubjerka w dopomnjenju na ze-
mrjeteho knjeza předsydu Dr. Klina tutemu za jeho
swěrne a pilne skutkowanje při založenju a dalšim
wjedženju towarstwa Maćicy serbskeje wutrobny džak
k protokollej dał, z čimž běchu wšitcy přítomni přez

jene. Po tym ryčeše so wo zličbowanju, kotrež běše so wot Fišerjec papjernika dla papjery, wot Maćicy wotewzateje, knjezej pokładnikej připóslało. Po wšelakich mjeńšich rozpominanjach dawaše knj. krajnosudniski radźičel Seyfert rozprawu wo tym, kak je hornjołužiski provincialny sejmik wudaću serbskeho słownika jenohłósnje 300 tl. prizwolił. Ryčeli běchu za tutu wěc knj. krajny starši z Thielau, knj. radźičel Seyfert a knj. baron ze Schönberg-Bibram. Wubjerk wobzankny, zo by deputacia (knj. knj. wicedirektar Wannak, kanonikus Buk a ryčnik Rychtar) krajnemu staršemu, knjezej z Thielau, wutrobny dzak za to wuprajila. Skónčnje wobzankny so, zo by so nět k čišćenju słownika skerje lěpje přikročilo.

7.) Zhromadźizna wubjerka 18. měrca 1856. Přitomni běchu knj. knj. pl. t. Buk, Pjekar, Rychtar, Smoleř, Trautmann a Wannak, městopředsyda. Knj. městopředsyda wozjewi, zo je w naležnosćach serbskeho słownika ertnje z knjezom ministrom kultusa ryčał, a zo je tutón poslubił, zo towarstwo k wudaću słownika něšto pjenjez dóstanje, zo pak ma so prjódcy próstwa w tajkim nastupanju wot maćičneho wubjerka na ministerstwo pósłać. Knj. ryčnik Rychtar chce tu samu w bližšim času spisać. Potom postaji so, zo by so knj. Dr. Pful prosyl, wón cheył rukopis słownika k wotčišćenju připóslać z tym wuměnjjenjom, zo by so tón samy prjedy knj. duchomnemu Seilerjej a knj. duchomnemu Domašcy na wěsty čas k přehladanju připóslał. Knj. kanonikus Buk přepoda na to swój rukopis pod napisom „Wosobny dar.“ Tón samy ma so, tak bórzy hač je knj. Kučank swój referat wo nim dał, do čišća dać. Dale předpožiči knj. kantor P. rukopis „Spjowy sa sserbske schulje.“ Knj. kanonikus Buk a knj. wicedirektar Wannak chcetaj tutón spis skerje a lěpje přehladać, zo by so, jelizo so za dobry spóznaje, bjez komdy do čišća dał. Potom spomni knj. Smoleř na to, zo chce towarstwo serbskeje literatury w Belgradze z Maćicu do literarneje wzajemnosće stupić, a wobzankny so, zo by so wotmolwjenje do Belgrada pósalało. Skónčnje bu wobšěrny dzeński porjad za přichodnu hłownu zhromadźiznu wuradźeny a zestajeny.

8.) Hłowna a powšitkomna zhromadźizna Maćicy serbskeje 26. měrca 1856. Po přeprašenju

ze strany wubjerka běše so srjedu po jutrach w hosćencu k złotej krónje w Budyšinje 40 sobustawow našeje Maćicy zešlo. Najprjedy powita městopředsyda Maćicy serbskeje, knj. wicedirektar Wannak, zhromadženych, wupraji zhromadźiznu za wotewrjenu a spominajo na njebo knj. Dr. Klina jako na najwosebnjšeho sobuzaložerja Maćicy a jejneho wjelelětneho swěrneho a sprócniweho předsydu wupraji wón swoju mysl w tym nastajenju, zo bychu přítomni w dopominjenju na wulke zaslůžby njebo Dr. Klina te sáme na zjawne wašnje přez postanjenje připóznali, štož so ze wšěch stronow jenomyslne sta. Potom dawaše měst předsyda tež rozprawu wo skutkowanju wubjerka a wupraji, zo je nětko woprawdže tak daloko, zo budže so serbskoněmski, wot Dr. Pfula spisany słownik w bližšim času čišćeć, dokelž su pjenježne naležnosće w tutym nastupanju zřadowane. Dale spomni wón na to, zo budza tež tři druhe maćične spisy, kotrež su knj. wučer Mućink, knj. kanonikus Buk a knj. kantor Pjekar přepodali, skerje lěpje do čišća date. Po tym postaji so po dlěšim rozpomnjanju ze strony zhromadźizny, zo byštaj knj. duchomny Seiler a knj. duchomny Domaška rukopis słownika hišće junu přehladaloj a za nuzne spóznate přispomnjenja knj. Dr. Pfulaj k rozpomnjenju daloj. Na to dawaše knj. kantor Pjekar rozprawu wo předawanju maćičnych kniži a wozjewi, zo je so wot protyki něhdže 2000 exemplarow předalo, a zo je so wot druhich kniži najbóle sadowa knižka kupowala. Při tym wupraji so knj. spisarjej serbskeje protyki wot městopředsydy zjawny džak a wot zhromadźizny tři-króćna slawa. Po tutej naležnosći přinjese knj. duchomny Jenč z Pałowa to k ryčam, hač so njeby hodźilo, maćične kniži tež druhdže, dyžli jenož w Budyšinje, ludej předawać. Po powšitkonnej myslu zhromadženych mohło so to stać, hdy bychu někotře maćične sobustawy we swojich wosadach abo wokresach tajku starosć na so wzać chcyli. K tajkej prócy běchu zwólniwi: knj. duchomny Jenč za pałowsku a smilnjansku wosadu, knj. duchomny Domaška za nosasku a wósporsku, knj. duchomny Seiler za lazowsku a delnjowujezdžansku, knj. kantor Koeor za ketlisku, knj. diakonus Lahoda za lubijsku, knj. wučer Kiršnar za bukićansku, knj. duchomny Thiema za bartsku a hrodzišćansku, knj.

duchomny Rāda zu hućinjansku a klukšansku, knj. wučer Bartko za malešansku, knj. wučer Kral za radworsku, knj. tyšerski mištr Mlynk za njeswaćilsku, knj. wučer Hicka za ralbićansku, knj. kaplan Jacslawk za njebjelćansku a knj. duchomny Imiš za woslićansku wosadu. W nastupanju druhich stronow budže so wubjerk starać, zo tam tež tajkich komissarow namaka. Dale postaji so, zo dyrbi přichodnje kóždy sobustaw Maćicy sam po wudate maćične knihi ke knj. kantorej Pjekarnej w Budyšinje poslać abo jich wobstaranje maćičnemu kommissarej swojeje wosady poručić. Tež bu přizwolene, zo bychy spomnjeni kommissarajo lětne pjenježne přinoški maćičnych sobustawow zběrali a je potom pola maćičneho pokladnika wotdawali. Potom dawaše knj. diakonus Trautmann jakož maćičny pokladnik rozprawy wo pjenježnych naležnosćach Maćicy a wozjewi, zo je w lěće 1855 pokladnica 318 tl. 16 sl. 3½ np. dokhodow a 276 tl. 19 sl. 7 np. wudawkow měla, tak zo je 41 tl. 26 sl. 6 ½ np. zbytko wostało. Na to ryčeše so wo tym, zo by so tola skerje lěpje do čista nazhonić pytało, što je tu khwilu woprawdže hišće sobustaw Maćicy, a što nic wjac. Postaji so, zo by so přede wšěm cyły rjad maćičnych sobustawow nic jenož w časopisu, ale tež w serbskich nowinach wotčišćał. Knj. kantor Pjekar běše zwólniwy tule naležnosć zryadować a přez potřebne naprašowanje a druge přisprawne srědky k dobremu kóncej dowjesć. Hewak šćini zhromadźizna to wobzanknjenje, zo bychy so přichodnje zaso kóždy měsac mjena tych sobustawow, kotrež su w tym času pjenjezy do maćičneje pokladnicy plaćile, w serbskich nowinach wozjewjale. Dale přistupi so k wuzwolenju předsydy. Jenohlósnje bu wot přitomnych knj. ryčnik Rychtar w Budyšinje wuzwoleny. Na jeho město bu knj. aktuar Wehla w Budyšinje do wubjerku wzaty, runjež tak tež na město knj. kaplana Jacslawka, kiž bě so z Budyšina do Njebjelćie přechaň, knj. vikar a kaplan Nowak w Budyšinje. Potom dawaše knj. Dr. Pful jakož předsyda filologiskeje sekcije rozprawy wo skutkowanju tuteho wotrjada a přistaji tu próstwu, zo by kóždy po swojim wjedženju spomnjenemu wotrjadej nazhonyjene serbske přisłowa sobudžělić chcył a jemu hewak tež wšo wozjewił, štož so za tón samy hodži. Dale wustupi knj.

duchomny Ráda z Hućiny a poda k nawjedženju, zo je sebi z knj. duchomnymaj Imišom a Jenčom wotmyslił při Maćicy historisko-archäologiski wotrjad založić, a zo chcedža woni tutu sekciju srjedu po swjatkach w Budyšinje do žiwjenja stajić. Kóždy, kiž wo to rodži, bu prošeny, zo by na tutej wěcy džěl brał. Skónčnje přinjese knj. kantor Pjekar ryč na khoralne knihi, kotrež su někotři knježa wučerjo za serbske wosady zestajeli, a wuradži so wot přítomnych, zo chcył najprjedy městopředsyda knj. wicedirektar Wannak tuteje naležnosće dla z cyrkwinskim radžičelom poryčeć, a zo chcyli potom knj. wučerjo Kiršnar, Pjekar, Kocor a Michalk z nim do dalšeho jednanja stupić. Na to bu zhromadžizna wot knj. městopředsydy z wutrobny m podzakowanjom wobzankujena.

9.) Zhromadžizna wubjerka 30. oktobra 1856. Přitomni běchu knj. knj. pl. t. Rychtar, Buk, Kućank, Mróz, Pjekar, Seyfert, Smoler, Wannak a Wehla. W nastupanju słownika bu postajene, zo ma so nět tajki čišćeć, kajkiž je wot knj. duchomneho Seilerja po pilnym přehladowanju a připisowanju přepodaty. Dale postaji so, zo by so knj. vikar a katecheta Hörnik prosyl, wón chcył we přezjenosći z knj. Smolerjom při wudawanju słownika k pomocy być. Potom spomni so na to, zo bychy so přistupne listki nowym sobustawam připósłale, a zo bychy so wustawki Maćicy skerje lépje wotčišćale. Tež ryčeše so wo protyey, kotraž ma so bórzy dočišćeć. W nastupanju spěwarskich knížkow, wot knj. kantora Pjekarja zestajanych, poručil so temu samemu, zo by jih čišća dla wšo trěbne z knihčišćerom Teubnerom w Lipsku wujednal.

Z tutym smy wučali ze wšěch protokollow hač do 31. decembra 1856 dodali. Džesac lět je so wot založenja Maćicy serbskeje hač dotal pominyło. Daj Bóh zbože na nowe džesac lět! Red.

Zapis knihi,

kolrež je Mačica prënje džesac lët wudała.

1.) **Jesuf we Domi Bobjnych.** Štyri Prijedowanja se Sawostajenstwa neboh Kneša Handrija Lubenskeho, w swozim Gjašu prieneho njemsteho Duchomneho we Budyšchini, jako wujiny kwašny Dar sa Nawojenjow a Rewesty wudate wot Ernsta Bohuwjera Zafuba, dopoldniškeho Prijedarja pschi serbskej Wošadži w Budyšchini. W Budyšchini 1847.

2.) **Zutrowne Zejka.** Z němstoh do serbskoh pjewojene powedantžko wot Zafuba Kucjanka, přienoh serbskoh kapwana w Buděschne. W Buděschne 1848.

3.) **Michał aby Eštož Głowek syje,** budje wón tež žneci. Powedancžko sa Młodych a Starych wot K. Kulmana. W Budyšchini 1848.

4.) **Šerbske horne Łužizy** aby statistišći Sapiš wščitkich serbskich ewangeliškich a katholiškich Wošadow a jich Duchomnych a Wuczerjow se wšchelakimi Powežzjemi se Šerbowstwa we Sjenocjenju i Zafubom Kucjankom, přjenim serbskim katholiškim Kaplanom w Budyšchini, a s Pomožu druhich lubych Pšeczelow wudaty wot Ernsta Bohuwjera Zafuba, ewangeliškeho Duchomneho pschi Michališkej Wošadži w Budyšchini. W Budyšchini 1848.

5.) **Šerbaj aby Eštož šywašch,** to melešch. Powedancžko sa Šerbow wot Dra Pjula. W Budyšchini 1848.

6.) **Řiboweženjo** aby polityšće Powedancžko i njetziškich Gjašow wot Jana Bohuwjera Mucjinka. W Budyšchini 1849.

7.) **Dobroty, Džiwy ha Šsudy** Bože na israelskimi Džecjimi. Historište Podendženja Židow, geografisšte Woršhanje jich wóžneho Kraja Kanaana a wošebite Podawki jich hłówneho Mišta Jerusalema wot najštaršeho hač do nainowisheho Gjaša. Še Štawisnow hromaduseštajane wot K. A. Jenčja. W Budyšchini 1849.

8.) **Jan aby Špiwaj a džjelaj.** Powedancžko sa Młodych a Starych wot K. Kulmana. W Budyšchini 1849.

9.) **Kněz Mudré,** joho Džecji ha susodni Pšeczeljo habó Wěncz móltižkich Powedantžkow za Džecji ha za Wotročženěch wudaté wot A. R. Michawa Buša, Direktara tachanškeje Wutjerne w Buděschne. W Buděschne 1849.

10) Kak je Bohuslaw z Dubowina Boha luboh Kneza poznaw. Do serbskoy pzewozene powedantizto. J. B. W Budeschini 1849.

11.) Hród na shorelskej hori Landekroni aby Boze wodjenja su dzivne. Powedancizto se starych czasow wot Jana Bohuwjera Mucjinka. W Budyschini 1850.

12.) Selenjska a jeje wobydlerjo. Prjeni dzjel. Straschne pucjowania w pólnózných morjách wokoto Selenjskeje, geografiske a pschirodopisne wopisanje tuteho symneho kraja, a spomnecja hódne podawki Selenjskeje wot najstarscheho časa sem. Po starschich a najnowischich žórlach spisak K. A. Jencz. W Budyschini 1850.

13.) Wjerny fšcheszijan pod Božim prutom. Prjedowanje djeržane w času shromadneho khorenja sydomnatu nedzeli po sw. Trojicy 1850 a wščitim k wubudzenju a srudnym k troschtej s wužitnymi pschidawkami a modlitwami na žadanje wudate wot Ernsta Bohuwjera Zafuba, ewangelskeho duchomneho pschi michalskej wosadzi w Budyschini. W Budyschini 1850.

14.) Wumentak aby šdzej ma wóhbu tam rosze. Powedancizto sa lud, po njemstim wobdziejane wot Dra Šfula. W Budyschini 1851.

15.) Ššadowa knižka. Wudata wot klusckanskeho ratašskeho towarišwa psches jeho šadowu dzjelbu. S podperanjom wysokeho kralowskeho šafiskeho ministeršwa snutškomnych naležnoszijow. W Budyschini 1851.

16.) Wotroha krala Jana habó zawoženio čerkwitizki na Lubowérku. Powedantizto za kóždu starobu, wosebe pak za starschich ha djéct. Ztješkeho pželozi M.** W Budeschini 1851.

17.) Boža krašnosz w štwórbu. Wot Jana Bohuwjera Mucjinka. (Prjeni dzjel) W Budyschini 1851.

18.) Nadpad pola Bukez. W Budyschini 1852.

19.) Kak mlodjenz pódže po čiznym puczu? Ššobudar na pucz psches šwjat do nebja. Wščitim mlodym Ššerbam pschi wustupenju s wózného doma w lubošu posšicjenu wot Ernsta Bohuwjera Zafuba, ewang. luth. duchomneho pschi michalskej wosadzi w Budyschini. W Budyschini 1852.

20.) Khryštof Kolumbuš aby Namakanje Ameriki, šerbštemu luděj powedane wot Dr. Sommera. W Budyschini 1853.

21.) Bibliške stawišny aby historiški wucjawk se stareho a noweho testamanta. Budyschinje, 1853.

22.) Selensta a jeje wobydlerjo. Druhi dźiel. Božćinli, waschnja a pschwjera póhanskich Selencjanow, žiwjenje sich prineho misionary Hansa Egedy a skutkowanje hernbutskich bratrow sa dalische rospšesjzjeranie f chezćianiskeje wiery w Selenstei. Po staršćich a najnowišćich žerćach spšal K. A. Jenec. W Budysćini 1853.

23.) Boža krasnosa w šćwórbí. Wot Jana Bohuwjera Mucjinka. Druhi dźiel. W Budysćini 1854.

24.) Pšchedženak. Protýka sa Ešerbow na ljetu 1855.

25.) Nedžela. Krónowany piš wot Bedricha Schwerina, wucjerja w Emdeni w Magdeburgskej. Do šerbiskeje rycje pšefekojeny. W Budysćini 1855.

26.) Šerbiske bašnje, swojemu wulzy lubemu ludaj podate f wužitkej a f sabawenju wot H. S. W Budysćini 1855.

27.) Pšchedženak. Protýka sa Ešerbow na ljetu 1856.

28.) Wosobné Dar za Křesćijjanow, mólicćich ha wotroscjenéch, wudaté wot A. M. M. Bufa, Can. ha Dir. tashantff. Wuzjerne w Budysćini. W Budysćini 1856.

29.) Epjemy sa šerbiske šulje. Šchromadjene wot K. E. Bekarja, kantora pschi michalskej žyrłwi w Budysćini. Prjeni šefšiwf. (Š niemšćim pšchetozkom.) W Budysćini 1856.

30.) Pšchedženak. Protýka sa Ešerbow na ljetu 1857.

Č A S O P I S
TOWARSTWA
MAČICY SERBSKEJE.

D R U H I Z E Š I W K.

1856 — 1857.

Nekrologi.

IV.

Dr. Bjedrich Adolf Klin,

budyski měščanski radzićel, policajski direktař,
inspektař nad cyrkwjami a šulemi města Budyšina,
sobustaw všelakich wučenyh towarstwow,
předsyda towarstwa mačicy serbskeje.

Narodž 23. oktobra 1792.

† 4. novembra 1855.

Tutemu wo město Budyšin, kaž wo cyly lužiski a saksonski wóteny kraj derje zasluzenemu mužej ma serbska mačica dobre prawo a swjatu přišlušnosť, kaž druhim zemrjetym zasluzenym a džakomneho česćenja hódny mžam ze serbskeho rodu se sluša, we svojim časopisu slawny wopomnik česće a džaka stajić, dokelž wón sluša k tym po cylym serbskim kraju pola wysokich a nizkich derje znatym, česće dostojnym wótčincam, kotřiž su swoju lubosć k serbskemu narodej we skutkach swěrnje wopokazali, a dokelž wón je mačičnemu towarstwu wot jeho přenjeho založenja starosćiwy a wustojny předsyda byl; jeho mjeno budže teho dla tež za přichodne časy we rci a česće poľnym wopomnje-
nju serbskeho luda wostać.

We scěhowacych rynčkach njech so z krótkim běh jeho žiwjenja wopiše, z kotrehož budze so jeho plóдне skutkowanje za Serbowstwo zjawnje spóznawać.

Njebo Dr. Bjedrich Adolf Klin narodži so 23. dzeń oktobra w léće 1792 w Barće pola Budyšina, hdžež běše jeho njebo nan, knj. Bjedrich Nathanael Klin, farař. Bjedrich Adolf bě najstarši bjez 6 bratrami, wot kotrychž je jedyn nětko česće dostojny farař w Ketlicach pola Lubija, druhi professar w Moskwje w Russowskej. W Barće we farskim domje swojeho lubowaneho nana minychu so Klinej přenjeho džěćastwa zbožomne lěta, wot kotrychž slódkeho měra a lubozneho zboža wón hišće we póznich a poslenich lětach swojeho žiwjenja z hnutej wutrobu rady a husto powjedaše; tam dosta tež wot swojeho nana přenje křescijanske a druhe nuzne rozwučowanje a přihotowanje za budyski gymnasij, na kotryž so wón k rozwučowanju we wyššich wědomnosćach w léće 1806 poda, a hdžež sebi přez swoje wosebne, dobre duchomne dary a khmanosće, kaž přez pilne prócowanje, zbožomne dalekročenje we wědomnosćach a přez pěkne zadžerženje lubosć a khwalbu swojich wučerjow doby. Tudy namaka wón tež swojeho swěrneho a lubowaneho towarša a přecela, njezapomniteho knj. Handrija Lubjenskeho, z kotrymž wón kruty zwjazk wutrobneho a wěrneho přecelstwa na čas žiwjenja zwjaza. Bóh tón knjez je jimaj spožčil, zo sebi dolhe lěta blisko wostaštaj a we jenym a tym samym měsće, w Budyšinje, kóždy we swojim zastojnstwje jako zahorjenaj a zjednoćenaj přecelaj serbskeho luda za Serbow zbože so starać a džělać móžeštaj, a zo swoje prócowanje bohaće žohnowane widžeštaj. Po pilnje a swěrnje nałożenym času a po dokonjanym gym-

nasialnym běhu srjedz wójskeho ropota a stracha w léce 1813 čelniše Klin do Lipska na universitu z tym nastajenjom, přez študowanje bohawučenosćek duchomnemu zastojnstwu so přihotować, wobroći pak so tudy po žadanju swojeho nana bórzy k nawuknjenju prawa.

W Lipsku běchu w léce 1716 šesćjo serbscy młodžency „hornjołužiske serbske předarске towarstwo“ založili z tym wotpohladanjom, so we tych k žohnowanemu zastaranju duchomneho zastojnstwa nuznych wědomnosćach bjez sobu prócować a wudokonjeć, wosebje pak tež we maćernej serbskej ryči sebi dale pomhać. Při wobnowjenju a lěpšim zarjadowanju tuteho wužitneho towarstwa běše z Lubjenskim tež Klin zwólniwje po nocny, postaji nowe towarstwowe wustawki, wuda při stolětnym jubileju tuteho towarstwa knižku, we kotrejž su mjena tych přenich založerjow, podawki, skutkowanje, nastajenje a druhe powjesće, towarstwo nastupace, wopisane. Tež běše wón wot léta 1814 hač 1817 pismawjedžeř, a zawosta hač do swojeje smjerće radzićel a zastarař naležnosćow tuteho towarstwa, kotrež ma w Budyšinje swojich stajnych zakitarjow. Z mało wuměnjow su drje nimale wšitecy serbscy ewangelscy duchomni w hornej Lužicy stawy lipščanskeho předarскеho towarstwa byli a maja to same we džakomnym wopomnjenju, dokelž su we nim najlěpšich skladnosćow wužiwali, so k swojemu přichodnemu duchomnemu hamtej bjez Serbami derje a přihodnje přihotować a swoju maćernu serbsku ryč lubować a naložować nawuknyć. Tcho dla ma so prócowanje tych samych ze stajnym džakom jako zaslužbne spóznować, kotřiž za wobnowjenje a dališe wobstaće tuteho towarstwa so starachu a jeho zahinjenju wobarachu.

77 Po dokonjanych universitetnych lětach wróci so njebo Klin do swojeho wótneho lužiskeho kraja, zasydli so w měsće Budyšinje, bu hižom 1818 do ličby hornolužiskich ryčnikow přiwarzaty a doby sebi bórzy we wobstaranju prawizniskich naležnosćow pola Serbow we měsće a wokolnosći bydlacych wulke dowěrjenje přez sprawnu mysl, wulku wustojnosć, bohate wědomnosće, wosebnu ryčniwosć, přecelniwe wašnje a wosebje přez to, zo běše serbskeje ryče mócný. W lěće 1822 k stawej měšćanskeje rady jako protonotarius (prěni pismawjedźer) a pozdžišo jako radny knjez wuzwoleny, mjeješe wón cyrkwine a šulske naležnosće wobstarać. Wulku wažnosć a wužitk mjeješo to, zo bu muž ze serbskeho luda rodzeny a maćernej serbskeje ryče cyle mócný staw měšćanskeje rady, kotraž ma serbske cyrkwe, serbske šule, wele serbskich wobydlerjow a poddanow w měsće a na wsach pod sobu; k njemu móžeše teho dla z dowěrjenjom kóždy přinć, kiž němскеje ryče cyle mócný njeběše, a móžeše so z nim dozrozemić, kiž dobru radu a powučenje trjebaše: khwalic so to dyrbi, njebo Dr. Klin je z tutym swojim darom, ze swojej wustojnosću na serbsku ryč, swěrnje a rady słužił, hdžež je móhl, a kaž je wjedził. Wón, kiž bě z cyla muž žiweho a sylneho ducha a we wědomnosćach derje zhonjeny, wuznamjenjowaše so přez wosebnu khmanosć, ryče zrozemić a naložować, a we někotrych nowych, kaž starych ryčach so rjenje hlady a prawje rozryčować; tak bě wón francowskeho, jendzelskeho a włoskeho (italskeho) jazyka mócný.

Dokelž pak při tutym žiwjenjopisu wotpohladanje njeje, wobšěrnny wobraz jeho cyłego zjawneho a domjaccho žiwjenja postajić, ani jeho wšelke wosebnosće

abo skutkowanja na wšě strony rozpomnić, ale jenož to trochu wuzběhnyć, štož je wón za Serbowstwo był a skutkował; teho dla njech je jenož z krótkim tudy přistajene, zo Bóh tón knjez jemu swěrnú a sprawnú pomocnicu žiwjenja a z njej wuley zbožomne, ze šesć džěćimi, třomi synami a třomi dzowkami, žohnowane mandželstwo wobradzi, jemu zwonkomne derjehiće, čělnu a duchomnu strowosć a móc darješe, jeho přez krasnu dobrotu swěrneho a wutrobneho přecelstwa z nadobnymi mužemi, kaž z Lubjenskim, z Jakubom a z druhimi, zwjeseli, a jemu wšelke česćomne a džakomne wopokazma připóznaća za jeho skutkowanje pola wysokich a nizkich namakać da.

We saksonskim šulskim zakonju wot lěta 1835 w § 28. steji přikazane: „We wšěch krajnych šulach so wučba we němskej ryči dawa; tola ma so džěćom serbskeje narodnosće tak derje němske, kaž tež serbske čitanje wučić; tež, kaž dolho boža služba we wosadze z cyla serbska wostanje, ma nic jenož to zhłowywuknjenje a spěwanje katechismusa, bibliskich špruchow, kěrlušow a kěrlušowych štučkow, ale tež rozwučowanje we nabožinje a na pačerjach z nałożowanjom serbskeje ryče so stać, tak zo serbska ryč so k zjawnišemu wuložowanju tych wučbow a k wospjetowanju teho, štož je so wuknyło, trjeba.“ Zo tajka přikaznja do šulskeho zakonja přiwezata bu, to mamy so wosebje tež njebo Dr. Klinowemu prócowanju sobu džakować. Přetož na krajnym sejmje, na kotryž běše Dr. Klin za zapóslanca wuzwoleny, ryčeše so při zhromadnym wuradžowanju a postajenju tuteho šulskeho zakonja tež wo tym prašenju, hač smě so serbska ryč hišće we šulach při džěćiwučanju trjebać abo nic. Tedy

wustupi njebo Dr. Klin, a njerodziwši wo njelubozne a wótre słowa, kotrež wot přeciwnjeje strony so wuprajachu, njekedźbujó na małowaženje a same tež zacpjenje, kotrež we tamnym času na serbsku ryč a serbske wašnje z wele stronow padaše, zakitowaše wón Serbow prawo a ryčeše bjez bojósće a z mocu přeswědčenja za to, zo při rozwučowanju we wěčnych wěrnosćach swjateho ewangelia, we póznaću časneho a wěčného duchomneho zboža serbskim džěcom jich maćerna ryč, kiž k wutrobje dže, so njesmje wzać. Krajna wyšnosć tajke prawo připózna a postaji horjeka spomnjenu poručnosć do zakonja, kotraž nětk přeco hišće plaći. Tajkeho ryčerskeho zastupowanja pak we wažnych duchomnych a swjatych naležnosćach my nohcemy njeđzakomnje zapomnié!

Dokelž njebo Dr. Klin njezasta wutrobny džěl brać na wšem, štož Serbowstwo nastupa a potrjechi, dha tež prózny nazdala stejo njewosta, jako w lěće 1845 založenje maćičneho towarstwa so započá, ale wón ruku a wutrobu k pomocy poskiči, towarstwowe wustawki hromadu zestaja, k wuradžowanju a přiwzaću tych samych zhonjenych a zahorjenych Serbow k sebi zhromadzi, wšelake nuzne dopisowanja wobstara, zo by maćične towarstwo před krajnej wyšnosću prawo swojeho zjawneho wobstaća připóznate mělo. To so zbožomnje radzi, a što chceł přéc, zo je jeho bohate zhonjenje a jeho nawjedžitosć, kaž tež jeho derje znate mjeno towarstwu k najwjetšemu wužitkej služilo nic jenož při založenju, ale tež při dalšim wobstaću. Teho dla bu wón jenohłósny za prjodkstejerja abo předsydu serbskeje maćicy wuzwoleny, a je tajke zastojstwo, z dowěrjenjom jemu poručene, ze wšej swědomniwosću

a lubosću zastarał, wuradzowanja při hłownych zhromadźiznach a posedženjach mačićneho wubjerka wodził, towarstwo zastupował, znajomstwo a přecelnosć pola druhich wučenych towarstwow za nje pytał a ze wšej swěrnej prócu pomocny byl, zo by swoje wotpohladanja dale bóle docpilo.

Kaž běše jako młodženc na wobnowjenju přédarskeho towarstwa w Lipsku džěl brał, ćěrjeny wot lubosće k Serbowstwu, tak nětko jako muž we poslenich lětach swojeho žiwjenja z wjeselom serbskeje narodnosće a ryče lubosć a pismowstwo přibjerać, so posyljeć a swojich młodych lětow nadźiju z nadobnymi plodami krónowanu widžeše.

Prawdosć powyší lud, ale hrěch je ludzi skaženje, to měješe wón za staru wěstu wěrnosć; prawdže pomhać, njeprawdže wobarać, to bě jemu swjata přislušnosć swojeho zastojustwa; a kaž we swojim cyłym žiwjenju, tak je wón tež we tych strašnych njeměrných lětach 1848 a 1849 swoju kralej a krajnym zakonjam slubjenu přisahu swěru dźeržał, z wutrobu hidžiwši njeswěru, přerad a zběžkarskeho wašnja złość, přez kotruž krajej měr, ludej zbože a česć so rubi. Jemu wosebje tež to na wutrobje ležeše, zo by serbski lud swoju staru khwalbu, zo k swojej wyšnosći a k swojemu kralej tež we nuzy a we złym času swěru so dźerži, čistu wobkhował. Zo chce tež mačićne towarstwo k temu pomocne być a bjez ludom bohabojosć, lubosć a swěrnosć ku krajnej wyšnosći zdźeržeć a přisporjeć, to měješe wón skladnosć we mjenje mačićneho towarstwa wysokemu kralowskemu ministerstwu we wobšěrnym pismje wobswědčić, a to hrozne zdaće wot towarstwa wotwobročić, jako chcyło wone hlupym a škódnym na-

stajenjam služić; Serbjo chcedza džakomni, poslušni, měrni a swěrni poddanjo swojeho wot Boha jim postajeneho krala wostać.

Ważne běše Dr. Klinej a horco požadane, zo by tón wot přeceloweje ruki njebo Lubjenskeho něhdy započaty skutk, zestajenje dospołneho serbskeho słownika, dokonjany był. Jako teho dla naš wučeny a luby krajan a přecel, knj. Dr. Pful, swój wot wjele lět sem zhromadźowany rukopis serbskeho słownika maćicy přepoda, k čišćej hotowy, *nałožowaše* Dr. Klin wulku prócu na to zo by skerje lépje čišćenje knj. Pfuloweho rukopisa so započec móhlo; protokolle wubjerkowych posedzenjow to zjawnje wobswědča. Jeho po towarstwowym wobzanknjenju wupóslane pisma wo pjenježne podepjeranje k wuwjedženju tak wulkeho džěla, ku kotremuž maćičnjeje pokladnicy zamoženje dosahać nochcyše, bohatu pomoc přinjesechu; přetož wysoke kralowske saksonske ministerstwo zjawneho wučěnstwa přizwoli najdobroćiwšo serbskej maćicy k čišćenju serbskeho słownika 200 toleř, a krajne stawy horneje Łužicy, kiž su hižom w přjedawšich časach husto serbskemu luděj dobre a wužitne serbske knihi wobstarać dali, darichu k temu 300 toleř, tak zo móžeše so nětk z dobrej nadźiju čišc tutech za Serbow a za cyły wučeny swět wažnych knihi započec.

Přecel a lubowař serbskeho luda a jeho ryče, kiž wón běše, přikhadźowaše wón tu a tam k přecelnym znatym ludžom we jich wjesnych domach rad a husto, a Rachlow pod Čornybohom, hdžež je so jeho Lubjenski narodził, wopytowaše wón kóžde lěto přeco zasy. Z wjesělými so wón rad wjeseleše; druhich zwjeselić

bě jemu samemu lube wjesele, teho dla běše wón tež darniwy dobroćiciel khudych.

Wón je swoje žiwe dny stajneje dobreje strowosće wot Boha wužiwać měl. Dzeń 31. oktobra 1855 běše so přihotował, Krystusowe swjate wotkazanje wužiwać a k božej službje hić; ale w nocy wón nahle skhorje; khorosć mójnje přibjeraše, a hižom 4. novembra rano 4. wumrje wón we 64. lěće swojeje staroby; 7. dzeń novembra bu jeho zemrjete ćělo česnje pohrjebane.

Serbske nowiny (čo. 45 wot lěta 1855) wopisachu nam jeho pohrjeb tak: „Zańdženu srjedu 7. novembra dopołnja 9. hodžinach ćehnješe pod zwonjenjom wšěch zwonow přez naše město wulki dołhi čah, kiž ćělo wjelezaslužbneho měščanskeho radźićela knj. Dr. Klina na tuchorske pohrjebnišćo k poslednjemu wotpočinkej přewodžeše. Před kašćom džěchu měščanske šule a wučerjo, a za nim jara wjele měščanskich a kralowskich zastojnikow, tudomnych a cuzych duchomnych, mnohich budyskich wobydlerjow wšelakeho powołanja, kaž tež wjele gmejnskich zastojnikow z radžinych wsow atd. Na tuchorju dźeržeše najprjódcy budyski měščanosta, knj. Starka, wutroby hnujacy ryč, w kotrejž na wubjerne wašnje wulke zaslužby njeboćičkeho knj. Dr. Klina wo město, wo cyrkej a šulu, wo kraj a wšelake wustawy wopomni. Po nim bu wot knj. primariusu Rilinga ćělnje předowanje dźeržane a wot knj. wikara Karla swjatočnosć z kollektu a požohnowanjom wobzanknjena.

W kajkej wulkej česći je njeboćički stejał, njebě jenož z teho widzić, zo bě tak jara wjele přewodžerjow, ale tež z teho, zo běchu so jeho wotsalhića dla wšelake spěwy ćišćale. Tež maćica serbska chceše jemu swój džak za jeho wulke zaslužby wo jeje založenje

a za swěrne wodženje jeje naležnosćow wopokazać, a běše teho dla maćičny wubjerk dvě palmowej hałzy, na kotrejuž wobwjaz běchu někotre štučki čiścane, a tež wosebny žarowanski spěw na jeho kašć položiła.

Na wobwjazu stejachu tute słowa:

Swójba wjele wažena je wurudžena,

Zo jej zastarať so pominy;

Cyrkej, kaž tež šula je wosyrođena,

Přetož jeje wodžer woćichny:

Wótčec njebjeski tón jeho k sebi wza,

Wodžer swěta jeho nahle wotwoła.

Pře wše město dže duch žarowanja,

Dokelž jemu swěru služeše;

Lubjerad wón wot přěńšeho ranja

Hač, hdžež čěmna nóc wšo kryješe,

Za Budyšin dzělaše bjez přestaća:

Duž so na njeho tak želuje spomina.

A tež Serbstwo jěre sylzy roni,

Nutyrnje wo njeho žaruje;

A hdyž so mu k wotpočinkej zwoni,

Z hautej wutrobu tak zdychuje:

Njeh či plaći Bóh kujez w tamnej wěčnosći,

Štož sy dzělat za Serbow w tej časnosći!

Žarowanski spěw ma so tak:

Kajka, serbski Budyšino,

Ty sy prawo zakitował

Tebje jima zrudoba?

Wobhladnje a rycersey,

Tebi, k njebju wzaty Klino,

Budyšin sy pozběhował,

Plače cyła Lužica.

K radže stajnje hotowy.

Lěta mlode zwjeselachu

Hdžež so zakon zradžowaše

Tebje z našim Lubjenskim,

Před knježeřskim wobličom,

Lěta zrale towaršachu

Ryč ty serbsku podpjeraše,

Z Jakubom će předrohim.

Krónowany z dobyćom.

Narodni so přibličachu
Serbjo k tebi z dowěru,
Do swěrnej ruki dachu
Tebi serbsku maćicu.

Přećelow što wupowjeda
Tvojich po wšej krajinje?
Što ěi zwóljuje khwalbu njeda
Dobroty a mudrosće?

Nano sprawny, wurudźena
Želi swójba nadobna;
Mužo dobry, překrasnjena
Tebje wita mandźelska.

Ty sy hódnje džělal swěrn,
Nosyl ěeže zastojske!
Nětk sy zašol k wěčnom měru,
Sylzy praja: „Bože mje!“

My wobzanknjemy tutón žiwjenjopis česneho, wučeneho a wulcy zasluženeho serbskeho muža ze słowom swjateho pisma: „Praweho wopomnjenje wostanje we žohnowanju“. A štož k serbskemu ludej swěrnubosć we wutrobje ma, tón budže z nami prajić. Bóh zbudź, wobradź a zdžerž nam wjacj tajkich mužow!

J. E. W a n a k.

V.

Mikławš Smola,

canonicus capitularis senior ad sct. Petrum Budissae,
eques ordinis de merito et fidelitate.

Narodź. 20. decembra 1789.

† 2. septembra 1856.

Njebo senior Smola słuša zawěsće k tym mužam, kiž maja přez wótčinske zmyslenje a swěrne skutkowanje we swoim zastojnstwje najwjetše zaslužby wo swój narod. Nic přez wšelake wustojne pisma, ale za to ze žiwym słowom a dobrym přikładom je won bjez Serbami skutkował; nic přez wšelake literarne džěla, ale za to přez přećelne wobkhađenje ze wšěmja zwólniwe podpjeranje wšěch dobrych nastajenjow je won

čelne a duchomne zbožo svojego serbskeho luda spěchował a přisporjał; nic přez zjawne wustupowanje před swětom, ale za to přez wutrobne džělbranje na wšěch wažnych poděńdženjach a na wšěch zwjeselacych podawkach je wón svoju wěrnú a horliwú lubosć k Serbowstwu wopokazał a wobkrućil. Tež tajkim mužam słuša česć a džakomne wopomnjenje; tež tajcy mužojo sebi zasłuža, zo po jich wotemrjeću k najmjeńšemu z krótkimi słowami na jich žiwjenje spomniny.

Njebo senior Smoła je so 20. decembra 1789 w Hruboćicach pola Budyšina narodzil, hdžež měještaj jeho staršej burske wobsedzeństwo. Po derje dokonjanych studiach na budyskim gymnasiu a pražskej uniwersiće bu S. 12. januara 1816 jakož měšnik swjećený a džeržeše 21. januara přenje kemše w serbskej podjanskej cyrkwi w Budyšinje. Při tutej wosadze běše wón 17 lět dołho jakož duchomny pastyr postajeny, 9 lět (1816-1825) jakož kapłan a 8 lět (1825-1833) jakož farar. Hižom w léce 1830 za kanownika wuzwoleny, stupi S. w léce 1833 jakož canonicus scholasticus do kapitla; hižom přichodne léto (1834) bu na město kantora a w léce 1842 na město seniora powyšeny, kotrež zastojnstwo hač do swojeje smjerće wobkhowa. Wot léta 1833 běše njebo Smoła tež konsistorialny radzićel a synodalny examiner; jakož senior měješe přede wšim wšelake fundacie zarjadować, podjanske šule wobkedžbować a při wšelakich přiležnosćach, wosebje dwójcy sede vacante (t.j. hdyž je město tachanta njewobsadžene), hnadneho knjeza tachanta zastupować. Za swoje zaslužby wo cyrkej a šulu dosta w léce 1854 ryćerski křiž civilnoz službneho rjadu. 27. augusta 1856 bu S. wot božeje ručki zajaty a wumrje, ze wšěmi

swj. sakramentami doma wobstarany a na puć do wěč-
nosće derje přihotowany, 2. septembra 1856 rano 1. hodź.
Jeho čělo bu 5. septembra na kerchowje swj. Mikławša
pokhowane, a to delka w cyrkwi do teho sameho rowa,
w kotrymž běše dawno prjedy jeho wuj, tachantski
senior Domaš Šolta, pohrjebany był. Rjany kamjeń
wot serbskeho rězbarja ze serbskim napisom leži na
rowje z tymi jednorymi słowami:

W nadźiji na swojeho zbóžnika
wotpočuje tudy
wysokodostojny a zaslužbny
knjez

M I R L A W Š S M O L A

Can. Cap. Senior na tachantstwe, ryćer zaslužbneho rjadu,
rodź. w Hrubočicach 20. dec. 1789.

wumr. w Budyšinje 2. septbr. 1856.

Bóh daj jemu wěčny wotpočink

A to wěčne swětlo jemu swěć!

Senior Smoła běše wubjerny, dobry a sprawný
čłowjek, swěrný a česćedostojny duchomny, přecelný a
dobroćiwý we swoim přědkstejeřskim zastojnstwe, a
dobry Serb we wšěm swoim wašnju a z cyłej swojej
wutrobu. Jeho pobožnosť a bohabožnosť, jeho smil-
nosť a darniwosć, jeho lubosć k měrej a přezjenosći
běše jemu dawno wšitke wutroby přikhilila. Jeho do-
bra wutroba a wosebje jeho spokojnosť a ponižnosť
njeje w našich časach přejara husto k nadeńdženju.
Dwójcy běše senior Smoła při wuzwolenju noweho
tachanta přěni kandidata, ale kóždy raz je sebi wšu
móžnu prócu dawał, zo by wólbu wot sebje sameho
wotwobroćil. Štož je wón w cyrkwi a šuli, na klětcy

a při wołtarju, w spowjednym stole a při khorym ložu wosebje za swojich Serbow skutkował, to wěsće hač do najdalsich časow bohate plody ponjese; jemu pak budž za to česć a džak, měr a pokoj a ta wěčna króna w njebjesach! J. B.

Serbski abejcej.

Wot J. E. Smolerja.

(Skónčenje.)

(Přir. I. lětnik str. 36. a str. 129.)

Ch, ch.

„Ch“ žada sebi jako krknik „i“ za sobu a njestoji w serbsćinje ženje při započatku słowa; tola piše so „chcu“ (ich will), ale wuprawja so „cu.“ Při wšitkich druhich słowach, w kotrychž maja druzy Słowjenjo „ch“ w započatku, stawja so w serbskim „kh“, n. př. khort (Windhund), kh walić (loben); hewak pak trjeba so ch, kaž pola druhich Słowjanow, n. př. suchi (trocken), duch (Geist). Před mjehkim samozynkom překhodži „ch“ do „š“, n. př. mucha (Fliege), muše. — Zo by so „f“ město „ch“ prawilo, za to mam jenož jedyn a to hišće hubjeny přikład. W někotrych stronach slyšiš mjenujcy lofki město lochki = lohki (leicht). Sem słuša tež swójbne mjeno Kochta, kotrež so husto Kofta wuprawja. — Město tchor = tkhor (Iltis) prawi so nětko twór.

I. i.

„I“, kotrež so „mjehke i“ mjenuje, móže w serbsćinje jenož po mjehkich sobuzynkach stać a rozdźěluje so we wuprawjenju zjawnje wot twjerdeho „y“. We wu-

kónčanju adverbíow a w datívu a lokatívu sing. wěcownikow prawi so w budyskich stronach i město mjehkeho e; mjenujcy město: jasnje (hell), žonje (der Frau), w dole (im Thal) slyšiš: jasni, žoni, w doli, a w lubijskich stronach wuprawjeja so tež substantiva neutr. gen., na mjehke e wukónčace, a substantiva masc. a fem. generis mjehkeho wukónčenja w nom. a acc. plur. a feminina w gen. sing. tež tak, n. př. dawanje (das Geben), zbože (Glück), konje (die Pferde), róže (die Rosen), kule (der Kugel) rěka tam: dawani, zboži, koni, róži, kuli. — Wukónčenje wěcownikow žónskeho rodu na -i stej nam jenož knjeni a pani wukhowalej, tola je jeho slěd hišće w tym spóznać, zo je druhdže wukónčacy sobuzynk womjaknył, n. př. radosć (die Freude), syć (das Netz), wóń (der Geruch). — Imperativaj dži (geh), pomysli (bedenke) staj tež jeničkaj, kiž mataj vokalisowane wukónčenje; wšitke druhe sem słušace słowjesa maja w tutym času jenož hišće zmjehčeny konsonant na kóncu, n. př. wěr (glaube), wjedź (führe).

J, i.

„J“ slůži w našej serbsćinje pak za samostatny sobuzynk, n. př. ja (ich), jej o (Ei), jutry (Ostern), pak za znamjo womjaknjenja, n. př. konja (des Pferdes), čerju (ich treibe). Při spočatku někotrych słowow je jenož tehdy slyšeć, hdyž samozynk předstupi, n. př. stwa (Stube), do jstwy (in die Stube); hrać (spielen), zejhrać; sym (ich bin), njejsym (ich bin nicht). Hewak zastupuje tež digamma, štož nam bjez druhimi słowo jandžel (angelus, Engel) abo jałmožna (Almosen) dopokazuje. Druhdy mjenja so z „n“, na což pod tutym pismikom šěršo spomnimy.

K, k.

„K“ wuprawja so kaž němske „k“, ale bjez přidycha, n. př. k a m j e n í. Po tajkim by so němske słowo „kamen“ Serbej „khamen“ pisać dyrbjalo, hdy by je wón prawje wuprawić měl. Za „k“ njemóže w serbskej ryči nihdy „y“ stać, ale wone žada sebi stajnje „i“ za sobu, n. př. k i ć, k i j. „K“ překhadža do „c- č“, n. př. r u k a (die Hand), r u c y (der Hand), r u č n y (Hand =). Druhdy stawi so na jeho město „t“, n. př. k a b i j a = t a b i j a (die Mandelkrähe). W někotrych słowach zda so k (ke) hola předstawka być; přirunaj: k o s y d ě (Dobne, česk. osídlo), k e d Ź b o w a ć (Acht geben, č. dbati), k e m š e n j e (Gottesdienst) wot korjenja m š a.

L, l. L, l.

„L“ wuprawja so w hornych Lužicach jenož w mužakowskim kraju a na delnolužiskich mjezach po swojim přenjoťnym, hač dotal hišće w rušćinje a pólsćinje wukhowanym wašnju jako h r u b e l, w druhich hornolužiskich stronach pak jako „w“, a mjenuje so t w j e r d e l; n. př. w o ł (Ochse). Před mjehkim samozynkom přeměni so „l“ do „t“, kotrež so husto kaž „lj“ wuprawja a m e h k e l mjenuje, n. př. n a w o l e (auf dem Ochsen). — Město ž a ł o w a ć (trauern) piše a prawi so nětko ž a r o w a ć, a město z r a l i ć (reifen) pak z r a w i ć. — Dokelž so „l“ jako „w“ wuprawja, měnja so tež, kaž tuto, z „j“; přetož město h o ł b (Taube), t e l k o (?) slyšiš najbóle: h ó j b, t e j k o (so viel). — We słowomaj l a k o m n y (gierig) a l o n i (voriges Jahr) steji „l“ město „t“. — Druhdy je so „l“ do „r“ přeměnilo: k ó r a r j e = die Korallen, k h o r n a r (Kragen) = collare.

M, m.

„M“ ma to samo wuprawjenje, kaž w němskej ryči. Hdyž je mjehke, piše so „mj“ abo „m“, n. př. mjaso (Fleisch), lem (brich), mjenk (Aalraupe). Před „k“ přeměni so druhdy do „n“, n. př. zank (Thürschloss), manka (Stiefmutter, macocha) město zamk, mamka; bewak prawi so tež niłki (seicht) město měłki, a město mzda (Lohn, *μλοδος*) prawi so zda. W slowje miškrić (kockeln, mit Feuer spielen) je „m“ najskerje předstawka korjenja iškra = škra (der Funke).

N, n.

„N“ kliněi kaž w němčinje. Hdyž so zmjehči, piše so „n, nj“, n. př. dań (Zins), njebjo (Himmel). Nicolaus rěka Serbam Mikławš, a z vesperae wudzělachu sebi něšpor. — Druhdy stupi „n“ město „j“, n. př. njeńdže (er geht nicht), přińdže (er wird kommen) za: njejdže, přijdže. Sem słuša tež snědanje (Frühstück) město sjědanje. Přirunaj tež: jeho (ihn) a na njeho (auf ihn), ju (sie) a na nju, mi (mir) a na mi (auf mir) atd. — W někotrych slowach, hdžež maja druzy Slowjenjo „n“, wuprawjeja Serbjo „m“, n. př. wołma (Wolle), žołma (Welle und Specht), čołm (Kahn) = rusk. a pólsk. wołna, żołna, čoln. — W slowomaj nuhel (Winkel, starosłowjansey: *ągeł, laćanscy: angulus*) a nuť (hincin, přirunaj: atr, uterus, wutroba atd.) zda so „n“ jenož digamma być. — W mužakowskej stronje prawi so město Němc, němski (Deutscher, deutsch) Měmc, tež Měnc, měnski. Tež měnja so „n“ z „d“, přetož nětčiše dyž li (als) steji město prjedawšeho než li.

O, o.

„O“ ma w serbsčínje trojaki zynk; ale polne, kaž tež krótke „o“ so w pismje na žane wašnje njewuznamjenja, za to pak so dolhe, kaž položne „u“ klinčace „o“ z pismikom „ó“ wuražuje. Wobšěrne wuloženje tu-teho trojakeho „o“ je k. Hórnik w nastawku: Hdže mamy „ó“ pisać? w mačićnym časopisu 1855. H. dal, a njech kóždy, kiž wo to rodzi, tam pohlada — Zynk „o“ překhadza rad do „a“. Tak je „pa“ w słowach pahork (Hügel), paškowronc (Feldlerche), patoki (Nachbier) z předložki „po“ nastalo. To samo přeměnenje widziš tež we wospjetowatych slowjesach na — a ć (eć), n. př. kročić (schreiten), freq. kračeć; skočić (springen), freq. skakać; mokać (nässen), mačeć atd. Zo so „o“ rad z „a“ měnja, widzimy tež, hdyž wšelake indoeuropiske słowa ze serbskimi přirunamy, n. př. obaj (beide) — ambo, ἄμφω; sól (Salz) — sal, ἄλας; wósk — Wachs; bob (Bohne) — faba; pop — πάπυς; hosć — Gast; pohan (Heide) — paganus; morjo (Meer) — mare; nós — nasus, Nase; kobla — cabalus; komora — camera; košula (košla, Hemde) — casula atd. — Druhdy přendže tež do „e“, n. př. sól a selić (salzen). Tak tež adj. dobry (gut) a w starych knihach adv. debrje (gut), nětko derje. W sklonjowanju někotrych wěcownikow so „o“ cyle zhubi, n. př. pos (der Hund), psa (des Hundes); kotoł (der Kessel), kóťla (des Kessels).

„P“ je pak twjerde, n. př. pas (Gürtel), pak mjehke, n. př. pjasć (Faust), kup (der Kauf). Wone nima přidycha kaž němske „k“, a teho dla so tak wótrje njewuprawja. Město pkha (= pľcha, Floh) prawi so

tkha, a město ptak (Vogel) slyšiš husto tak. Z lačanskeho wěcownika populus (Pappel) je Serb to pol wudžělal.

R, r.

„R“ je troje, twjerde, n. př. rana (Wunde), mjehke, n. př. rjany (schön), wjerch (Gipfel), pastyr (Hirte), a zhustnjene „ř“ (kiž je tež stajnje mjehke), n. př. při (bei). Tuto poslejše namakamy jenož po sobuzynkach „k, p, t“, n. př. křud (Peitsche), přemjeňk (Wechselbalg), třělba (Geschoss). Tola wostanje po spomnjenych třech sobuzynkach twjerde „r“ stejo, hdyž so po nich w ruščinje samozynk „o“ zasunje, n. př. rusk. korowa = serb. kruwa (Kuh), poroch = proch (Staub), storona = strona (Seite). W budyskej wokolnosći wuprawja so tř jako tsj, n. př. bratřa (Brüder), třěcha (Dach), tři (drei) klinči kaž bratsja, tsěcha, tsi.— Město rdóst (Flöhkraut), ržany (von Roggen, Korn), ržeć (beben) slyšiš často dróst, žrany, žrjeć. Za krot (Maulwurf) wuprawja so knot. — W slowje krk (Gurgel) je „r“ položěny samozynk.

S, s.

„S“ je w serbščinje cyle twjerdy sobuzynk a žada sebi teho dla tež tam „y“ za sobu, hdžež maja druzy Slowjenjo „i“ po nim, n. př. sylny (stark), sykora (Meise) = pólsk. silny, sikora. W někotrych infinitivach je „s“ na město sobuzynka „d“ stupilo, n. př. wjedu (ich führe), přadu (ich spinne) ma w infinitivje wjesć, přasć. Druhdže steji zaso město „z“, n. př. wjezu (ich fahre) a wjesto (Ruder). Hdyž „t“, zady „s“ stejace, womjajnje, přeměni so „s“ rad do „š“, n. př. město (Stadt), měšćan (Städter). Tež

slyši jedyn swinc a šwinc (Dachs), skora a škora (Rinde), hewak pak tež swisle a cwisle (Giebel).

Š, š.

„Š“ ma jako zhustnjeny sobuzynk jenož „i“ za sobu, n. př. šic (nähen). Často je ze sobuzynka „ch“ nastalo, n. př. mēch (Sack) a mēšk (Säckchen), strach (Gefahr) a w straše (in Gefahr). Zady „d“ a „t“ wuprawja so w budyskej wokolnosći jako sj, n. př. mlódsza = mlódsja (die jüngere), krótsje = krótsje (daskürzere). Druhdy stupi na město cuzeho „s“, n. př. Nicolaus, Thomas, Mathaeus, Johannes, vesperae, apostol-us = serb. Mikławš, Domaš, Matuš, Hanuš, něšpor, japoštoł.

T, t.

„T“ wuprawja so bjez přidycha, njeje teho dla tak wótre kaž němske „t“. Hdyž womjahnje, piše so „é“, n. př. plót (Zaun) a na ploće (auf dem Zaune). Druhdy je so pak tež do „c“ přeměnilo, n. př. swěca (Licht) wot korjenja swět-ly (hell), macocha (Stiefmutter) wot k. mat-ka = mać (Mutter). Do „d“ je přešlo w słowěku duž (daher), přetož to rěka po prawym tóć. Druhdy měnja so z „k“, n. př. sknadź = stnadź (Goldammer, č. strnad).

U, u.

„U“ přeměnja so w dwěmaj serbskimaj słowomaj ze samozynkom „i“; přetož Lubij (Stadt Löbau) a Lubochow (Dorf Lubachau) rěkatej tež Libij, Libochow. Sem słuša snadž tež škit (Schild), križ (Kreuz) a laćanske scutum a crux. Zložka „wu“ we wuzoł (Zulp), powuzka = powzka (Seigetuch) steji město wja, dokelž matej wobejsłowje korjenj wjaz-ac (bind.).

W, w.

„W“ trjeba so w serbsčinjje jara husto jako digamma. Tak piše a prawi so w serbskej ryči: wo (um), wob (um), woblatka (Oblate), woko (Auge), wohen (Feuer), wolij (Oel), wołoj (Blei), wołtar (Altar), wopica (Affe), worać (ackern), wosoł (Esel) a teho runja město: o, ob, oblatka, oko, ohen, olij, ołoj, ołtar, opica, orać, osoł atd.— Mjehke w (w) je so we wukónčenju wěcownikow do „j“ přeměnilo, n. př. krej (Blut), ponoj (Pfanne), khorhoj (Fahne), ale w sklonjowanju dóstanje zaso swoju polnu móć, n. př. krwje (des Blutes), pónwjje (der Pfanne), z khorhowju (mit der Fahne). Druhdy přeńdže zložka „w“ do „j“, n. př. bukowina (Buchenwald), hłowička (Köpfchen) a t. r. prawi so: bukojna, hłowjčka; a w swójbnych a wjesnych mjenach je so wona cyle zhubila, přetož Bukowicy, Krakowicy a t. r. rěkaja nětko Bukecy, Krakecy.—Słowje durje (Thüre) a wudwjerno (Thürgewände) matej tón samy korjeń, a steji tu „u“ město „w“.

Y, y.

„Y“ abo „twjerde i“ steji jenož po twjerdych sobuzynkach a rozdzěluje so we woprawjenju cyle wot „mjehkeho i“. Po wulkej džělbje Serbowstwa so po hubnikach město „y“ radšo „ó“ wuprawja, n. př. wó, bóć, pócha, mó = wy (ihr), być (sein), pycha (Putz), my (wir). Z njerozdzělnje předložki „wy“ je „y“ cyle wucišćane, a piše so ta sama nětko „wu“, n. př. wudać = wydać (herausgeben). W někotrych słowach, hdžež „y“ město starosłowjanskeho ѣ steji, zhubi so to samo w někotrych formaciach, n. př. tkać (wirken), zetkać (begegnen), tčěć (stecken) wot ko-

rjenja tykać; woptać (kosten) wot korjenja pytać (suchen); dosć (genug) wot korjenja do-syt'. — Za to je „y“ město „u“ stupiło w infinitivach atd. słowjesow II. rjadomnje, n. př. hasnyć (löschen), wuknyć (lernen), synyć (setzen) město prjedawšeho hasnuć, wuknuć, synuć. Hewak je „y“ na město druhosłowjanskeho „z, s, c“ stupiło, n. př. zywać (gähnen) m. zěwaty; syku (ich haue um), symjo (Same), syno (Heu), sytka (Netz), syju (ich säe) město sěku, sěmję, sěno, sětka, sěju; cywka (Spule), cydzić (sehen), cyły (ganz), cypy (Dreschflegel) město: cěwka, cědity, cělyj, cěpy. Teho runja so we wukónčenju słowow „ě“ abo „je“ po tutech syčawkach stajnje do „y“ přewobroća, n. př. nozy (dem Fusse), hasy (der Gasse), rucy (der Hand) město nozě = nozje, hasě = hasje, rucě = rucje. Wyše teho njewuprawja so w budyskich stronach wjaicy: rěč (Sprache), rěčnik (Sachwalter), ale nětko je wšudźom słyšeć: ryč, ryčnik.

Z, z.

„Z“ je husto přezynk korjeńskeho pismika „h“, n. př. w Bozy (in Gott), Bóh (Gott); druzy (die Andern), druhi (der Andere).

Ž, z.

„Ž“ je často přezynk pismika „h“, n. př. róžk (Hörnchen), roh (Horn); zahe (zeitig), zažo (zeitiger). — Město mužski (männlich) piše so jenož muški. — Město železo (Eisen) wuprawja so w někotrych stronach zelezo, ažo (dass) je so w pismje cyle do zo přeměniło, hač runje we wojerowskej wokolnosći hišće žo rěka. — Druhdy steji „ž“ město cuzoryčeho „j“, n. př. Žid = Jndæus.

Na tutaj starosłowjanskaj zynkaj dyrbimy w tymle nastawku skónčnje hišće spomnić, dokelž nam wonaj wšelake, hewak njezrozemliwe wěcki w našej ryči wuložujetaj. My nohcemy pak tudy na to pokazować, hdy ѣ (jer) za znamjo twjerdosće a ѧ (jerik) za znamjo mjehkosće služi, ale wjele wjac je nam trjeba, jeju tehdy ze serbsččinu přirunać, hdyž jeju we wosrjedźnosći starosłowjanskich słowow jako wokalow nadeůdžemy.

W słowjanščinje je mjenujcy rjadomnja słowow, kotrychž samozyuki maja někajku njestajnosć, tak zo so pak přeměnić, pak cyle wučisnyć hodža, n. př. wjerću (ich drehe), wrótny (verrückt), wrjećeno (Spille). Tajkele z jeneho korjenja wukhadźace, ale wšelako vokalisowane słowa maja město přeměnjaccho nbo ćekaceho zynka w starosłowjanščinje pak ѣ, pak ѧ pisane, a my směmy z teho sudzić, zo staj tutaj pismikaj tehdy wěstu vokalisaciju měłoj, kiž je so w druhich pozdźišich słowjanskich naryčach zhubila. K lěpšemu přeswědčenju chcemy někotre tajke słowa přistajić a při tym na to džiwać, kak su so w nětčišej słowjanščinje rozstworile.

Stsl.	serb.	rusk.	pól.	il.	česk.
ръж	rož	rož	rež	raž	rež.
вѣлк	wjelk	wolk	wilk	wuk	wlk.
дѣгъ	dolh	dołg	dług	dug	dluh.

Z prjódkstějacych słowow widžimy, zo je so ѣ jara wšelako vokalisowało. Tak ma so tež z pismikom ѧ. We wšelakich serbskich słowach namakamy pak město njeho vokalisaciju, w druhich pak zaso nic, n. př. stsl. тѣмныj (finster), тѣма (Finsterniss) = serb. ćěmny, éma. Duž je w přěušim słowje ѣ = ě, w posleušim

je so vokal cyle zhubil. Na rune wašnje ma so tež wusunjenje vokalow we wšelakich druhich serbskich slowach wuložic. Přirunaj n př. džen (der Tag), dnja (des Tages); wosoł (der Esel), wósła (des Esels); rić, do rće, porćmo (der Rockschooss); wjes (das Dorf), wsy (des Dorfes) a teho runja.

Wustawki přirodospytneho wotrjada maćicy serbskeje.

§. 1.

Wotpohladanje přirodospytneho wotrjada je: 1) přirodniske nawuki we wšitkich jich wotdžělenjach po wěstym džělanskim rjedže wobdžělać, teho runja tež tak dołho sobu za zemjepis skutkować, hač so za njón wosebity wotrjad njezałožić; a 2) na požadanje maćicneho wubjerka wukonjenje wšěch džělow, kiž so za wotrjad hodža, na so wzać.

§. 2.

Sobustawy tuteho wotrjada móža jenož te sobustawy maćicy serbskeje być, kotrež so z posrědnistwom serbskeje ryče wo nawukomne wobdžělanje přirodospyta (a zemjepisa) prócuja.

§. 3.

Přistupowanje do tuteho wotrjada stawa so jenož přez wuzwolenje ze strony wotrjada sameho.

§. 4.

Štóž je tři lěta wotrjadowe skhadžowanja bjeze wšeho zamolwjenja zakomdzał, abo štóž za tři lěta ani jene přirodospytne džěło předpožičil njeje, tón přestanje přez to sobustaw wotrjada być.

§. 5.

Wotrjad wuzwola sebi kóždy raz na tři lěta staršeho a pismawjedzerja. Starši ma předsydstwo w zhromadźiznach, pismawjedzer pisa protokoll, khowa akty a wobstara dopisowanje.

§. 6.

Wšě wobzanknjenja tuteho wotrjada stawaja so přez absolutnu wjetšinu hlosow při tajnym hłosowanju. Při runych hlosach ma starši dwaj hłosaj.

§. 7.

Wotrjad dzerži za lěto z najmjeiša dvě zhromadźiznje, na kotrejž ma pismawjedzer dvě njedzeli prjedy přez Nowiny přeprošec, a smě při kóždyj zhromadźiznje kóždy sobustaw swoje wudźělki prjódkpolažic.

§. 8.

Předsyda mačicy serbskeje ma kóždy čas to prawo, sebi wotrjadowe pisma k přečładanju požadać. Při hłownej mačičnej zhromadźiznje dawa jedyn wotrjadowy zastojnik rozprawu wo skutkowanju wotrjada.

§. 9.

Wšitke zběrki přirodospytneho wotrjada maja so w swojim času z druhimi mačičnymi zběrkami zjenoćić, a ma so mačica serbska za dalše zakhowanje tych samych starać.

Přispomnjenje. Spomnjeni wotrjad bu 24. oktobra 1857 w Budyšinje založeny a měješe 19. decembra t. l. swoje přenje posedženje. Jeho sobustawy su dotal: knj. Bostok, wučer w Drječinje, t. č. starši; knj. Krečmar, wučer w Budyšinje, t. č. pismawjedzer; knj. Kral, wučer w Radworju; knj. Mučink, wučer w Zemicach; knj. Smoleř, knihikupc w Budyšinje; dale: knj. Imiš, wučer w Stróži; knj. Wawrik, kand. duchomnstwa w Budyšinje, a knj. Dučman, stud. duchomnstwa w Praze. — Přeni pjeco su založerjo wotrjada, posleni tjo su w přenim posedženju přiwzaći.

Serbske ptače mjena.

Wot

J. E. Smolerja.

Čítane w posedženju přirodospytneho wotrjada

19. decembra 1857.

Serbski rostlinopis, wot k. Rostoka spisany a hižom dawno k čišćej přihotowany, je w serbskim pismowstwje jeničke džělo, kotrež džělbu přirody tak dospołnje wopisuje, zo so lědy što wjacy přistawić hodži. Dušnje by bylo, hdy bychu so tež druge džělby wulkeho přirodžineho mócnarstwa na rune wašnje wobdžělaše, a přirodospytny wotrjad maćicy serbskeje změje so za to starać, zo by so to po móžnosći stało. Na to džiwajo chcu ja džensa mały, haj jara mały přimošk k serbskemu ptakopisu přepodać, snadź z tym někoho wustojnišeho nawabju, zo tu wěc do ruki wozmjje a tak wuwjedže, kaž sebi to ornothologia žada. Ja mjenujcy tudy te serbske ptače mjena podawam, kiž su mi z ludoweho erta znate. Jich njeje jara wjele, a prošu teho dla, zo by mi kóždy, kiž žane wjacy wě, tajke dobroćiwje wozjewił a tak tule zběrku tak přisporić pomhał, zo by wona něhdy temu, kiž chceť dospołny serbski ptakopis zestajeć, jako pěkný zakład k službje być mōhla.

Předspomnić mam hišće, zo słowo „worjel“ w ludu samym slyšať njejsym, zo pak sym je tudy přiwzať, dokelž je so hižom w našej literaturje zaměšćilo.

Wužil sym ja při svojim zapisu nastawk: „**Freilich**, A., Česke ptactvo. Časopis českého museum. 1851. Str. 147 pp.“ a: „**Keitel**, G. T., Verzeichniss der europäischen Vögel. Berlin 1857. F. Geelhaar.“
Po porjedže, kotryž posleňša knižka podawa, su scěhowane mjena zrijadowane.

Jatřob.	Vultur.	Geier.
Worjol.	Aquila.	Adler.
Kanja.	Milvus.	Weihe.
Krahole.	Astur.	Sperber o. Habicht.
Sokol.	Falco.	Falke.
Sowa.	Strix flammea.	Schleiereule.
Šubat.	Bubo.	Uhu.
Kwikawa.	Ulula noctua.	Käuzchen.
Srokopjel.	Lanius.	Würger (Neuntödt).
Sroka.	Pica.	Elster.
Škrěkawa.	Garrulus glandarius.	Eichelhäher (Holzh.)
Wróna.	Corvus.	Krähe.
Kawka.	Corvus monedula.	Dohle.
Hawron.	Corvus frugilegus.	Saatkrähe.
Rapak.	Corvus corone.	Rabe.
Škórc.	Sturnus.	Staar.
Drózn.	Turdus musicus.	Singdrossel.
Kwičel.	Turdus pilaris.	Wachholderdrossel.
Kos.	Turdus merula.	Amsel. [Ziemer].
Čichi mičaľ.	Oriolus galbula.	Pirol.
Čerwjena wopuška.	} Rutilifla tithys.	Rothschwänzchen
Čumprwopuška.		
Ročk & ročka.	Sylvia rubecula.	Rothkehlchen.
Módračk.	Sylvia caerulecula.	Blaukehlchen.
Solobik.	Sylvia luscinia.	Nachtigall.
Maľy kralik.	Sylvia troglodytes.	Zaunkönig.

Sěračk.	<i>Curruca cinirea.</i>	Grasmücke.
Pliška šěra & žolta.	<i>Motacilla alba & flava.</i>	Bachstelze.
Mnich.	<i>M. atricapilla.</i>	Mönch.
Škowrončk.	<i>Alauda arvensis.</i>	Feldlerche.
Pólski škowrončk.	<i>Alauda cristata.</i>	Haubenlerche.
Paškowronc.	<i>Alauda arborea.</i>	Heidelerche.
Sknadž.	<i>Embiriza citrinella.</i>	Goldammer.
Zyba.	<i>Fringilla caelebs.</i>	Fink.
Kanarik.	<i>Fringilla canaria.</i>	Kanarienvogel.
Wrobl.	<i>Passer domesticus.</i>	Sperling.
Konopačk.	<i>Cannabina chloris.</i>	Hänfling.
Sněhil & Hilka.	<i>Pyrrhula vulgaris.</i>	Gimpel.
Šěhlica.	<i>Carduelis elegans.</i>	Stieglitz.
Čížik.	<i>Acanthis viridis.</i>	Zeisig.
Křižik.	<i>Loxia curvirostra.</i>	Kreuzschnabel.
Sykora.	<i>Parus.</i>	Meise.
Žolna.	<i>Picus medius.</i>	Mittlerer Buntspecht.
Dypak.	<i>Picus martius.</i>	Schwarzspecht (?)
Žolnak.	<i>Jynx torquilla</i>	Wendehals.
Džěcele.	<i>Picus major.</i>	Buntspecht.
Dejak.	<i>Caprimulgus europ.</i>	Nachtschwalbe.
Lastojca.	<i>Hirundo urbica.</i>	Hausschwalbe.
Kabija.	<i>Coraccas garrula.</i>	Mandelkrähe.
Wupak & Hupak.	<i>Upupa epops.</i>	Wiedehopf.
Kokula.	<i>Cuculus.</i>	Kuckuck.
Hořb.	<i>Columba livia.</i>	Haustaube.
Tujawka.	<i>Columba turtur.</i>	Turteltaube.
Bažant.	<i>Phasianus colchicus.</i>	Fasan.
Kurwota.	<i>Perdix.</i>	Repphuhn.
Pocpula.	<i>Coturnix dactylosonans.</i>	Wachtel.
Humpak.	<i>Botaurus.</i>	Rohrdommel.
Žoraw.	<i>Ardea comata.</i>	Schopf-Reiher.

Čapula.	Ardea cinerea.	Gem. Kranich.
Bačon.	Ciconia alba.	Storch.
Skulej	Numenius arquata.	Brachvogel.
Kibica & Kibut.	Vanellus cristatus.	Kiebitz.
Wjerjab.	Grus communis.	Kranich.
Carž.	Crex pratensis.	Wiesenknarrer. (Wachtelkönig.)
Rybornak.	Sterna.	Seeschwalbe.
Kolp.	Cygnus.	Schwan.
Husyca & Hus.	Anser.	Gans.
Kačka.	Anas.	Ente.
Lysak.	Fulica atra.	Blassente.
Nurjak.	Mergus.	Tauchente.
Kokoš.	Gallina.	Henne.
Truta.	Meleagris gallopavo.	Truthenne.
Paw.	Pavo cristatus.	Pfau.
Walak.	?	?

Ziwjenje w lěsach.*)

Wopisał

Michał Rostok.

Čitane w zhromadźiznje přirodospytneho wotrjada Maćicy

19. decembra 1857.

Bur je dawno womlócit; powrjestla su nadžělane, třěšne walčki hotowe; přasć a próznemu khodzić je so jemu wostudžilo; nuřka jemu njehoji, doma so jemu njelubi, a přecy w korěmach sydać, to zamoženje nje-
přisporja. Tak ruče teho dla, hač je ćoplišće slónčko nalěto sněh trochu wulizalo a zemja mokrotu zesrěbala,

*) Knj. Rostok myslu tudy přede wšim na serbske lěsy a wosebje na lěsy, kiž Pichow kryja. Red.

dha bura wjacj doma njeććipi; wón wozmje sekeru a pilu a dže do lěsa; wón ruba a rěza a pušća drjewo a ruba walčki; přetož huój wozyć a na polu dželać mokroty dla hišće njemóže. Tak přinjese bur přenje žiwjenje do lěsow. Ale tež přiroda abo natura wožiwja. Ptački, w zymje struchle a sčehnjene, počínaju zasy ćikotać, pinkać a fifiolić a k wjeselu wubudźeć a nowych towaršow z ćoplišich krajow přichowacych postrowjeć. Zybka pinka a „što je moju džowěćku bil?“ so kóždého praša. Sknadźik žolty husto we towarstwje zybkwow a husto sam za so spěwa na brězyčcy bělej swoje dolžy wučahowace hrónčko, kiž runje wosebnje njeklinči. Za to pak je tež sknadźik ponižniši, změrnši a spokojniši, dyžli nahrabay a přecy swarjaty a njespokojny wróbl, kiž po prawym jako spěwarski ptačk tež do lěsow słuša, a nie buram do brónjow abo na polach do pšeuicy. Čížik abo cajsik přeněmčeny spěwa w Serbach němski khěrlušć: Ziegenfleisch ist zäh! a žadyn Serb njewě, što wón po prawym chce, a što wón po prawym pola Serbow chce. Ale němski prošer tež serbski khělěb jě. Tam kurča džiwje hołbje we wysokim lěsu, a jow ćicoli šeračk, ćika ročk we nizkich wólšowych keřkach. Tam dypa dypak džern do duba, zo daloko žri; jow leći nimo škrěkawa a škrěči z worakawym hłosom na kóždého, kiž bjez dowolnosće a njeprošeny do jeje revira so zwaži. Tam šćekotaja sróki pisane a skladuju mudru radu a leća potom kolebajo prječ. Jow woła na šmrěkowym wjeřšku čorna wróna swoje jenajke dolhe „a“. Hać runje tele wulke a wulcyčinjate ptaki žanu prawnu hładku šiju abo žadyn prawy rjany a jasny hlós we šiji nimaju, dha nas tola nalěto zwjesela. Žiwjenje wostanje ži-

wjenje a smjeré je smjeré; kóždy njech škawri a woła tak derje, hač móže. Jow šmuraja so tež małe pyšne sykorki přez husčiny abo wobhladaja sebi horje a dele po šmróku běhajo a wokoło štoma skakajo štom, kak tolsty je, a z hlówu wijo powjedaju z ćútkim a zrudnym hłosom: „Buriko, wbohi buriko, sy wěsće jara khudy a potrjebny, maš jeno ćénke štomiki, nimaš žaneho tolsteho drjewa wjac. Sy tolsté předal nuzy dla? Abo sy je předal a pjenjezy na daň dal?“ Ale burik nje-poska, wón pušća a ruba a staja lochtry; wón ruba walčki a džěla pjenki, njech je tam potom na horje hoły blak, abo njech tam zasy něšto narosće; drjewo dawa pjenjezy. — Tam spěwataj kosak a drózn z jasnym a mócnym hłosom, zo po cyłym lěsu žri, a tak zajimawje a lubozuje, zo samu burowu wutrobu zapřimnje, tak zo wón z khwilemi džělo zabudže a stejowostanje tutymaj wušiknymaj mištromaj připosluchajo. Wšak so wonaj do buroweho hospodarstwa njeměsataj a jemu njeporučetaj, kaž přemudra a šćipata sykorka, kotruž tola burowe hospodarstwo ničo njestara.

Tak žri we lěsach, tak tam klinča wjesele zynki; wšo spěwa a juska so zradujo; wšo dawa wopokastwa swojeho byća a přebywanja; wšo je so zaso dom namakalo, štož běše w zymje wotsal a daloko. Naposledk přindže tež kokula dom a kuka: „My tu zasy wšitecy smy, a ja tu tež sym. Njewidžiš mje? Kukuk!“ To je žiwjenje we lěsach, a k temu šwóřča lěsne rěčki klunkotajo a pluskotajo, šumja a howrja šmrěki a jědle tak dudlawje a spodžiwnje, zo sy mócnje hnuty, a zo je ei dziwno wokoło wutroby.

A zasy hinajše žiwjenje pytnješ we lěsach, kiž pak tež wonka na polu a na lúcy wohladaš, čiche ži-

wjenje bjez hary a hawtowanja. Čiše a mèrnje lètaju tudy wokoło wšelake mjetele, jako zerzawcbruna a čornoblakata wulka liška a podomna na kromje módro-blakata mała liška; dale podomny wokaty pawownik, žolta žoľtuška a běla běľuška, zernička běla a dopoľ čerwjenokřidleškata, čorny žarownik a čerwjenopasaty ľódźnik, a k temu mjenje módruski a hišće mjenje khodojty. — Bruki pisane a pasane, blychcete a wutlych barbow lètaja wokoło tebje a zastorkuja so do tebje, kaž bychy će njewidžile, abo sedža ľenje na wšelakich rostlinach, prózne abo jeno ľopjena žerjo a za čělo so starajo. Wuľke syľy kuntworow hraja čí wokoło hľowy, tak zo so jich wobruć njemóžeš. — To je ľesne žiwjenje nalěca.

Hinaše je žiwjenje w ľesach w ľěce. Bur je so z ľesow zhubiľ, a džěľa na roli a džěľa na ľukach. Druzy su bura wupřahnyli a su na jeho město stupili. A tak wupřahuje na swěće jedyn druhého, hač nas naposledku smjeré wšitkich wupřehnje. Khudy lud je nětko do ľesow začahnyľ; wón pyta hriby a ščipa jahodki. Holanske a éernjowe jahody, truskalecy a maleny, kotrychž je tudy jara wjele, dawaja khudym ľudžom žiwnosť a warbu, a sobotu widžiš džěćí a žónki z jahodkami w měsće na torhošću sedžo.

Ptački hač do Jana hišće wjesele spěwaja, potom jedyn po druhim wočehnje. Kaha tak? Žiwjenja krasna meja je nimo, je zašla. Hněžka su natwarjene, jejka nanjesene, mľode wulehnjene. Mľode piwčca a žadaju cyrobu. Sane a sančka, wobaj mataj nětk dosć činić, zo hľodne džěćatka změrujetaj, a džěćatka nimaja ženje dosć, woné maja přeco hľód. Teho dla dyrbitaj staraj přeco wokoło lětać a muški ľojć a wački pytać,

a nimataj žaneje khwile wjacy k spěwanju.— Je snadno we člowskim žiwjenju hinak? Hólčik juska a pjenjezy njewušnje a njetrejebawši přečinja tak doľho, hač je nježenjeny abo swobodny, a holčka spěwa wjesely khěrlušć z wjeselym hłosom, hdyž wot holčka wjedźena na reje dže. Hdyž staj zwěrowanej a hdyž džěći w kolebcy pišća abo rěšća, potom přestanje juskanje a spěwanje. Čeho dla? Njehataj snadno teho dla haru w swěće wjetšu činić, dokelž džěći dosć nawołaju a dosć hary načinja? Abo staj snadno teho dla wočichnytoj, dokelž su nětko zaki a móšnje prózne, abo čeho dla? Nětk so dopjelni: „My smy wam piskali, a wy njejsće rejwali.“— Kokula hišće kuka, wšak nima žanu starosć za swoje džěći. Wona je mjeńšim ptačkam swoje młode wulahnýc dała, a te dyrbja je sobu ze swojimi zežiwić. Tež druhe ptački spěwaju zaso abo spěwaju hišće; přetož młode su wulětałe, abo wone njejsu žanych młodych měte.

Na trawniku cyrči z maľej nůzku křidleško rybowajo šwjerčik a fuk! sunje so do džěrki, hdyž chceš jeho popanyć. Wyše hlowy zašudruje konik swjateho Jana, nimo tebj e zarjeskota skopc rjeskotaty; na ćopłym kamjenju wohrěwaju so zawite abo rozwinjene hady; nimo tebj e wije so slepy had, a tamle při brjóžku suwaja so lěsne zelene a šere ješćelcy. Wot mjetelow zwjeseli će najbóle módry přeblyskowak a ćerwjenopisany lodak, našich mjetelow jedyn z najwjetšich. Wšelke wokaće a slěborniki, damowki, wosmački a woženki lětaja wjesele wokoło w kerkach a na lukach. — Tež w lěće wšudžom lute wjesele w lěsach.

Přindže nazyma a je zyma před durjemi, je buržně dom skhował a pola na nowe zasy wobsyl, dha

poda so hišće Junu do lěsow. Wón hrabje lisće a kopa
 slanje, na to njemysliwši, hač to lěsam hoji abo škodźi;
 khudźi ludžo khodža nětk čím husćišo do drjewu a noša
 wulke wały domoj, zo maja potom w zymje drjewo k
 tepjenju, přetož zyma je surowa, zyma boli a njewohrě-
 wa. Honjer wozmje swoju třelbu a honjerskeho psa a
 khwata tež do lěsow, a dołho njetraje, dha slyšiš psa
 kiwkać, a bórzy so zarjesknje. Psyk je zajaca wunu-
 šlił, a honjer je zajaca zatřelił. Houřwa traje cyłu
 zymu, a tak je tež w zymje lěs žiwy. Honjer njena-
 maka tudy jeno zajacy, ale tež druhu džiwinu. Liški
 maja tudy swoje jamy, a šwincy tu tež bydla. Sorny
 so tu kóždu zymu horjedžerža, a kurwoty su tudy z
 črjódami. Šnapy a brězowe kury maju swój čas, hdžež
 přikhadžeju a so třeleja; dejaki (Nachtschwalben) su
 tež tudy, a husto tu tež přečahowace bačony přenočaja.

Skoro wšitke ptački su nětko lěs wopušćile a do
 čoplišich krajow začahnyle, jeno małe kraliki a małe
 črjódzički sykorkow woblétuja štomy a pytaja na nich
 z wulkim khwatkom špatnu cyrobu; muški a mjetelki
 su zemrjele, a husańcy tu nihdže žane wjacj njejsu.
 Kał a lěs matej w zymje před husańcami měr. Što dha
 sykorki tak z khwatkom pytaju, a hdže dha nalěto
 mjetele sem přińdu, hdyž su wšě zemrjele? Mjetele su
 jejka nanjesle, z nich wulězu nalěto husańcy, abo su
 hižom do zymy wulězle a so do přeměnkow přewobro-
 ćile, z kotrychž nalěto mjetele k nowemu žiwjenju wot-
 cuća. Tute jejka a přeměnki sykorki pytaja a maja
 teho dla tak nuzne; přetož jejka su małe, a hlód je
 wulki. — Sknadźiki sedža struchle na brězyčcy abo
 přińdu do wsy k burej po prošení. Hdžež ma domjacy
 prošeř wróbl jěsć, tam snadno tež cuzy něšto dostanje.

A burik nima kamjentnu wutrobu; wón wotewri swoju smělnu ruku a nasyci wšitko, štož je žiwe. Před bróžnju je wumječeny blak; tam sypa bur pluwu won, a druhdy so z pluwami slabe zorno sobu wusypnje. To je dawno dobre dosć za prošerja. Sknadžik a wróbl, wróna a sroka, holb a škrékawa, wšo so čišći burej do dwora a pyta pře mohu wučisnjene zornjatko. Tuta čišćenca a khwatańca zwjeseli burowu wutrobu, wón čisnje potom tež někotre horšće zornow won, zo so wšitko nasyci. — Lěsne žiwjenje je nětko husto wjesne žiwjenje a w lěsu njewostanje skoro ničo, hač přecy spēšna wjewjerca, někajki škraholc a něšto džiwinu: přetož sama džiwinu wopušći lěs a pyta w noci na polu cyrobu, a lěсны mordař khodži skradžu buram do holbjeńcow po wumjenk. Wšo chce w zymje žiwjenje wobkhować, a duž je w zymje tajkele pola nas lěsne žiwjenje.

Zyma je zašla, a sněh je roztał. Tamle widziš jeneho do lěsa hić. Wón nima ani sekery ani piły, a tola wón do lěsa dze a nihdže druhdže. Što dha tam chce? Wón dze trochu potužený a pomalu a hlada přecy na zemju, kaž by něšto pytał. Je snadno nazymu něšto zhubił, štož nětk na lěto dze pytać? Što wě? Pyta wón w lěsach žiwjenje abo smjereć? Baj wšak, baj! Wón ma hišće wjele žiwjenja a chce rady hišće dolho žiwjenje wužiwać. Aha! Wón pyta potajkim žiwjenje abo snadno jenu tajku žiwu pomocnicu, kiž žiwjenje lohke čini a tak žiwjenje podlěša. Ale tola nic w lěsach, ta ma so druhdže pytać. A tola je wěro, lěs je jeho njewjesta, abo lěpje w lěsu su jeho newjesty, kotrež wón lubuje, česći a sebi wysoko waži. Njej wěro? Džiwny muž, tón! Wón so klaka na jedyn

kamjeń. Chce snadno tam swoju modlitwu šćinic? Nětk stanje a dže k jenemu štovej a tam wokolo hlada. Chce snadno wuměrić, kak wjele palcow ma štom w přěčniku? Nětk tam zasy tak prosće do wody hlada. Wón chce wěsće ryby abo raki lojić? Ach ně, ničo to. Wšudžom tam pyta wón zela, husto tak drobne, zo je druhich woko njewidzi; a to su jeho njewjesty. Rostlinař dže z druhim wokom do lěsa, dyžli bur, a tak su jenajke puće husto wšelake. Rostlinař hlada do wody a rybak hlada do wody, a kóždy hinak. Młónk žada sebi wodu a lačny tež, a bur prosy wo wodu, wo deščik za swoje lačne pola. Kóždy chce wodu měc a kóždy z hinajšim wotpohladanjom. Wulka woda načini ludžom husto wulku škodu, a wulka woda rybam a druhim wodowym zwěrjatam ničo nješkodži. Tak kóždy z druhim wokom na wodu hlada, a tak je tež z druhimi wěcami. Štož jeneho zwjeseli, to drugeho zrudži a třečo so njedótknje.

Zastarske drobnički.

Zdžěluje M. Hórnik.

Wosebje wažne za našu nic wulku literaturu su tež stare rukopisy, kiž so we wšelakich knihownjach namakaja. Dokelž pak wšitke — njesmjertnym wustawam slušace — do maćičneje knihownje njedostanjemy, chcemy z najmjeńša dospołny katalog dotal znatych rukopisow zhotowić a je po swojej wažnosći tudy z krótka wopisac. Tónkróc spominam na dwaj rukopisaj,

wo kotrymajž serbske bibliografie a časopisy*) hišće ženje ryčale njejsu.

I.

W knihowni serbskeho seminara w Prahy khowa so delnjoserbska ryčnica, na 20 listnach němscy spisana. Dokelž so spisownr na prjedyryč swojeho přeložka stareho zakonja počahuje, móžemy z wěstosću prajié, zo je ju Jan Bjedrich Frico zestajał, kotrehož stary zakon l. 1796 wuńdže. Tuta ryčnica, po mojim přeswědčenju tu a tam dospolniša dyžli Hauptmannowa (wudata w l. 1761), jedna wo wšěch častkach ryče, akónčnje so z napisom třěcho džěla, w kotrymž dyrbješe so syntax wukładować. Naš rukopis drje njeje samoručny exemplar J. B. Frica, ale přepis jeneho z lubowarjow serbskeje ryče, kotřiž sebi wubjerniše knihi, kiž do čišća njeprjūdžechu, často wotpisowachu. Kaž sym ze Šafaříkoweje: *Geschichte der slavischen Sprache und Literatur*, w l. 1826 wudateje zhońil, słušeše spomnjeny přepis njebohemu patriarchej słowjanskeje filologie Dobrowskemu, kiž je jón najskerje při swojim wopytu we Łužicach (l. 1825) dostał a pozdžišo do knihownje serbskeho seminara darił.

II.

W měščanskej knihowni na radnicy w Budyšinje přehladach wóndy knižku, jene listno we wosmorceu (octav) zešite pod napisom: *Proverbia sorabica, quorum copia mihi potuit fieri omnia (sic!) viro summo M. Cobero gymn. Bud. conrectori celeberrimo, praecep-*

*) W čěskim „Časopisu musea“, l. 1856, I., str. 79 sym ja wo přěnim teju sameju poryčal.

tori et amico meo integerrimo dicata. J. I. Junghaenel. Dokelž Junghaenel, na kóncu swojeje knižki sebi přejo, zo by něchtó (ein Wendenlehrer von Beobachtungsgeiste) serbske přiwrčki (die abergläubischen Meinungen) zhromadził, lakonisce pristaji: Doch Möhn ist gestorben; zhonimy, zo je spomnjena zběrka na kóncu posłědnjeho stotytky, nic dolho po smjerći slawneho Jurja Möhna († 1785) nastala. Mamy w tej knižcy najprjedy rozwućenje wo serbskich pismikach (ie = nětčise „ě“, e & je = nětčise „je“), potym 34 přisłowow (jenož někotre su po němskich přeložene), 20 přisłownych prajidmow a 4 hudančka, wšo z němskim přeložkom a z wukładom.

Z tuteje knižki cheu nětko swěru to sobudžělic, štož so w podobnych zběrkach njenamaka.

A. Přisłowa.

a. dotal nječišćane.

Kón so drje na štyrjoch nohach pótknje.

Stare kozy tež sól ližeja.

Štóž chce jěć,
Tón dyrbi sej po nje lěć.

Štóž sam za tym keřkom syda,
Tón tam druheho tež pyta.

Ta smjerć sej wšelake puće pyta.

Wotpočink mordař njeje.

Wulki sej storči hłowu,
Mały pak rić.

b. varianty hižom čišćanych.

Hdyž khudoba z durjemi nutř leže,
Dha lubosć z woknow won wuskoči.

Kajeňki su njewroćenki.

Młodosć je njemdrosć.

Muž njemóže z ryblowym wozom dom dowozyć,
Štož móže žona pod šórcuchom wotnosyć.

Něčeje wucho so derje rěže (kraje),
Hdyž njeboli.

Stara baba wowsny kón,
Młoda holca njedopor.

Plački a směški,
Wšitko w jenym měšku.

Wjetša robota,
Mjenje twarožki.

B. Přisłowne prajidma.

Tak rědko (po jenym) du, kaž k rowu, hdyž khudy
wumrje.

To je broda, zo mohle so suki do njeje zwjazać.

To su moje Čechi a Lechi.*)

Ty šiški wěš!

Ty tola cyle we kachlicy pječeny njejsy.**)

Wón nima kromić a łomić (klemić a lemić).

Wona dže, kaž by jejo splawila.

Wona ryči, kaž by ze sekeru wotrubała.

Z prohom a z mochom prječ wzac.

C. Hudaňka.

Nana ma, mačerje nima, a tola je. — Cyrkej.

Žonje so drje, holcy pak kće. — Čěpc abo sačk.

Muzej wisy, hólcej steji. — Kłobuk.

Za našimi hunami tam je kerčk, na tym kerčku se-
dži hólčk w čerwjonym kabaćiku a čornym kłobučku
a poľny brjušk ma kamjenškow. — Šipka.

*) Přeložk: Das ist mein ganzer Ein- und Ausgang.

***) Tuto prajidmo stoji w originalu mjez přisłowami.

Maćica serbska.

Wot 1. januara hač do 31. decembra 1856 su scěhowace sobustawy „Maćicy Serbskeje“ swoje přinoški do jeje pokladnicy wotedałe:

A. Sobustawy I. rjadomnje:

1. Na lěto 1856: k. Bróska duch. w Budestecach; k. Seileř, duch. we Łazu; k. Jacslawk, kapłan w Njehjelčicach; k. Buk, kan. a šulski direktar w Budyšinje; k. Imiš, duch. we Woslinku; k. Kocor, wučer w Ketlicach; k. Smola, kan. kap. senior w Budyšinje; k. Dr. Přihousky, kan. kap. kantor w Budyšinje; k. Pjeh, kan. kap. scholasticus w Budyšinje; k. Warnač, farař we Wotrowje; k. Bjar, stud. duchomustwa w Lipsku; k. Wels, vikar w Budyšinje; k. Loca, Dr. filosofie w Lipsku; k. Domaška, duch. w Nosačicach; k. Błažik, kubler w Ralbicach; k. Brězan, farař w Ralbicach; k. Krbec, tektar w Prazy; k. Patera, gymnasiasta w Prazy; k. Buk, professar w Draždžanach; k. Hrabiet, kn. kapłan a progymnasialny direktar w Draždžanach; k. Kral, wučer na Židowje; k. Hórnik, vikar w Budyšinje; k. Jenč, duch. w Palowje; k. Smola, kapłan w Ralbicach; k. Wehla, aktuar w Budyšinje; k. Mosig z Aehrenfeldta, ryčnik w Lubiju; k. Wawrik-Jězorka, póstki zastojuik w Kemnicy; k. Kordina, archidiaconus we Wojerecach; k. Nowak, kapłan w Budyšinje; k. Mróz, farař we Grunawje; k. Kučank, farař w Budyšinje; k. Kokla, přeni kapłan w Ostricu.

2. Na lěto 1855: k. Mróz, farař w Grunawje; k. Krečmař, wučer w Budyšinje; k. Wicaz, rektar we Wosporku; k. Kiršnař, wučer w Bukecach; k. Domaška, duch. w Nosačicach; k. Jacslawk, kapłan w Njehjelčicach; k. Guda, duch. w Minakale; k. professar w Draždžanach; k. Łahoda, diakonus w Lubiju; k. Thiema, duch. w Barće; k. Garbář, wučer w Minakale; k. Mróz, kandidat duch. w Budyšinje; k. Šolta, kand. duch. w Lütsehenje; k. Błažik, kubler w Ralbicach; k. Hórnik, vikar w Budyšinje; k. Kouba, professar w Prazy; k. Krbec, direktar w Prazy; k. Libša, póstki zastiojuik w Draždžanach; k. Rabowski, kubler w Pomorcach; k. Mosig z Aehrenfeldta, ryčnik w Lubiju; k. Wawrik-Jězorka, póstki zastojuik w Kemnicy; k. Kordina, archidiaconus we Wojerecach; k. Žur, vikar w Budyšinje.

3. Na lěto 1854: k. Rāda, duch. w Hućinje; k. Krečmař, wučer w Budyšinje; k. Wicaz, rektar w Wosporku; k. Łahoda, diakonus w Lubiju; k. Kokla, přeni kapłan w Ostricu; k. Ryčer, stud. duch. w Lipsku; k. Šolta, kapłan w Kulowje;

k. Gólc, stud. duch. w Lipsku; k. Mlynk, tyšerski mištr w Zarječu; k. Wawrik-Jězorka, póstowski zastojnik w Khemuicy.

4. Na lěto 1853: k. Wiéaz, rektar we Wósporku; k. Kokla, přeni kaptan w Ostricu; k. Mlynk, tyšerski mištr w Zarječu.

5. Na lěto 1857: k. Jacslawk, kaptan w Njebjelčicach; k. Patera, gymnasiasta w Prazy; k. Mosig z Aehrenfeldta, ryčnik w Lubiju; k. Kordina, archidiakonus we Wojerecach; k. Mróz, farař w Grunawje.

6. Na lěto 1858: k. Mróz, farař w Grunawje.

B. Sobustawy II. rjadomnje :

1. Na lěto 1856: k. Buk, gmejnski prjódkstejer w Zejicach; k. Domaška, kubler w Komorowje; k. Falten, khěžer na Židowje; k. Kečk, rychar w Čornjowje.

2. Na lěto 1855: k. Michalk, wučer w Kotecach; k. Kečk, rychar w Čornjowje; k. Rostok, wučer w Drječinjce.

W Budyšinje, 31. decembra 1856.

H. J. Trautmann,
pokladnik.

Z a p i s

sobustawow Maćicy serbskeje

wot jutrow 1847 hač do 31. decembra 1856.

(* znamjenja, zo je sobustaw za wšě džesać lět plaćil.)

Askenasy Moric, Dr. med. a dwórski radzićel w Draždžanach. 1856.

Bartko Jan, wučer w Kwačicach. 1847—52.

*Bergan Bjedr., far. we wulkich Zdžarach. 1847—56.

*Beyer Handrij, wučer we Luwočicach. 1847—56.

Bjar J. H. z Praskowa, st. theol. w Lipsku. 1854—56.

Bjeńš Jurij, wobs. kupjele pola Smječkec. 1847—52.

Bjer Mikławš, kubler w Koprinje. 1853.

Blažik Jakub, kubler w Rablicach. 1848—56.

Bórš Jan, wučer w Bórku. 1847—52.

Böhmar Pètr, farař we Warnacicach. 1850.

Bräuer Handrij, wučer w Radworju. 1847.

*Brėzan Pètr, farař w Rablicach. 1847—56.

*Bróska Handrij, farař w Budestecach. 1847—56.

Brühl Michał, druhi wučer w Hodžiju. 1847—52.

Buhl Jurij, režnik we wulkich Zdžarach. 1854.

- *Buk Jakub, kapłan w Draždżanach. 1847—56.
*Buk Jakub, kubler w Zyjicach. 1847—56.
*Buk Michał, can. a šul. dir. w Budyšinje. 1847—56.
Buša Jan, šulski vikar z Poršic. 1847—49.
Caf, kapłan w Frauheimje w Štyrskej. 1853—56.
Cubaeus L. A., cand. theol. w Barlinje. 1847—50.
Cyž Michał, ryčnik w Kamjencu. 1847—54.
Cyž Mikławš, tach. vikar w Budyšinje. 1847—52. †
Cyž Pètr, kubler a šolta w Nowoslicach. 1847—54.
Čelakovský Franc Lad., prof. w Prazy. 1847—51. †
Čornak Michał, kubler a šolta w Konjecach. 1850—52.
z Damnitz Bjedr. H., knjez nad Skaskowom. 1851—54.
Daněk Josef, piwarc w Friedlandže. 1848—56.
Dannenberg, oek. w delnym Wujezdze. 1850. 1851.
Delenk Jan, zahrodnik w Pěskecach. 1848.
Deuka Jan, měšćan w Budyšinje. 1847—52. †
Domaška Jan, kubler w Komorowje. 1848—54.
*Domaška Michał, farań w Nosaćicach. 1847—56.
Domš H. E. ze Stachowa, st. jur. w Lipsku. 1847—53.
Domš Jan Aug. ze Spótec, gymn. w Budyšinje. 1847.
Dóřžank Jan, měšćan w Budyšinje. 1853. 1854.
Dučman H. z Bozankec, st. theol. w Prazy. 1853—56.
Dučman Mikławš, k. kapłan w Draždżanach. 1847. †
Einsiedel hrabja Kurt Hendrich Ernst, stawski kujecz
atd. w Minakale. 1849—54.
*Falten Bohuwèr, khèzeř na Židowje. 1847—56.
Felfa Jan, zahrodnik we Lusku. 1847. 1848.
Friedrich Bruno z Bollbore, gymn. w Budyšinje. 1849.
Frikowa Ida, spisowarka w Draždżanach. 1850. 1851.
*Garbař Jan, wučer w Minakale. 1847—56.
Gilbert Dr., cyrkwinski radźiciel w Budyšinje. 1849.
Goslaw Wilhelm, farań w Módlej w d. Luž. 1854—56.
Gólč H. J. z Barta, stud. theol. w Lipsku. 1847—55.
Gólč Ota, šosař w Barće. 1849.
Gólčowa E., rodź. Imišec w Steinbergu. 1849. 1850.
Grunert Oswald z Minakala, gymn. w Budyšinje. 1848.
*Guda Pètr, farań w Minakale. 1847—56.
Hanka Wjaclaw, bibliothekar w Prazy. 1847—51.
Haška Michał, can. cap. cantor w Budyšinje. 1847—53. †
Haška Michał z Kulowa, stud. theol. w Prazy. 1847—49.
Hatas Ernt, wučer w Hrodzišću. 1847—49.
Hejduška Jan, kłóštyrski hajnk we Łazku. 1848—54.
Hejna Jan, kubler w małej Boršci. 1849.
Herzog Khr. Wilh., wučer w Njeswaćidle. 1848. 1849.

- *Hicka Miklavš, učer w Ralbicach. 1847—56.
Hika Korla Boh., knihičičer w Budyšinje. 1847—53.
Hilbrig Korla Bj. Aug., farar w Kotecach. 1847—51.
Hohenthal hrabja Pètr, stawski knjez nad Kinsbórkom. 1849.
Hórnic Michał, překupe w Khrósćicach. 1848—53.
Hórnik Michał, tachant, vikar w Budyšinje. 1848—56.
*Hrabieta Jan, k. kaplan a progymnasialny direktar w Draždžanach. 1847—56.
*Imiš Bjedrich Hendr., farar we Wóslinku. 1847—56.
Imiš Ernst, šosař w hornej Bukojnje. 1849. 1850.
Imiš Ota z Bukojny, seminarista w Budyš. 1849. 1850.
*Imišowa Emilia, rodź. Pfulec we Wóslinku. 1847—56.
Imišowna Augusta z Bukojny. 1849. 1850.
Imišowna Hendrieta z Bukojny. 1848—51.
Imišowna Karolina z Bukojny. 1849. 1850.
*Jacslaw Miklavš, kaplan w Njebjelčicach. 1847—56.
Jakobi H. A. z Łaza, gymn. w Budyšinje. 1847. 1848.
Jakub E. B., serbski farar w Budyšinje. 1847—53. †
Jäkel Korla August, cand. theol. w Budyšinje. 1847.
*Jeně Korla, farar w Palowje. 1847—56.
Jermis Handrij, hosćencar w Budyšinje. 1847—53.
z Ješki Rudolf August, capitain w Łeskej. 1851—53.
Jězorka Jan Jakub, kubler w Jaworje. 1848. 1849.
Jórdan Dr. Jan Pètr w Prazy. 1847—50.
Keřk Handrij, rychar w Čornjowje. 1848—56.
Kielmannsegg hrabina w Plawnje. 1848—50.
Kilian Jan, farar we Wukrančicach. 1847—52.
*Kiršnar Korla Bjedr., učer w Bukecach. 1847—56.
Klaus Gustav Adolf z Lubija, gymn. w Budyš. 1849.
Klin Dr. Bjedrich Adolf, předsyda Mačicy a měsćanski radźičel w Budyšinje. 1847—55. †
Klin Gustav, farar w Ketlicach. 1847—54.
*Kocor August, učer w Ketlicach. 1847—56.
Kochta Jan Pètr, učer we Worklecach. 1847.
Kokla Michał, přeni kaplan w Ostricu. 1848—56.
Kokla Miklavš, farar w Njebjelčicach. 1847—54.
Kokula Jan, kubler w Njebjelčicach. 1850.
Kordina Josef, archidiak. we Wojerecach. 1854—56.
Kouba Josef, prof. českeje ryče w Prazy. 1854. 1855.
Kowar Jurij, kubler w Drobach. 1848.
*Kral Handrij, učer na židowje. 1847—56.
Kral Jakub, učer w Kukowje. 1848. 1849.
Kral Korla, kubler w hornych Koblicach. 1848.

- Kral Korla August**, lékař w Barée. 1847—54.
Krawc Jan, archidiakonus w Lubiju 1847.
Krawc Jan, hosć. na winicy pola Budyšina. 1848—53.
Krbec Jan, rektar pola swj. Jurja w Prazy. 1853—56.
Krećmar August, učer w Budyšinje. 1848—56.
Krećmar Pětr, farar we Freibergu. 1848—53.
Kröhn Herman, farar w deln. Wujezdze. 1847—53.
Krūgar Hendrich, farar w Poršicach. 1847—52.
Křižan Korla August, překupe w Bukecach. 1848—51.
Kubica Handrij, superint. we Wojerecach. 1847—53.
***Kućank Jakub**, serbski farar w Budyšinje. 1847—56.
Kulman Jan, učer we Wojerecach. 1847—55.
Kulman Khryst. učer w deln Wujezdze. 1847—52.
Kumer Michal, mlynk we Łazku. 1847—52.
Kumpan Jan, kubler w Njechanju. 1847—49.
Łahoda Jan, farar w Kholmje. 1848—55.
Łahoda Pětr, serbski předar w Lubiju. 1847—55.
Łužiske towarstwo w Lipsku. 1851. 1852.
Laras Jan, zahr. w Jablonowje w Prusach. 1851—55.
***Libša Handrij**, póst. zastojnik w Draždź. 1847—56.
Libša Jan Bohuwěr, učer w Bošecach. 1847—51.
Lindner Julius, kubler na Horje. 1848. 1849.
Linka August, serbski kantor we Wojerecach. 1847.
z Lippe-Biesterfeld Bertha w Barée. 1850.
***Lóca Herman**, Dr. philos. w Lipsku. 1847—56.
***Lubomirski wjerch Jurij** ze Přeworska. 1847—56.
z Ludewig ze Skaskowa, major w Zhorjelen. 1852.
Ludewig Bjedr. Sam., insp. w Minakale. 1849—54. †
Maćij Jan Ferd. Bjedr., učer we Wojerecach. 1850.
Marčka Korla August, cand. theol. z Wjelečina. 1853.
Marek Ant., bisk. vikar w Libunje w Čechach. 1847—51.
Melda Jan, učer we wulkim Dažinje. 1847—51.
Miehla Jan, kubler w Kołwazy. 1847. 1848.
Michałk Jan Bohuwěr, učer w Kotecach. 1849—56.
Michalowna z Čornjowa. 1849.
Minkwitz Dr. H. E., knjez nad Wólmsdórfom. 1848—52.
Mišnar Jurij, kubler w Baćonju. 1849—52.
Mit Mikławš, krawski mištyr w Budyšinje. 1850.
***Mlynk Jan**, tyšerski mištyr w Zaryču. 1847—56.
***Mosig z Aehrenfelda Aug.**, ryčnik w Libiju. 1847—56.
Mosig z Aehrenfelda Jan, kubler a herbski ryčtar
w Njeznarowach. 1847. 1848.
Möhn Michal, farar w Bukecach. 1847—54.
Mróz Jakub, farar w Grunawje pola Ostrica. 1848—56.

- Mróz Jan Ernst, překupc w Hodžiju. 1847—53.
 *Mróz K. Ernst, cand. theol. w Budyšinje. 1847—56.
 *Mućink Bohuwěr, wučer w Zemicach. 1847—56.
 Mućink Handrij, khěžnik we Walowach. 1850—52.
 Nählovský Franc, praes. s. sem. w Prahy. 1847—49.
 Naumann K. Ed., ryčnik w Kamjencu. 1852. 1853.
 Neruda Jan, gymnasiasta w Prahy. 1852.
 Nowak Bosćij, wučer w Njebjelčicach. 1850.
 Nowak Handrij, farař we Wóslinku. 1849. †
 *Nowak Jakub, tachantski vikar w Budyš. 1847—56.
 Nowak Jakub Bohuwěr, farař w Klètnom. 1849—56.
 Nowotný Dr. Jan, farař w Hóznicy. 1851. 1852.
 Obendorfer, knjez nad Lěskej a Wóslinkom 1852. 1853.
 Palman Jan, čěsliski z Bjedruška. 1847—51.
 z Pannewitz, wyšši hajnk w čornym Kholmcu. 1850.
 Patera, gymnasiasta w Prahy. 1856.
 Pawlik Jurij, krawski mištyr w Jitku. 1848—52.
 Pawlikowski M. we Lwowje w Haliču. 1847—51.
 Pentzig Handrij, cand. theol. z Bjelěcc. 1848. 1849. †
 Pfennigwerth Ota Max, hosćencar w Zhorjelcu. 1848.
 Pfennigwerth Robert, hosćencar w Budyšinje. 1851.
 *Pful Dr., gymnas. wučer w Dražďzanach. 1847—56.
 Pjech Alex., archidiak. we Wojerecach. 1849. 1850.
 Pjech Handrij, wučer w Malešecach. 1848—50.
 *Pjech Jakub, can. cap. scholasticus w Budyš 1847—56.
 Pjech Jan, hosćencar w Budyšinje. 1847.
 Pjekar K. Ernst, serbski kantor w Budyš. 1847—54.
 *Ponich Jan, kubler w Mješicach. 1847—56.
 Pötschka Korla Hendrich, džělaćer w Bud. 1848—50.
 *Přihonský Dr. Franc, can. cap. cantor w B. 1847—56.
 Rabowski Jan, polleńk w Pomorcach. 1847—55.
 Rabowski Korla Aug., tkalc w Žornosykach. 1848. 1849.
 Rāda Robert, farař w Hućinje. 1847—54.
 Renč Jan Ernst, diakonus w Ketlicach. 1847—52.
 Rjelka Michał, žiwnosćer w Koslowje 1848. 1849.
 *Rostok Michał, wučer w Drječinje. 1847—56.
 Ryćer G. Jul. z Wóslinka, stud. theol. w Lipsku. 1854.
 *Rychtar Ernst, ryčnik w Budyšinje. 1847—56.
 Rychtar Herman Jul., farař w Njeswaćidle. 1847—49.
 Sadowski, Dr. med. pr. w Pančicach. 1849.
 Sandmüller Jurij, mlynk pola Njebjelčic. 1848. 1849.
 Schenk Konstantin, ryčnik w Budyšinje. 1849. †
 Schneider Franc, přeni kaplan w Kulowje. 1847—53.
 Schöne Korla, hajnk w Lichanju. 1849—52.

- Schöne Michal, česliski mištyr w Kulowje. 1851.
Schuster Jan, wučer w Klukšu. 1850—53.
*Seiler Handrij, farań we Łazu. 1847—56.
*Serbski seminar w Prazy. 1847—56.
Seyfert Hugo, sudn. hamtman w Rakecach. 1848—55.
Simon Handr., kow. mištr w deln. Wujezdźe. 1848—51.
Simon Jakub, wučer w Klètnom 1847—49.
Slawiček Anton, praes. serb. sem. w Prazy. 1850—54.
*Smola Mikławš, can. cap. senior w Bud. 1847—56. †
*Smola Mikławš, kapłan w Raibicach. 1847—56.
Smoleń Jan Ernst, knihikupe w Budyšinje. 1847—54.
Smoleń Jan Korla, wučer we Łazu. 1847—49. †
Sommer Dr., cand. theol. z Budyšina. 1847—52.
Sowa Jan z Blócan, stud. med. w Lipsku. 1847—49.
Symank Jan, cand. theol. z Cytowa. 1847.
Šofka Jakub, kowar w Dobrošicach. 1850—54.
Šolta Jan Aug., cand. theol. z Njezdašec. 1848—55.
*Šolta Pètr, kapłan w Radworju. 1847—56.
Šolta Pètr, druhí kapłan w Kulowje. 1850—54.
Tášnar Bj., serbski diakonus w Khočebuzu. 1852—56.
*Thiema Moric, farań w Barće. 1847—56.
Thomašowa rodź. Halkec w Mužakowje. 1848—53.
Thun hrabja Leo, k. k. minister we Widnje. 1847—51.
Tietza Erdmann, farań w Rychwaldźe. 1848. 1849.
Timpf Dr., wokr. fysikus we Wojerecach. 1850. 1851.
Trautman H. Jul., serbski diakonus w Budyš. 1854.
Ulrich z Klukša, gymn. w Budyšinje. 1847—49.
Wałda Mikł, kubler a šolta w Raibicach. 1847—53.
*Wanak J. E., sem. vicedir. w Budyšinje. 1847—56.
Wanakowa Lidia, rodź. Jakubec w Bud. 1848—51.
Wańko Jan August, farań w Jabłońcu. 1850—56.
Wawrik Jakub, kubler w Nuknicy. 1848. 1849.
Wawrik-Jězorka, póst. zast. w Khemnicy. 1848—56.
Wawrik-Jězorka Pètr z Jawory. 1850.
*Wehla Herm. Ferd., aktuar w Budyšinje. 1847—56.
Wehla Jan, wulki zahrodnik w Pomorcach. 1847.
*Wels Jakub, tachantski vikar w Budyšinje. 1847—56.
Wićaz Aug. z kralowskeho mlyna pola Bud. 1848—54.
Wićaz Jan, rektar we Wósporku. 1847—55.
Wićaz Jan, kubler w Přišecach. 1848—54.
Wićaz Jan, mlynk w Dubom. 1849.
Wićaz Jan, polleńk w Pomorcach. 1847—49.
Wićaz Michal, wiecežny bur w Raibicach. 1848—50.

- Wićaz Pětr, wicežny bur w Třelanach. 1848.
Wićežk Jan, wicežny bur w Přišecach. 1848—52.
Wjacka Th., serbski diakonus w Budyš. 1847—51.
*Wjelan Julius Eduard, farař w Slepom. 1847—56.
Wjenka Jakub, k. kaplan w Draždžanach. 1847—53. †
Wojnař Miklawš, šewc w Budyšinje. 1848.
*Wornač Jakub, can. a farař we Wotrowje. 1847—56.
*Wornař Jakub, druhi kaplan w Ostricu. 1847—56.
Wowčerk Mikl., druhi kapl. w Khrósćících. 1848—51.
Wowčerk Pětr, wobydleř w Budyšinje. 1848. 1849.
Wünša z Habraćic, gymnasiasta w Budyšinje. 1849.
Žur Jakub, tachantski vikar w Budyšinje. 1847—55.

Jakož sobustawy Maćicy Serbskeje su wotemrjeli:

(*znamjenja, zo je něchtó sobustaw wot lěta 1847 sem byl.)

- *Dučman Miklawš, kralowski kaplan a professar na
kath. progymn. w Draždžanach. † 30. měrca 1848.
Pentzig Handrij z Bjelčec, cand. theol. a pastor des.
serbskeje wosady w Melbournje w Australiskej.
† 6. augusta 1849.
*Smoleř Jan Korla, wučer we Łazu. † 8. měrca 1850.
Nowak Handrij, farař we Wóslinku. † 22 okt. 1850.
Schenk Konstantin, knjez nad Žornosykami a ryčnik
w Budyšinje. † 6. novembra 1850.
*Čelakovský Dr. Franc Ladislaw, professar słowjan-
skeje ryče a literatury na universiće w Prahy.
† 5. augusta 1852.
*Cyž Miklawš, vikar na tachantstwje a katecheta při
tachantskej šuli w Budyšinje. † 1. haperleje 1853.
*Denk a Jan, měšćan w Budyšinje. † 8. augusta 1853.
*Haška Michał, ryčer civilnozastužbného rjadu a
can. cap. cantor na tachantstwje w Budyšinje.
† 27. januara 1854.
*Jakub Ernst Bohuwěr, farař při cyrkwi swj. Michała
a městopředsyda Maćicy serbskeje w Budyšinje.
† 4. februara 1854.
*Wjenka Jakub, kralowski kaplan a popoldniši pře-
dař při kral. dwórskej cyrkwi w Draždžanach,
† 28. meje 1854.

- *Klin Dr. Bjedrich Adolf, měšćanski radžićel a přě-
ni předsyda Maćicy serbskeje w Budyšinje.
† 4. novembra 1855.
- Ludewig Bjedrich Samuel, rodź. w delnych Łužicach,
inspektař w Minakale a na posledku w Krebi.
† 27. decembra 1855.
- *Smola Mikławš, ryćer civilnozastužbneho rjadu a
can. cap. senior na tachantstwje w Budyšinje.
† 2. septembra 1856.

**Wot tutych sobustawow Maćicy su přenje dzesać
lět sčchowacy knježa maćicene zastojnstwana na sebi
měli :**

- Buk Jakub jakož knihownik (1851—1854)
a jakož redaktor časopisa (1854—1856).
- Buk Michal jakož wubjerkownik (1847—1856).
- Cyž Michal jakož wubjerkownik (1850—1852).
- Garbař Jan jakož wubjerkownik (1847—1849).
- Haška Michal jakož wubjerkownik (1847—1852).
- Imiš Bjedr. Hendrich jakož knihownik (1847—1850)
a jakož kommissionar (1847—1849).
- Jacslawk Mikławš jakož wubjerkownik (1854 a 1855).
- Jakub Ernst Boh. jakož městopředsyda (1847—1853).
- Jenč Korla Aug. jakož wubjerkownik (1853—1856).
- Klin Dr. Bjedr. Adolf jakož předsyda (1847—1855).
- Kučank Jakub jakož druhi sekretar (1847—1849)
a jakož přěni sekretar (1850—1856).
- Kulman Khrystian jakož wubjerkownik (1847—1852).
- Melda Jan jakož wubjerkownik (1847—1849).
- Mróz Korla Ernst jakož kommissionar (1851—1853)
a jakož wubjerkownik (1854—1856).
- Nowak Jakub jakož wubjerkownik (1853 a 1856).
- Pful Dr. Khr. B. jakož wubjerkownik (1847—1856).
- Pjekar K. E. jakož wubjerkownik (1847—1851),
jakož pokladnik (1852—1854)
a jakož kommissionar (1854—1856).
- Rychtař Ernst jakož wubjerkownik (1850—1855)
a jakož předsyda (1856).
- Seiler Handrij jakož wubjerkownik (1847—1856).
- Seyfert Fr. H. jakož wubjerkownik (1850—1856).
- Smoleř J. E. jakož redaktor časopisa (1847—1853)
a jakož druhi sekretar (1854—1856).
- Sommer Dr. jakož wubjerkownik (1853—1856).

- Trautmann H. Jul.** jakož knihovník (1855 a 1856)
a jakož pokladník (1855 a 1856).
Wanak Jur. Ernst jakož přeni sekretar (1847—1849),
jakož druhí sekretar (1850—1853)
a jakož městopředsyda (1854—1856).
Wjacka Theodor jakož pokladník (1847—1851).
Wehla Herm. Ferd. jakož kommissionar (1850)
a jakož wubjerkownik (1856).

Zastojnstwa Maćicy serbskeje

běchu přenje džesać lět na sěchowace wa-
šnje wobsadžene:

Předsyda: Dr. Bjedrich Adolf Klin, měščanski ra-
dźiel w Budyš. (1847—1855), a Ernst
Rychtar, ryčnik w Budyšinje (1856).

Městopředsyda: Ernst Bohuwěr Jakob, farar při
cyrkwi swj. Michała w Budyšinje
(1847—1853), a Jurij Ernst W a-
nak, wicedirektar na stawowskim
sem. w Budyšinje (1854—1856).

Přeni sekretar: Jurij Ernst W anak, wicedirektar
na stawowskim seminaru w Bu-
dyšinje (1847—1849), a Jakob
Kućank, serbski farar a wikar
na tach. w Budyš. (1850—1856).

Druhí sekretar: Jakob Kućank, přeni serbski
kaplan a wikar na tachantstwje
w Budyšinje (1847—1849), Jurij
Ernst W anak, wicedirektar na
stawowskim seminaru w Budyšinje
(1850—1853), a Jan Ernst Smo-
leř, literat a knihikupe w Budy-
šinje (1854—1856).

Pokladník: Theodor Wjacka, diakonus při cyrkwi
swj. Michała w Budyšinje (1847—1851),
Korla Ernst Pjekař, kantor a přeni
wučer při michalskej wosadže w Bu-
dyšinje (1852—1854), a Herman Julius
Trautmann, diakonus při cyrkwi swj.
Michala w Budyšinje (1855 a 1856).

Knihovník : Bjedrich Hendrich Imiš, kandidat duchomnstwa a wučer na měsčánskej šuli w Budyšinje (1847—1850), Jakub Buk, vicedirektař na katholskim seminaru w Budyšinje (1851—1854), a Herman Julius Trautmann, diakonus při cyrkwi swj. Michała w Budyšinje (1855 a 1856).

Kommissionar (za maćičny nakład): Bjedrich Hendrich Imiš, kandidat duchomnstwa a wučer na měsčánskej šuli w Budyšinje (1847—1849), Herman Ferdinand Wehla, notar w Budyšinje (1850), Korla Ernst Mróz, kandidat duch. a wučer na měsčánskej šuli w Budyšinje (1851—1853), a Korla Ernst Pjekar, kantor a přeni wučer při michalskej wosadze w Budyšinje (1854—1856).

Redaktor maćičneho časopisa: Jan Ernst Smoler, literat a knihikupe w Budyšinje (1847—1853), a Jakub Buk, kaplan při k. dwórskej cyrkwi w Drježdžanach (1854—1856).

Wubjerk: Michał Buk, kanonikus a šulski direktař na tachantstwjew Budyšinje (1847—1856), Michał Cyž, notar w Bud. (1850—1852), Jan Garbař, wučer w Minakale (1847—1849), Michał Haška, kanonikus kapitularis kantor na tachantstwjew Budyšinje (1847—1852), Mikławš Jacsławk, katecheta a vikar na tachantstwjew Budyšinje (1854 a 1855), Korla August Jenč, farař w Palowje (1853—1856), Khrystian Kulkan, wučer w delnym Wujezdze (1847—1852), Jan Melda, wučer we wulkim Dažinje (1847—1849), Korla Ernst Mróz, kandidat duchomnstwa a wučer na měsčánskej šuli w Budyšinje (1854—1856), Jakub Nowak, přeni serbski kaplan a vikar na tachantstwjew Budyš. (1853 a 1856), Dr. Khrystian Bohuwěr Pful, wučer na křižnym gymnasiu w Drježdžanach

(1847—1856), Korla Ernst Pjekar, kantor a přeni učer při michalskej wosadze w Budyšinje (1847—1851), Ernst Rychtar, ryčnik w Budyšinje (1850—1855), Handrij Seiler, farař we Łazu (1847—1856), Franc Hugo Seyfert, sudniski radźičel w Budyšinje (1850—1856), Dr. Ernst Bohuwer Sommer, kandidat duchownstwa z Budyšina (1853—1856), Herman Julius Trautmann, diakonus při cyrkwi swj. Michala w Budyšinje (1854), a Herman Ferdinand Wehla, aktuar při kralowskim sudnistwje w Budyšinje (1856).

Přeni wubjerk po založenju Mačicy:

Knjez Dr. Klin jakož předsyda.
Knjez farař Jakub jakož městopředsyda.
Knjez kandidat Wanak jakož přeni sekretar.
Knjez kaplan Kučank jakož druhi sekretar.
Knjez diakonus Wjacksa jakož pokladnik.
Knjez kandidat Imiš jakož knihownik a kommissionar.
Knjez literat Smoleř jakož redaktor časopisa.
Knjez direktar Buk
Knjez učer Garbař } jakož rjadni
Knjez kantor Haška } wubjerkownicy.
Knjez farař Seiler
Knjez učer Kulman }
Knjez učer Melda } jakož zastupni
Knjez Dr. Pful } wubjerkownicy.
Kjez učer Pjekar }

Po wšelakich přeměnenjach na kóncu leta 1856:

Knjez ryčnik Rychtar jakož předsyda.
Knjez vicedirektar Wanak jakož městopředsyda.
Knjez farař Kučank jakož přeni sekretar.
Knjez knihikupc Smoleř jakož druhi sekretar.
Knjez diak. Trautmann jakož pokladnik a knihownik.
Knjez kantor Pjekar jakož kommissionar.
Knjez kaplan Buk jakož redaktor časopisa.

Knjez kanonikus Buk	Knjez faraš Seiler
Knjez faraš Jenč	Knjez hamtman Seyfert
Knjez kandidat Mróz	Knjez kand Dr. Sommer
Knjez kaplan Nowak	Knjez aktuar Wehla —
Knjez Dr. Pful	jakož wubjerkownicy.

Přispom njenje. Za sčchowace lěto (1857) buštaj na město knj. hamtmána Seyferta a knj. Dr. Sommera, kotrajž staj Budyšin wopušćitoj, knj. vikar Hórník a knj. faraš Imiš wuzwolenaj.

**Za sobustawow Maćley su za nju přenje dzesaš
lět knihi spisall:**

Bartko Jan, wučer w Kwaćicach:

Bibliſke stawisny aby historiski wučawš se stareho a noweho testamenta. Budyšinje, 1853. Maćjicjnych spisow 21.
(We zjenoćenju z knjezom kantorom Pjekarjom.)

Buk Jakub, stud. theol. w Prazy:

Šta jo Bohušwaw z Dubowina Boha luboh kņeza zpōznaw. Do serbskſoh pzewożene powedantjko. W Budyšinje 1849. Maćjicjnych spisow 10.

Buk Michaš, can. a šulski direktar w Budyšinje:

Kņez Mudré, jeho Džeczi ha sušodni Přeczeljo habó Wěncz mōlitjickſch Powedantjſkow. W Budyšinje 1849. Maćj. Sp. 9.
Wosobné Dar za Kņezeczijanow, mōlicjickſch ha wotroscjeněch. W Budyšinje 1856. Maćjicjnych Spisow 28.

Cyž Mikławš, tachantski vikar w Budyšinje:

Wotroha krala Jana hab' zarwoženo czerkwitjki na Lubórkſku. Z tješkſoho pžetozi M.** W Budyšinje 1851. M. sp. 16.

Jakub Ernst Bohuwěr, serbski faraš w Budyšinje:

Jejuš we Domi Pobožnych. Štyri Přjedowanja se Sawoštajenstwa neboh Kņesa Handrija Lubenſkeho. W Budyšinje 1847. Maćjicjnych Spisow Čižko 1.

Sserbske horne Pužizy aby ſtatistiſki Sapist wſchitlickſch ſerbskſch Wofadow. W Budyšinje 1848. Maćj. Spisow 4.
(We zjenoćenju z knjezom kaplanom Kućankom)

Wjerny křešćijan pod Božim prutom. Přjedowanje s wužitnymi pſchidawkami a medlitwami. W Budyšinje 1850. Maćjicjnych spisow 13.

Šta mladjenz pòndje po čistym pucju? Šsobu-
tar na pucj psches swjet do nebja. W Budyšhini 1852.
Macziczných spisow 19.

Jenè Korla August, cand. duchomnstwa z Čornjowa:
Dobrotu, Džiwu ha Šsudy Bože na israelskimi
Džjeczimi. Historiske Pòdendjenja Židow. W Budyšhini
1849. Macziczných spisow 7.

Selenška a jeje wobydlerjo. Prjeni džel. W Budy-
šhini 1850. Macziczných spisow 12.

Selenška a jeje wobydlerjo. Druhi džel. W Budy-
šhini 1853. Macziczných spisow 22.

Kučank Jakub, prèni serbski kaplan w Budyšinje:

Šutrowne Fejka. Š němškoh do serbskoh pzewożene pò-
wedanczko. W Budyšhini 1848. Macziczných spisow 2.

Šserbske horne Pužizy aby statistiški Šapiss wschittlich
šerbskich Wofadow. W Budyšhini 1848. Macz. Spisow 4.

(We zjewócenju z kujezom šararjom Jakobom.)

Kulman Khrystian, wučer w delnym Wujezdze:

Michał aby Šchož Čžlowek šyje, budje won tež žnecj. Po-
wedanczko ša Młodych a Štarych. W Budyšhini 1848. Ma-
cziczných spisow 3.

Jan aby Špjewaj a džekaj. Powedanczko ša Młodych a
Štarych. W Budyšhini 1849. Macziczných spisow 8.

Mučink Jan Bohuwèr, wučer w Zemicach:

Šibowcženjo aby polithske Powedanczko š njetziškich Čža-
šow. w Budyšhini 1849. Macziczných spisow 6.

Šròb na šhorelstej hori Landstroni aby Bože wo-
dženja šu džiwne. Powedanczko še štarych čžašow. W Budy-
šhini 1850. Macziczných spisow 11.

Boža krašnosz w štworbì. (Prjeni džel.) W Budy-
šhini 1851. Macziczných spisow 17.

Boža krašnosz w štworbì. Druhi džel. W Budyšhini
1854. Macziczných spisow 23.

Pful Dr., gymniasialny wučer w Draždžanach:

Šserbaj aby Šchož šypasch, to melešy. W Budyšhini
1848. Macziczných spisow 5.

Wumentar aby Šbjež ma wòòhu, tam rosze. Powedanczko
ša lud, po němškim wobdželane. W Bud. 1851. Macz. sp. 14.

Pjekar K. E., serbski kantor w Budyšinje:

Bibliške štawisny aby historiski wuczawl ša štareho a ne-
weho testamanta. Budyšinje, 1853. Macziczných spisow 21.

(We zjewócenju z kujezom wučerjom Bartko.)

Spjemy sa serbske schulje. Prijeni sešćinof. W Budyšćini 1856. Maczicžnych spisow 29.

Räda Robert, farař w Hućinje:

Pšchedženaf. Protyka sa Serbow na l. 1855. M. sp. 24.

Pšchedženaf. Protyka sa Serbow na l. 1856. M. sp. 27.

Pšchedženaf. Protyka sa Serbow na l. 1857. M. sp. 30.

Seiler Handrij, farař we Lazu:

Serbske bařnje. W Budyšćini 1855. Macz. sp. 26.

Sommer Dr., cand. duchomnstwa z Budyšina:

Khrystof Kolumbuš aby Namatanje Ameriki. W Budyšćini 1853. Maczicžnych spisow 20.

Njemjenowani spisowarjo maćičnych knihi:

Sadoma knižka. Wudata wot klusćanjskeho ratarškeho towarstwa psches jeho sadomu dźjelbu. W Bud. 1851. M. sp. 15.

Nadpad pola Bukez. W Budyšćini 1852. Macz. sp. 18.

Nedžela. Kronowany piš wot Bedricha Schwerina, wučerja w Embeni w Magdeburgskej. Do serbskeje rycije pschetoženj. W Budyšćini 1855. Maczicžnych spisow 25.

Nakład Maćicy serbskeje

Maćica je přenje dźesać lět swojeho wobstaća tři-
cyci knihi a štyrnaće zešiwkow časopisa ze
swojim nakładom wudała. Drobniši rozestajenje tuteho
naklada namakaš na scěhowacymaj stronamaj.— Wyše
teho je Maćica za čišćenje wšelakich mjenšich wěcow,
jakož su: programy, přeprašenja k přistupej, přístupne
listky, wustawki atd., na wšě 30 toleri wudała. — W
nastupanju wudawkow za štemplowanje, kotrež ma
so jeno pola protytow stać, ma so přispomnić,
zo je Maćica za njerozpředate protyki wuložki za štempl
wróćo dostala, a to wot protyki na lěto 1855: 2 tl.
24 nsl. 6 np., wot protyki na l. 1856: 4 tl. 10 nsl. 2 p.,
a wot protyki na l. 1857: 6 tl., wšo do hromady: 13 tl.
4 nsl. 8 p., štož ma so wot zhromadnych wudawkow
woćahnyć.

A. Císla a mjena knihl, kotrež je Mačica serbska prènje džesac lét wudata.	kak wjele exem plar.	Što je so wudato					
		za čísè		za wjaz.		za wšo	
		a papjeru	a šttempl.	hromadž.			
		tl.	nst.	tl.	nst.	tl.	nst.
1. Jezus we Domi Bobojnych	500	23	22,5	2	24	26	16,5
2. Zutrowne Jezka	325	16	16	2	—	18	16
3. Michak	500	16	17,5	2	10	18	27,5
4. Šerbske horne Łuzicy .	500	59	22,5	5	22,5	65	15
5. Šerbaj	525	24	13	3	5	27	18
6. Ribowczenjo	525	24	13	3	5	27	18
7. Dobroty, Dżiwj ha Študij	525	40	5	6	29,8	47	4,6
8. Jan. (Bože)	525	22	5	3	15	25	20
9. Knez Mudré	300	33	8	3	—	36	8
10. Bohusław z Dubowina .	400	22	19,2	3	9	25	28,2
11. Hród na Łandstróni . . .	500	32	22,5	3	22,5	36	15
12. Selenka. Prjeni dżjel . .	400	42	19,8	3	20	46	9,8
13. Wjerny Kšesčsijan pod Bo-	525	8	10	1	20	10	—
14. Wumentar. . (zim prutom	600	25	5	4	—	29	5
15. Šadowna knižka	700	27	27	9	10	37	7
16. Wotroha krala Jana . . .	325	24	16,5	2	—	26	16,5
17. Boža krašnosj w stwórbi. I.	600	21	21	3	18	25	9
18. Nadpad pola Bukez . . .	600	27	25	3	—	30	25
19. Šebudar	225	7	17	1	6	8	23
20. Khrystof Kolumbus . . .	450	26	16	3	—	29	16
21. Bibliške stawisny	3000	347	2,5	2	27,8	350	0,1
22. Selenka. Druhi dżjel . . .	400	46	28,5	4	20	51	18,5
23. Boža krašnosj w stwórbi II.	500	30	7	3	10	33	17
24. Pšchedženak. Protyka 1855.	2700	86	10	63	—	149	10
25. Nedzela	400	20	27,5	2	8	23	5,5
26. Šerbske bašnje	625	19	28,5	3	16,8	23	14,8
27. Pšchedženak. Protyka 1856.	3000	112	23	52	15	165	8
28. Wofobné Dar	300	18	10	2	—	20	10
29. Spjewy sa šerbske šulje	3000	52	22	20	—	72	22
30. Pšchedženak. Protyka 1857.	2250	92	18,2	50	5	142	23,2

Wšo do hromady | 25725 | 1356 | 18,7 | 275 | 18,5 | 1632 | 7,2

B. Časopis Maćicy serb. kiž je prěnje džesać lět wukhadžał.	Kak wjele exemplar.	Što je so wudało					
		za čišć		za wjaz		z hrom	
		tl.	nsl.	tl.	nsl.	tl.	nsl.
1. I. lětnik, zešiwk I.	250	27	25	2	27,5	30	22,5
2. I. lětnik, zešiwk II.	250	29	17	1	25,8	31	12,8
3. I. lětnik, zešiwk III.	250	29	17	1	20	31	7
4. I. lětnik, zešiwk IV.	250	28	23	1	20	30	13
5. II. a III. lětn. zeš. I.	250	22	3	1	20	23	23
6. II. a III. lětn. zeš. II.	250	25	13	1	20	27	3
7. II. a III. lětn. zeš. III.	250	22	3	1	19,2	23	22,2
8. II. a III. lětn. zeš. IV.	250	26	18	1	20	28	8
9. IV. a V. lětn. zeš. I.	250	21	26,5	1	20	23	16,5
10. IV. a V. lětn. zeš. II.	250	28	25	1	20	30	15
11. VI. a VII. lětn. zeš. I.	250	29	5	1	20	30	25
12. VI. a VII. lětn. zeš. II.	200	26	10	1	10	27	20
13. VIII. lětnik, zešiwk I.	200	24	20	1	10	26	—
14. VIII. lětnik, zešiwk II.	200	21	3	1	10	22	13
Wšo do hromady	3350	363	28,5	23	22,5	387	21
Rekapitulacija							
A. Knihl Maćicy serb.	25725	1356	18,7	275	18,5	1632	7,5
B. Časopis Mać. serb.	3350	363	28,5	23	22,5	387	21
Wšo do hromady	29075	1720	17,2	299	11	2019	28

Maćicy serbska

je potajkim prěnje džesać lět wudała:

A., za knihi w **25725** exemplarach: **1632** tl. **7** nsl. **2** p.

B., za časopis w **3350** exemplarach: **387** tl. **21** nsl. — p.

za wšo w **29075** exemplarach: **2019** tl. **28** nsl. **2** p.

Tutón přehlad nakłada sym swěru hromadu zestajał po wučawkach z aktow, kotrež je mi knj. kantor Pje-kař dobroćiwje wobstarał.

Redaktor.

**Dodawk k přenim X. lětnikam časopisa
1848—1857.**

Pokazowar I.,

po wopříjeću nastawkow zestajany.

Předspomnjenje wot redaktora J. E. Smolerja a
Zawódné předślowo wot Dr. Klina. I. lětnik, ze-
šiwk I. str. 3—27.

A, Pěsnjerske džěła.

Pěsnjeńske prawidła a někotre pěsnje wot Dr. Pfula.
(A. Štučkoměra, B. Nazynki, C Zastařska štučkoměra,
D. Někotre pěsnje, Njezapomnička, Zdychujeńče, Holčat-
kam, Njejsy moja! Wjele dobroh! Měsačkej, Wrót do Serbow.)
VI—VII. lětnik, zešiwk I. str. 3—24.

Nalěčo. Lyriski spěw wot Handrija Seilerja. IV—V.
lětnik, zešiwk I. str. 1—18.

Žnje. Lyriski spěw wot Handrija Seilerja. VIII. lět-
nik, zešiwk I. str. 3—13.

Wěnc hórskich spěwow, poswjećeny spěwarjam na bu-
dyskich horach wot H. Seilerja. (I. Napominanje k
pućowanju, II. Dónđjenje a postrowjenje, III. Na horach,
IV. Lěsny wothłós, V. Psalm, VI. Božemje horam.) II—III.
lětnik, zešiwk III. str. 111—116.

Spěwy wot Handrija Seilerja. (Kwětka lubowana, Fijałka,
Dobre z-hrodnistwo, Pućowanski spěw, Myslička nazymu,
Jasny wječor, Idže zbože rjeńše? Čeledžinske hody.) VIII.
lětnik, zešiwk II. str. 65—72.

Spěwy wot Handrija Seilerja. (Žiwjenje rejža, Njezabudź
mje! Spodobne dopomnjeńki, Hwěžki, Spokojuśó, Wot tebje
a bjez tebje, Nóc što wuknyé? Božemje Budyšinej, Mój
wóteny kraj.) IX—X. lětnik, zešiwk I. str. 3—12.

Džesać Basnjow wot Handrija Seilerja. (škowroněk,
wróna a sróka, Liška a myšje, Sróka a sylobik, Mucha a
bruk, Čmjela bjez pčólkami, Wjewjerca, sknadź a mały kra-
lik, Młoda a stara kóčka, Kokoš a psyk, Rozkorjene holbje,
Liščyna pomoc.) I. lětnik, zešiwk I. str. 27—36.

Druhi džesatk basnjow wot Handrija Seilerja. (Pčótkow
skórzba a khostanje, Dub a kopřywa, Tri žaby a baćon,
Hórka a dólčk, kačka a kačor, Sowa a zyba, Wjelk a

- psyk. Lišcyna rada. Paw a husyca. Pjeńk a šmutojca). I. lětnik, zešiwk III, str. 135—143.
- Třeći dżesatk basnjow wot Handrija Seilerja.** (Worjet a maty kralik. Bože stónčko a pikikowař. Wjetši sy a wjetše maš prawo. Borkawa a čelěk Baseń wot wjedra. Topot a dub Wobzankujeje štyrinohateje dźiwiny. Zbožje a nuza. Swjatojanowy konik a žaba. Wróblje a škraholc.). I. lětnik, zešiwk IV, str. 193—205.
- Štwórty dżesatk basnjow wot Handrija Seilerja.** (Lišcyna nakazanje. Law a šwinc. Pjenježne tyraustwo. Zajac a mrowja. Mjetel a hnojowy bruk. Wjelek a wowca Wól a žaby. Wóslow prawowanje Bitwa žiwjelow. Židžana a rubjana lapka.). II-III. lětnik, zešiwk I, str. 3—15.
- Pjaty dżesatk basnjow wot Handrija Seilerja.** (Jěž a kóhlica Póselstwo wowcow. Krystal a dejmunt. Kanarik a zyba Šwjerčje a mrowje. Huso a liška. Lhař. Kujez Hawł. Nabob. Khudy muž.). II-III. lětnik, zešiwk II, str. 49—60.
- Šesty dżesatk basnjow wot Handrija Seilerja.** (Jeleń a jeho syn Pólna myš wó wsy. Invalida a psyk. Hola wučerka. Twór a kóčka. Pliška a kokula Liška a wjelk. Bacon a wróbl. Rano wól, připotuju čelo, popotuju myš, wječor ničo Mjedźwjedzaj.) VI-VII. lětnik, zešiwk II, str. 65—76.
- Spytančko někotrych basni we pěšej ryči wot Handrija Seilerja.** (Zapowjedžena próstwa. Křiwda a wječenje Pokutny wjelk. Myše a pasle. Nižše steji čiše Želny žurk. Strach a njestrach.). IX-X. lětnik, zešiwk I, str. 12—15.
- Hans Wučba.** Prjedyspomnjeje. Hans Wučba pod brónu. Hans Wučba wora. Hans Wučba a jeho kokoš Hans Wučba dari lidorskjemu burej najnuzuišu wěc. Hans Wučba w kukjecach. Hans Wučba jako hólčec z twarohom do města póstany.). II-III. lětnik, zešiwk III, str. 105—111.
- Sołobik při Lubozu.** Wot Žarina. VI-VII. lětnik, zešiwk I, str. 28, 29.
- Ballada.** Wot Žarina. IX-X. lětnik, zeš. I, str. 32, 33.
- Omar a Mjerima.** Wot Michała Cyža. I. lětnik, zešiwk IV, str. 223—235.
- Južno-serbskje narodne pěsnje.** Ze zběrki Wuka Šćěpanowića Karadžića. Přeložene wot J. E. Wjelana.

(*Ryba a holečo. Holčcyne žadanje. Holečo mladženam wino porjedža. Wutrobu-wozybanje. Holčcyne zamyslo. Holčka a róža. Holčka róži nuzu skorži.*). I. lětnik, zešiwk III. str. 144—148.

Publia Ovidia Nasona list z Ponta (II. 9) na krala Kotta. Přeložil Dr. Pful. VI-VII. lětnik, zešiwk I. str. 25 - 27.

Fädrusowe basnicki z latorynskeje do serbskeje řečy dotojnych Lužycow přeložone přez Chr. Fr. Stempela, hušego fararja w Lubnowje. Předne knihly. I.—XXVI. IV-V. lětnik, zešiwk II. str. 82—92.

B. Ryčespytne džěla.

Hornolužiski Serbski Prawopis z krótkim ryčeničnym přehladom wot Dr. Pfula. (I. Prawopis. II. Krótki ryčeničny přehlad.). I. lětnik, zešiwk II. str. 65—127.

Wozjaw, I. mjehke „e“, „a“ ha „o“ a II. prawopis cuzych slowow z jich sklonjowanjom nastupajo. Dr. Pful. IV-V. lětnik, zešiwk II. str. 43—48.

Serbski Abejcej. Wot J. E. Smolerja. I. lětnik, zešiwk I. str. 36—49.

Serbski Abejcej. I. lětnik, zešiwk III. str. 129—134.

Serbski abejcej. Wot J. E. Smolerja. IX-X. lětnik, zešiwk II. str. 78—88.

Zynki našeje ryče. Wot J. Jakuba Buka, seminarškjeho wučerja. (§. 1. Rozdžělenje zynkow po jich přirodženym nastaću přez wšelakje organy. §. 2. Sobuzynki, jich twjerdosć a mjehkosć. §. 3. Samozyunki, jich twjerdosć a mjehkosć, a serbski abejcej.). II-III. lětnik, zešiwk IV. str. 153—202.

Zynki našeje ryče. Wot J. Jakuba Buka, seminarškjeho wučerja. (Pokračowanje. §. 4. Překhodžowanje zynkow, A. sobuzynkow, B. samozyynkow.). IV-V. lětnik, zešiwk I. str. 19—34.

Čěmne korjenje a woteznate słowa w serbsčinje. Wot J. E. Smolerja. VIII. lětnik, zešiwk I. str. 58—64.

Čěmne korjenje a woteznate słowa w serbsčinje. Wot

- J. E. Smolerja.** (Pokračowanje a skónčenje.). VIII. lét-
nik, zešiwk II. 104—109.
- Hdže mamy „ó“ pisac?** Rozestajil Michal Hórnik. VIII.
létnik, zešiwk II. str. 72—82.
- Samozynk „y“ w hornolužiskej serbsčinje.** Wot J. E. Smo-
lerja. VIII. létnik, zešiwk II. str. 82—85.
- Njewotdzělna předložka „pa“.** Wot J. E. Smolerja,
IX-X. létnik, zešiwk I. str. 29—31.
- Serbske přisłowa.** Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk.
1—200. VI-VII. létnik, zešiwk I. str. 31—50.
- Serbske přisłowa a přisłowne prajenja.** Zrjadował a
rozmnožil Jakub Buk. (A. Přisłowa, 201—270. B. Přis-
łowne přirunanja, 1—60. C. Přisłowne hrónčka, 1—60.
D. Přisłowne poryčadla, 1—60.). VI-VII. létnik, zeš. II.
str. 112—125.
- Serbske přisłowa.** Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk.
271—400. VIII. létnik, zešiwk II. str. 111—119.
- Serbske přisłowa a přisłowne prajidma.** Zrjadował a
rozmnožil Jakub Buk. (A. Přisłowa, 401—600. B. Přis-
łowne přirunanja, 61—80. C. Přisłowne hrónčka, 61—80.
D. Přisłowne poryčadla, 61—80.). IX-X. létnik, zeš. I.
str. 41—53.

C. Stawiznarske džěla.

- Stawizny serbskjeje ryče a narodnosće.** Wot K. A. Jenča.
I. Wot započatka serbskich stawiznow hač do dwa-
nateho stotetka. II-III. létnik, zešiwk II. str. 61—83.
- Stawizny serbskjeje ryče a narodnosće.** Wot K. A. Jenča.
(Pokračowanje) II. Wot dwanateho stotetka hač do re-
formacije. II-III. létnik, zešiwk III. str. 117—138.
- Stawizny serbskeje ryče a narodnosće.** Wot K. A. Jenča.
(Pokračowanje). III. Wot reformacie hač do sydowlětně-
neje wójny. IV-V. létnik, zešiwk II. str. 49—81.
- Stawizny serbskeje ryče a narodnosće.** Wot K. A. Jenča.
(Skónčenje). IV. Wot sydowlětněneje wójny hač do
założenja wracslawskeho a budyskeho serbskeho
towarstwa w lětomaj 1838 a 1839. VI-VII. létnik,
zešiwk II. str. 76—111.

- Powjesé wo serbskich kralach. Wot K. A. Jenča. II-III. lětnik, zešiwk I. str. 16—48.
- Serbske přédarske towarstwo we Wittenbergu. Spisał K. A. Jenč. IX-X. lětnik, zešiwk I. str. 15—29.
- Přehlad serbskeho pismowstwa kathólskich a ewangel-
skich Serbow wot lěta 1848—1854. Spisał K. A. Jenč.
(Předyspomunjenja. A Kathólska literatura. B Evangelska li-
teratura a pisma w nowym prawopisu. Přidawk.). VIII.
lětnik, zešiwk II. str. 85—103.
- Powostanki ze starodawneho nabóžnistwa w serbskich
Lužicach. Wot J. E. Smolerja. I. lětnik, zešiwk
IV. str. 217—223.
- Wašnja Woslinčanskich Serbow při narodže a wumrjeću.
Wot Jaroměra H. Imiša, fararja we Wóslinku. (I. Při
narodže II Při wumrjeću). IX-X. lětnik, zešiwk I. str. 36—40.
- Zastarske drobnički. Zdžěluje M. Hórník. IX-X. lětnik,
zešiwk I. str. 33—36.
- Zastarske drobnički. Zdžěluje M. Hórník. IX-X. lětnik,
zešiwk II. str. 100—103.

D. Přirodopisno dzěła.

- Pokazka ze serbskjeho rostlinopisa. Wot Michala Rostoka.
I. lětnik, zešiwk III. str. 149—178.
- Ze serbskjeho rostlinopisa. Wot Michala Rostoka. (Po-
kračowanje). I. lětnik, zešiwk IV. str. 205—217.
- Serbske ptače mjena. Wot J. E. Smolerja. IX-X. lětnik,
zešiwk II. str. 90—93.
- Žiwjenje w lěsach. Wopisał Michal Rostok. IX-X. lětnik,
zešiwk II. str. 93—100.

E. Nekrologi.

- Nekrologi. Wot redaktora (Buka). I. Mikławš Cyž,
vikar na tachantstwie swj. Pětra w Budyšinje. †
1 naperleje 1853. — II. Michal Haška, canonicus
capitularis cantor ad st. Petrum Budissae, eques

ordinis de merito et fidelitate. † 27. januara 1854. VI-VII. lětnik, zešiwk I. str. 51—63.

Nekrologi. III. Ernst Bohuwěr Jakub, farař při cyrkwi swj. Michała w Budyšinje, městopředsyda Maćicy Serbskeje. † 4. małego rózka 1854. Spisał Jaroměr Hendrich Imiš, farař we Woslinku. VIII. lětnik, zešiwk I. str. 14—57.

Nekrologi. IV. Dr. Bjedrich Adolf Klin, budyski měścanski radźiciel, policajski direktař, inspektař nad cyrkwjami a šulemi města Budyšina, sobustaw wšelakich wučenyh towarstwow, přeni předsyda towarstwa maćicy serbskeje. † 4. novembra 1855. Spisał J. E. Wanak. — V. Mikławš Smola, canonicus capitularis senior ad sct. Petrum Budissae, eques ordinis de merito et fidelitate. † 2. septembra 1856. Spisał redaktor (Buk). IX-X. lětnik, zešiwk II. str. 65—78.

F. Wšelkizny a drobnostki.

Ryčespytny wotrjad abo filologiska sekcia Maćicy Serbskeje. VI-VII. lětnik, zešiwk I. str. 30. 31.

Starožitnostny abo historisko-archäologiski wotrjad Maćicy Serbskeje. VIII. lětnik, zeš. II. str. 109—111.

Wustawki přirodospytneho wotrjada Maćicy Serbskeje. IX-X. lětnik, zešiwk II. str. 88. 89.

Serbske kandidatske towarstwo w Budyšinje. I. lětnik, zešiwk I. str. 49 50. — I. lětnik, zešiwk IV. str. 247. 248. — II-III. lětnik, zešiwk II. str. 104. — II-III. lětnik, zešiwk IV. str. 203. 204. — IV-V. lětnik, zešiwk II. str. 93. 94.

Serbska peticya wot 26 julija 1848. I. lětnik, zešiwk IV. str. 236—244.

Wukaz, wužiwanje serbskeje ryče při šulskjej wučbje nastupacy. I. lětnik, zešiwk IV. str. 245. 246.

Serbske bože služby w Draždžanach. A. Evangelskeje B. Katholskeje. I. lětnik, zešiwk IV. str. 248—250.

- Serbske bibliske stawizny. (W nastupanju jich trjebonja w šulach). VI-VII. lětnik, zešiwk I. str. 50. 51.
- Serbska čitanka. I. lětnik, zešiwk I. str. 52—54.
- Serbski Seminar w Prazy. I. lětnik, zeš. I. str. 50—52.
- Serbskje towarstwo „Sorabija“ w Lipsku. II-III. lětnik, zešiwk III. str. 138—141.
- Serbskje towarstwo „Serbowka“ w Prazy. II-III. lětnik, zešiwk III. str. 142. 143.
- Serbjo na khomotawskim gymnasiju. II-III. lětnik, zešiwk III. str. 143.
- Serbjo na draždžanskej klinicy. II-III. I., z. III. str. 144.
- Słowjanskje maćicy. I. lětnik, zešiwk I. str. 54.
- Serbstwo so tež wot pruskjeje wušnosće haji. I. lětnik, zešiwk I. str. 54.

G. Naležnosće Maćicy.

- a. Powšitkomne a wubjerkowne zhromadźizny. — Wučahy z protokollow: I. lětnik, str. 55—57. 179—185. II-III. lětnik, str. 98—101. 204—206. IV-V. lětnik, str. 35—40. 95—100. VI-VII. lětnik, str. 125—128. IX-X. lětnik, str. 54—61.
- b. Pokladnica. — 1.) Třilětne přehłady dokhodow a wndawkow: II-III. lětnik, str. 93—97. IV-V. lětnik, str. 100—106. VIII. lětnik, str. 122—126. — 2.) Lětne přinoški jenotliwych sobustawow a dobrowólne dary su zapisane: I. lětnik, str. 61—64. 128. 190—192. 254—256. II-III. lětnik, str. 83—86. 144—147. 206—208. IV—V. lětnik, str. 40—42. VI-VII. lětnik, str. 63. 64. 128. VIII. lětnik, str. 119—122. IX-X. lětnik, str. 104. 105.
- c. Knihownja — Dary do knihownje su zapisane: I. lětnik, str. 57—61. 185—190. 251—254. II-III. lětnik, str. 101—104. 148—152.
- d. Wselkizny towarstwo Maćicy serbskeje nastupace: Zapis sobustawow wot jutrow 1847 hač do jutrow 1850. II-III. lětnik, str. 86—93.

- Zapis sobustawow Maćicy serbskeje wot jutrow 1847 hač do 31. decembra 1856. IX-X. lět., str. 105—111.
- Wotemrjete sobustawy Maćicy serbskeje. IX-X. lětnik, str. 111. 112.
- Zastojnstwa Maćicy serbskeje wot jutrow 1847 hač do 31. decembra 1856. IX-X. lětnik, str. 112—116.
- Spisowarjo maćičnych knihi wot jutrow 1847 hač do hód 1856. IX-X. lětnik, str. 116—118.
- Zapis knihi, kotrež je Maćica přenje džesać lět wudała. IX-X. lětnik, str. 62—64.
- Nakład Maćicy serbskeje za přenje džesać lět jeje wobstaća. IX-X. lětnik, str. 118—120.

Pokazowar II.,

po spisowarjach nastawkow zestajany.

(Laćonske čisło znamjenja lětnik, němske stronu.)

Buk Jakub, kapłan w Draždžanach:

Zynki našeje ryčeje. II&III. 153. IV&V. 19.

Serbske přisłowa. VI&VII. 31a112. VIII. 111. IX&X. 41.

Nekrologi. I. Mikławš Cyž. VI&VII. 52.— II. Michał Haška. VI&VII. 55.— V. Mikławš Smola IX&X. 75.

Cyž Michał, notar w Budyšinje:

Omar a Mjerima. I. 223.

Hórnik Michał, tachantski vikar w Budyšinje:

Hdže mamy „ó“ pisac? VIII. 72.

Zastarske drobnički. IX&X. 33a100.

Imiš Jaroměr Hendrich, farař we Wóslinku:

Nekrologi. III. Ernst Bohuwěr Jakub. VIII. 14.

Wašnja Woslinčanskich Serbow při narodže a wur-
mrjeću. IX&X. 36.

Jeně Korla August, farař w Palowje:

Powjesć wo serbskich kralach. II&III. 16.

Stawizny serbskjeje ryče a narodnosće.

II&III. 61 a 117. IV&V. 49. VI&VII. 76.

Přehlad serbskeho pismowstwa kathólskich a ewan-
gelskich Serbow wot lěta 1848—1854. VIII. 85.

Serbske přédarske towarstwo we Wittenbergu.
IX&X. 15.

Dr. Klin, měšćanski radźiciel w Budyšinje:

Zawódne předstłowo (k časopisej). I. 5.

Dr. Pful, gymnasiaľny wučer w Draždžanach:

Hornolužiski Serbski Prawopis z krótkim ryčničnym
přehladom. I. 65.

Wozjaw, I. mjehke „e“, „a“ ha „o“ a II. prawopis
cuzych słowow z jich sklonjowanjom nastupajo.
IV&V. 43.

Pěsnjeńske prawidła a někotre pěsnje. VI&VII. 3.

Publia Ovidia Nasona list z Ponta (II. 9) na krala
Kotya. VI&VII. 25.

Rostok Michaľ, wučer w Drječinje:

Pokazka ze serbskjeho rostlinopisa. I. 149 a 205.

Žiwjenje w lěsach. IX&X. 93.

Seiler Handrij, farař we Łazu:

Prěni, druhi, třeći, štwórty, pjaty a šesty džesatk
basnjow. I. 27, 135 a 193. II&III. 3 a 49. VI&VII. 65.

Hans Wučba. II&III. 105.

Wěnc hórskich spěwow II&III. 111.

Nalěćo. Lyriski spěw. IV&V. 1.

Zuje. Lyriski spěw. VIII. 3.

Spěwy. VIII. 65. IX&X. 3.

Basnje we pěšej ryči. IX&X. 12.

Smoleř Jan Ernst, literat w Budyšinje:

Předspomnjenje (k časopisej). I. 3.

Serbski Abejcej. I. 36 a 129. IX&X. 78.

Powostanki ze starodawneho nabóžnistwa w serbskich Lužicach. I. 217.

Ćemne korjenje a woteznate słowa w serbsčinje. VIII. 58 a 104.

Samozynek „y“ w hornolužiskej serbsčinje. VIII. 82.

Njewotdželna předložka „pa“. IX&X. 29.

Serbske ptače mjena. IX&X. 90.

Stempel Khr. Fr., wyšši farař w Lubnowje:

Fädrusowe basnicki z latynskjeje do serbskjeje řecy dołožnych Lužycow přeložene. Předne knigly. IV&V. 82.

Wanak J. E., seminarski vicedirektař w Budyšinje :

Nekrologi. IV. Dr. Bjedrich Adolf Klin. IX&X. 65.

Wjelan Julius Eduard, farař w Slepom:

Južno-serbskje narodne pěsnje. Ze zběrki Wuka Šćěpanowića Karadžića přeložene. I. 144.

Žarin (pseudonym):

Sołobik při Lubozu. VI&VII. 28.

Ballada. IX&X. 32.

Wubjerk Maćicy serbskeje na lěto 1857:

Předsyda: knj. ryčnik Rychtař.
Městopředsyda: knj. vicedirektař Wanak.
Prěni sekretar: knj. farař Kučank.
Druhi sekretar: knj. knihikupe Smoleř.
Pokładnik: knj. diakonus Trautmann.
Knihownik: knj. diakonus Trautmann.
Kommissionar: knj. kantor Pjekař.
Redaktor časopisa: knj. kapłan Buk.
Wubjerkownicy, a., měsčanscy: knj. kanonikus Buk, knj. vikar Hórnik, knj. kandidat Mróz, knj. kapłan Nowak a knj. aktuar Wehla; b., wonkowscy: knj. farař Imiš, knj. farař Jenč, knj. Dr Pful a knj. farař Seileř.

Sekcie abo wotrjady Maćicy Serbskeje.

A. Ryčespytny wotrjad, založeny 19. haperleje 1854.
Starši: k. Dr. Pful; pismawjedžer: k. kapłan Buk; sobustawy: k. vikar Hórnik, k. farař Seileř a k. Smoleř.

B. Starožitnostny wotrjad, založeny 26. mërca 1856.
Starši: k. farař Ráda; pismawjedžer: k. farař Jenč; sobustawy: k. farař Domaška, k. vikar Hórnik, k. farař Imiš, k. wučer Kulman, k. ryčnik Mosig Kłosopólski, k. kandidat Dr. Sommer, k. vicedirektař Wanak a k. aktuar Wehla.

C. Přirosopytny wotrjad, založeny 24. oktobra 1857.
Starši: k. wučer Rostok; pismawjedžer: k. wučer Krečmař; sobustawy: k. stud. theol. Dučman, k. wučer Imiš, k. wučer Kral, k. wučer Mučink, k. knihikupe Smoleř a k. kandidat Wawrik.

D. Belletristiski wotrjad, založeny 18. januara 1858.
Starši: k. farař Seileř; pismawjedžer: k. vikar Hórnik; sobustawy: k. wučer Bartko, k. wučer Fiedleř, k. wučer Mučink, k. knihikupe Smoleř a k. kandidat Wawrik.

D o s l o w o.

Z tutym skónčamy dzesać lětnikow časopisa. Zo tón samy tak porjadnje wukhadzał njeje, kaž běše to wote wšeho započatka postajene, na tym su wšelake wobstejnosće wina. Wušlo je přenje dzesać lět wšo do hromady 16 zešiwkow, a to za přenje pjeć lět (1848-1852) wosym zešiwkow, kaž tež za druhe pjeć lět (1853-1857) wosym zešiwkow. W nastupanju dalšeho wukhadženja časopisa mamy tu krutu nadžiju, zo kóžde lěto dwaj zešiwkaj wuńdžetaj, po tajkim kóžde pjeć lět dzesać zešiwkow. Zo pak by do cyłego mačičneho časopisa wěšte organiske rozdželenje a zarjadowanje přišlo, stajimy tónle namjet: Kóžde pjeć lětnikow (dotal wosym, přichodnje dzesać zešiwkow, we wšěm něhdže 500-600 stronow) njech je jedyn zwjazk; za kóždy tajki pjeć-lětny zwjazk njech so kóždy króć wosebity titul z pokazowarjom čišći, a k dwěmaj zwjazkomaj njech so kóždy raz dzesaćlětny pokazowať I., po wopřijeću nastawkow zestajany, a pokazowať II., po spisowarjach nastawkow zestajany, přiwda, kaž je so to wšo tón króć tudy hižom stało. Z tajkimle wotpohladanjom smy tudy dwoji titul z pjećlětnym pokazowarjom přiwдали, zo by sebi kóždy sobustaw dotalny časopis přistojnje do dweju zwjazkow zřjadowať a zwjazať dať. Jedna wěc snadž móhla někotreho molić. Mjenujcy přeni pjećlětny zwjazk (1848-1852) wobsahuje jenož lětniki 1848, 1849-1850; lětnik 1851-1852 je hižom do druheho pjećlětného zwjazka (1853-1857) zapokazany. To je so stało, dokelž je zakomdženy lětnik 1851-1852 woprawdže hakle w lěće 1853 čišćany a wudaty, a dokelž je jenož na to wašnje rune rozdželenje dotalného časopisa do dweju pjećlětneju zwjazkow po wosymjoch zešiwkach móžne bylo.— Bóh dať zbožo na nowe dzesać lět časopisa!

Redakcia.

ČASOPIS

TOWARSTWA

MAĆICY SERBSKEJE

1853—1857.

II. zwjazk.

IV&V., VI&VII., VIII. a IX&X. létnik.

(8 zešiwkow)

W Budyšinje.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Wopříjeće II. zwjazka.

IV-V. Letnik. 1851—1852.

Zešiwk I. Nalěčo. Lyriski spěw wot Handrija Seilerja. str. 1. — Zynki našeje ryče. Wot J. Jakuba Buka, seminar-skjeho wučerja. §. 4. Překhodžowanje zynkow, A. sobuzynkow, B. samozynkow. str. 19. — Rozprawy wo naležnosćach towarstwa maćicy serbskjeje. 35.

Zešiwk II. Wozjaw, I. mjehke „e“, „a“ ha „o“ a II. prawopis cuzych słowow z jich sklonjowanjom nastupajo. Dr. Pful. str. 43. — Stawizny serbskeje ryče a narodnosće. Wot K. A. Jenča. III. Wot reformacie hač do sydnomlětnjeje wójny. str. 49. — Fädrusowe basnicki z łatyńskjeje do serbskjeje rěcy dołojenych Łužycow přeložone přez Chr. Fr. Stempela, hušego fararja w Lubnowje. Předne knigly. I. — XXVI. str. 82. — Wšela-kosće. Budyske serbske kandidatske towarstwo. str. 93. — Rozprawy wo naležnosćach towarstwa maćicy serbskeje. str. 95.

VI-VII. Lětnik. 1853—1854.

Zešiwk I. Pěsnjeńske prawidła a někotre pěsnje wot Dr. Pfula. str. 3. — Publia Ovidia Nasona list z Ponta (II. 9) na krala Kotya. Přeložil Dr. Pful. str. 25. — Sołobik při Lubozu. Wot Žarina. str. 28. — Ryčespytny wotrjad Maćicy Serbskeje. str. 30. — Serbske přisłowa. Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk. str. 31. — Serbske bibliske stawizny. str. 50. — Nekrologi. Wot redaktora J. Buka. I. Mikławš Cyž. II. Michał Haška. str. 51. — Rozprawa wo naležnosćach towarstwa maćicy serbskeje. str. 63.

Zešiwk II. Šesty dzesatk basnjow wot H. Seilerja. str. 65. — Stawizny serbskeje ryče a narodnosće. Wot K. A. Jenča. IV. Wot sydnomlětnjeje wójny hač do załoženja wracslawského a budyskeho serbskeho towarstwa w lětomaj 1838 a 1839. str. 76. — Serbske přisłowa a přisłowne prajenja. Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk. str. 112. — Rozprawy wo naležnosćach towarstwa Maćicy Serbskeje. str. 125.

VIII. Lětnik. 1855.

Zešiwk I. Žnje. Lyriski spěw wot Handrija Seilerja. str. 3. — Nekrologi. III. Ernst Bohuwěr Jakub. Spisał Jaroměr Hendrich Imiš, farař we Woslinku. str. 14. — Čěmne korjenje a woteznate słowa w serbsćinje. Wot J. E. Smolerja. str. 58.

Zešiwk II. Spěwy wot Handrija Seilerja. str. 65. — Hdze mamy „ó“ pisać? Rozestajit Michał Hórnik. str. 72. — Samozynk „y“ w hornołužiskej serbsćinje. Wot J. E. Smolerja. str. 82. — Přehlad serbskeho pismowstwa kathólskich a ewangelskich Serbow wot lěta 1848—1854. Spisał K. A. Jenč. str. 85. Čěmne korjenje a woteznate słowa w serbsćinje. Wot J. E. Smolerja. Pokračowanje a skónčenje. str. 104. — Starožitnostny wotrjad Maćicy Serbskeje. str. 109. — Serbske přisłowa. Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk. str. 111. — Rozprawa wo Maćicy Serbskej. str. 119.

IX-X. Lětnik. 1856—1857.

Zešiwk I. Spěwy wot Handrija Seilerja. str. 3. — Spytančko někotrych basni we pěšej ryči wot Handrija Seilerja. str. 12. — Serbske přédarske towarstwo we Wittenbergu. Spisał K. A. Jenč. str. 15. — Njewotdžělna předložka „pa“. Wot J. E. Smolerja. str. 29. — Ballada. Wot Žarina. str. 32. — Zastarske drobnički. Zdžěluje M. Hórnik. str. 33. — Wašnja Woslinčanskich Serbow při narodže a wumrjeću. Wot Jaroměra H. Imiša. str. 36. — Serbske přisłowa a přisłowne prajidma. Zrjadował a rozmnožil Jakub Buk. str. 41. — Rozprawa wo naležnosćach Maćicy Serbskeje. str. 54. — Zapis knihi, kotraž je Maćica přenje džesać lět wudała. str. 62.

Zešiwk II. Nekrologi. IV. Dr. Bjedrich Adolf Klin. Spisał J. E. Wanak. V. Mikławš Smoła. Spisał J. Buk. str. 65. — Serbski abejcej. Wot J. E. Smolerja. Skónčenje. str. 78. — Wustawki přirodospytneho wotrjada maćicy serbskeje. str. 88. — Serbske ptače mjena. Wot J. E. Smolerja. str. 90. — Žiwjenje w lěsach. Wopisał Michał Rostok. str. 93. — Zastarske drobnički. Zdžěluje M. Hórnik. str. 100. — Wšelake rozprawy wo Maćicy serbskej. str. 104. — Dodawk k přěnim X. lětnikam časopisa (1848—1857). Pokazował I. a II. str. 121. Wubjerk a sekie Maćicy serbskeje. str. 131. — Dosłowo. str. 132.

ČASOPIS

TOWARSTWA

MAĆICY SERBSKEJE

1848—1852.

I. zvjazk.

I. a II&III. létnik.

(8 zešiwkow)

W Budyšinje.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Wopříjeće I. zwjazka.

I. Lětnik. 1848.

Zešiwk I. Předspomnjenje wot redaktora J. E. Smolerja. str. 3. — Zawódné předśłowo wot Dr. Klina. str. 5. — Džesać Basnjow wot Handrija Seilerja. str. 27. — Serbski Abejcej. Wot J. E. Smolerja. str. 36. — Wšelkizny. 1. Serbskje kandidatskje towařstwo w Budyšinje. 2. Serbski Seminar w Prazy. 3. Serbska čitanka. 4. Słowjanskje maćicy. 5. Serbstwo so tež wot pruskjeje wušnosće haji. str. 49. — Rozprawy wo naležnosćach towařstwa maćicy serbskjeje. str. 55.

Zešiwk II. Hornolužiski Serbski Prawopis z krótkim ryčničnym přehladom wot Dr. Pfula. str. 65. — Rozprawy wo naležnosćach towařstwa Maćicy serbskjeje. str. 128.

Zešiwk III. Serbski Abejcej. Pokračowanje. str. 129. — Druhi džesatk basnjow wot Handrija Seilerja. str. 135. — Južno-serbskje narodne pěsnje. Přeložene wot J. E. Wjelana. str. 144. — Pokazka ze serbskjeho rostlinopisa. Wot Michała Rostoka. str. 149. — Rozprawy wo towarstwownych naležnosćach. str. 179.

Zešiwk IV. Třeći džesatk basnjow wot Handrija Seilerja. str. 193. — Ze serbskjeho rostlinopisa. Wot Michała Rostoka. Pokračowanje. str. 205. — Powostanki ze starodawneho nabožnistwa w serbskich Łužicach. Wot J. E. Smolerja. str. 217. — Omar a Mjerima. Wot Michała Cyža. str. 223. — Wšelakosće. Serbska peticyja wot 26. julija 1848. Wukaz, wužiwanje serbskjeje ryče při šulskjej wučbje nastupacy. Serbskje kandidatskje towarstwo w Budyšinje. Serbskje bože služby w Draždžanach. str. 236. — Rozprawy wo naležnosćach towařstwa maćicy serbskjeje. str. 251.

II-III. Lětnik, 1849—1850.

Zešiwk I. Štwórty džesatk basnjow wot Handrija Seilerja. str. 3. — Powjesć wo serbskich kralach. Wot K. A. Jenča. str. 16.

Zešiwk II. Pjaty džesatk basnjow wot Handrija Seilerja. str. 49.— Stawizny serbskjeje ryčje a narodnosće. Wot K. A. Jenča. I. Wot započatka serbskich stawiznow hač do dwanateho stotetka. str. 61. — Rozprawa wo naležnosćach towarstwa maćicy serbskjeje. str. 83. — Wšelčizny. Budyskje serbske kandidatskje towarstwo. str. 104.

Zešiwk III. Hans Wučba. str. 105.— Wěnc hórskich spěwow, poswjećeny spěwarjam na budyskich horach wot H. Seilerja. str. 111.— Stawizny serbskjeje ryčje a narodnosće. Wot K. A. Jenča. II. Wot dwanateho stotetka hač do reformacije. str. 117. — Dróbnostki. A. Serbskje towarstwo „Sorabija“ w Lipsku. B. Serbskje towarstwo „Serbowka“ w Prazy. C. Serbjo na khomotawskim gymnasiu. D. Serbjo na draždžanskjej klinicy. str. 138. — Rozprawa wo naležnosćach towarstwa Maćicy serbskjeje. str. 144.

Zešiwk IV. Zynki našeje ryčje. Wot J. Jakuba Buka, seminarskjeho wučerja. §. 1. Rozdźelenje zynkow po jich přirodženym nastaću přez wšelakje organy. §. 2. Sobuzynki, jich twjerdosć a mjehkosć. §. 3. Samozynki, jich twjerdosć a mjehkosć, a serbski abejcej. str. 153. — Dróbnostki. Budyskje serbskje kandidatskje towarstwo. str. 203. — Rozprawy wo naležnosćach towarstwa maćicy serbskjeje. str. 204.

Čiše Bjedricha Hiki w Budyšinje.

W o p ř i j e ć e.

Nekrologi. IV. Dr. Bjedrich Adolf Klin, † 4. novembra
 1855. Spisal J. E. Wanak. . . . str. 65.

Nekrologi. V. Mikławš Smola, † 2. septembra
 1856. Spisal redaktor Buk. . . . str. 75.

Serbski abeccej. Wot J. E. Smolerja. (Skónčenje). str. 78.

Wustawki prirodospytneho wotrjada M. s. . . str. 88.

Serbske ptače mjena. Wot J. E. Smolerja. . str. 90.

Žiwjenje w lěsach. Wopisal Michał Rostok. . str. 93.

Zastarske drobnički. Zdzěluje M. Hórnik. . str. 100.

Maćica serbska. Lětne přinoški na lěto 1856. str. 104.

Zapis sobustawow M. serbskeje na lěta
 1840-1856. str. 105.

Wotemrjete sobustawy M. serbskeje. . . . str. 111.

Zastojnstwa M. serbskeje na lěta 1847-1856. str. 113.

Spisowarjo knihi wot M. přenje džesać lět
 wudatych. str. 116.

Naklad Maćicy serbskeje na lěta 1847-1856. str. 118.

Dodawk k přenim X. lětnikam časopisa:

Pokazowar I., po wopřijeću nastawkow zestajany str. 121.

Pokazowar II., po spisowarjach nastawkow zestajany str. 128.

Wubjerk Maćicy serbskeje na lěto 1857. . . str. 131.

Sekcie abo wotrjady Maćicy serbskeje. . . str. 131.

Dosłowo. str. 132.

W o p ř i j e ć e.

Spěwy wot Handrija Seilerja.	str.	3
Spytaněko někotrych basni we pěšej ryči. Wot Seilerja.	-	12
Serbske přédarske towarstwo we Witten- bergu. Spisał K. A. Jenč.	-	15
Njewotdžělna předložka „pa“. Wot J. E. Smolerja.	-	29
Ballada. Wot žarina.	-	32
Zastarske drohnički. Zdžěluje M. Hórník.	-	33
Wašoja Woslinčanskich Serbow při narodže a wumrjeću. Wot Jaroměra H. Imiša.	-	<u>36</u>
Serbske přisłowa a přisłowne prajidma. Zrja- dował a rozmnožil Jakub Buk.	-	<u>40</u>
Rozprawa wo naležnosćach Maćiey Serbskeje.	-	54

ČASOPIS
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE

1856—1857.

Redaktor

Jakub Buk.

IX. a X. létnika zešiwk II.

16.

W Budyšinje.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.